

**WERKEN ROND EEN PARTICIPATIEVE
BASISCULTUUR BINNEN DE ZANDE, CAMPUS
RUISELEDE**

VIVES Sociaal-Agogisch Werk
Campus Kortrijk
Academiejaar 2023-2024

**Chiandro Verschaeve, Chloë Van Steenbrugge, Davina
Dejonghe, Febe Vanderbeken, Janick van Loock, Julia
Gheysens, Margaux Maebe & Marie Degryse**

Bachelorproefbegeleider: **Sarah Ait Hmeid**

Voorwoord

Met trots presenteren wij deze gezamenlijke bachelorproef, het resultaat van de toewijding en samenwerking van acht individuele studenten. Als een interdisciplinair team van orthopedagogen, psychologisch consulenten, sociaal werkers en veiligheidsdeskundige hebben wij ons verenigd om een diepgaand onderzoek uit te voeren naar de beleving omtrent participatie door jongeren en hun ouder(s)/voogd(en) binnen de context van een gemeenschapsinstelling. Deze gezamenlijke inspanning heeft ons niet alleen in staat gesteld om onze individuele vaardigheden en kennis toe te passen, maar heeft ons ook geleerd hoe we effectief kunnen samenwerken in een academische omgeving. Onze verschillende achtergronden en perspectieven hebben bijgedragen aan de rijkdom en diversiteit van dit werk.

Wij willen onze oprechte dank uitspreken aan onze bachelorproefbegeleidster, Sarah Ait Hmeid, voor haar begeleiding en expertise gedurende dit hele proces. Haar leiderschap en inzichten hebben ons geholpen om ons onderzoek te structureren en onze bevindingen te verfijnen. Daarnaast willen wij onze dankbaarheid uitspreken aan Kristof en Pieter-Jan, de projectindieners van deze bachelorproef, die ons het volle vertrouwen hebben geschonken om dit onderzoek uit te voeren. Hun steun en geloof in onze capaciteiten hebben ons gemotiveerd om dit project met de grootst mogelijke inzet en zorgvuldigheid aan te pakken. Ten slotte willen we alle jongeren en hun ouder(s)/voogd(en) bedanken die hebben deelgenomen aan dit onderzoek. Zonder jullie medewerking zou dit onderzoek niet tot stand zijn gekomen. Jullie bereidheid om tijd en moeite te investeren in dit onderzoek is van onschatbare waarde gebleken. Dankzij jullie openhartige en waardevolle bijdragen hebben we diepgaand inzicht kunnen verkrijgen en zijn we in staat geweest om een grondige en betekenisvolle analyse te maken.

Hartelijk dank voor jullie inzet en toewijding.

Met vriendelijke groet,

Chiandro Verschaeve, Chloë Van Steenbrugge, Davina Dejonghe, Febe Vanderbeken,
Janick van Loock, Julia Gheysens, Margaux Maebe en Marie Degryse.

Inhoudstafel

VOORWOORD	2
INHOUDSTAFEL	3
SAMENVATTING	5
1. PROBLEEMSTELLING	6
1.1. AANLEIDING	6
1.2. DOELSTELLING.....	6
1.3. AFBAKENING VAN DE DOELGROEP	6
1.4. ONDERZOEKSVRAGEN	7
2. LITERATUURSTUDIE	9
2.1. PARTICIPATIE	9
2.1.1. <i>Wat is participatie?</i>	9
2.1.2. <i>Niveaus van participatie</i>	9
2.1.3. <i>Types van participatie</i>	10
2.1.4. <i>Doel van participatie</i>	10
2.1.5. <i>Gebruikte modellen bij participatie</i>	11
2.1.6. <i>Participatie in Nederland</i>	13
2.2. GEMEENSCHAPSINSTELLING.....	17
2.2.1. <i>Module Oriëntatie</i>	17
2.2.2. <i>Module gesloten begeleiding 3, 6 of 9 maanden</i>	18
2.2.3. <i>Module langdurige gesloten begeleiding 2, 5 of 7 jaar</i>	18
2.2.4. <i>Module time-out</i>	19
2.2.5. <i>Uithandengeving</i>	19
2.2.6. <i>Kortverblijf</i>	19
2.2.7. <i>Gemeenschapsinstelling De Zande</i>	19
2.2.8. <i>Gemeenschapsinstelling Frankrijk</i>	20
2.3. REGELGEVING	21
2.3.1. <i>Decreten</i>	21
2.3.2. <i>Rechten</i>	22
2.4. METHODIEKEN	23
2.4.1. <i>Model van Shier</i>	23
2.4.2. <i>Enquêtes</i>	24
2.4.3. <i>Focusgroepen</i>	26
2.4.4. <i>Proactieve cirkel</i>	28
2.4.5. <i>Uitgangspunten cirkelen</i>	29
2.5. BELEVING EN GEDRAG	30
2.5.1. <i>De beleving van jongeren in een gesloten voorziening</i>	30
2.5.2. <i>Gedragsmatige aanpak</i>	31
2.5.3. <i>Beleving op verschillende niveaus</i>	32
2.6. WERKEN MET DE CONTEXT	34
2.6.1. <i>Contextgericht werken of de contextuele therapie van Nagy</i>	34
2.6.2. <i>Veelzijdige of meerzijdige partijdigheid</i>	35
2.6.3. <i>Oriëntatie op hulpbronnen</i>	36
2.6.4. <i>Het belang van de actie</i>	36
2.6.5. <i>De vier dimensies</i>	36

2.6.6.	<i>Loyaliteit</i>	38
2.6.7.	<i>De rechtvaardigheid</i>	40
2.6.8.	<i>Context binnen De Zande</i>	42
2.7.	CONCLUSIES LITERATUURSTUDIE	43
3.	ONDERZOEKSONTWERP	46
3.1.	KWANTITATIEF ONDERZOEK	46
3.1.1.	<i>Wie</i>	46
3.1.2.	<i>Wat</i>	46
3.1.3.	<i>Hoe</i>	47
3.1.4.	<i>Resultaten</i>	47
3.1.5.	<i>Conclusie kwantitatief onderzoek</i>	51
3.2.	KWALITATIEF ONDERZOEK.....	53
3.2.1.	<i>Wie</i>	53
3.2.2.	<i>Wat</i>	53
3.2.3.	<i>Hoe</i>	53
3.2.4.	<i>Resultaten</i>	54
3.2.5.	<i>Conclusie kwalitatief onderzoek</i>	58
4.	GEÏNTEGREERDE CONCLUSIE	60
5.	SWOT-ANALYSE	61
5.1.	KWANTITATIEF ONDERZOEK	63
5.1.1.	<i>Sterktes</i>	63
5.1.2.	<i>Zwaktes</i>	63
5.1.3.	<i>Kansen</i>	63
5.1.4.	<i>Bedreigingen</i>	64
5.2.	KWALITATIEF ONDERZOEK	64
5.2.1.	<i>Sterktes</i>	64
5.2.2.	<i>Zwaktes</i>	64
5.2.3.	<i>Kansen</i>	65
5.2.4.	<i>Bedreigingen</i>	66
6.	AANBEVELINGEN	67
6.1.	OUDER(S)/VOOGD(EN)	67
6.2.	JONGEREN	67
7.	BRONNENLIJST	68
8.	BIJLAGEN	72
8.1.	SAMENWERKINGSOVEREENKOMST	72
8.2.	ENQUÊTE OUDER(S)/VOOGD(EN).....	79
8.3.	INFORMED CONSENT	86

Samenvatting

De initiële vraag die deze bachelorproef in gang zette, kwam vanuit de gemeenschapsinstelling De Zande in Ruiselede. Het hoofddoel van dit onderzoek is om antwoorden te verschaffen op de vragen die binnen De Zande leven. Concreet brengen we in kaart hoe de participatie van jongeren in de gemeenschapsinstelling 'De Zande Ruiselede' verloopt, en hoe zij deze participatie ervaren. Daarnaast onderzoeken we ook de mate van participatie en de ervaring ervan bij de ouder(s) of voogd(en) van de jongeren. Participatie betekent het mee mogen beslissen en denken, en dit kan invloed hebben op het leven van de jongeren.

Onze hoofdonderzoeksvraag is “In welke mate ervaren jongeren en hun ouder(s)/voogd(en) participatiemogelijkheden binnen de gemeenschapsinstelling Ruiselede?”. Vanuit deze centrale onderzoeksvraag hebben we een aantal deelvragen opgesteld. Om op deze vragen te beantwoorden, hebben we diverse onderzoeksmethoden gebruikt. We organiseerden cirkelgesprekken in vier leefgroepen om de jongeren te bevragen en voerden daarnaast individuele gesprekken met enkele jongeren. Voor de ouder(s)/voogd(en) hebben we een enquête opgesteld. Om de respons op onze enquêtes te optimaliseren, organiseerden we een ouderavond. Tijdens deze avond waren de ouder(s)/voogd(en) welkom om vragen te stellen omtrent onze enquêtes.

Met de resultaten van bovenstaande onderzoeksmethoden hebben we een SWOT-analyse opgesteld, waarin we de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen van de organisatie met betrekking tot participatie bespraken. Op basis van deze analyse kwamen we tot een aantal aanbevelingen voor De Zande, campus Ruiselede. Uit het kwantitatief onderzoek waarin we ouder(s)/voogd(en) bevragen, kunnen we concluderen dat het grootste aandachtspunt de gesprekken met de individuele begeleiders zijn. Huisbezoeken, de ronde tafel, het trajectoverleg en de gesprekken met de contextwerker worden als waardevol ervaren en mogen behouden blijven. Daarnaast wensen sommige respondenten voor meer georganiseerde evenementen zoals familiedagen om de participatie te vergroten. Helaas ervaren enkele ouder(s)/voogd(en) dat de bereikbaarheid naar de gemeenschapsinstelling als moeilijk.

Vanuit ons kwalitatief onderzoek blijkt dat de jongeren hun stem kunnen laten horen tijdens hun traject. Echter, hun vragen of ideeën worden niet altijd opgevolgd. Ze ervaren vaak lange wachttijden op een antwoord, aangezien niet alle voorstellen haalbaar zijn. Een negatief antwoord op de vragen of voorstellen van de jongeren kan afhankelijk zijn van de begeleider die op dat moment dienst heeft. Ook moet de sanctie 'kamermoment' volgens de jongeren worden herzien. Enkele aanbevelingen om de participatie van de ouder(s)/voogd(en) te bevorderen is onder andere om meer familiedagen te organiseren zodat er op een informele manier meebeslist kan worden binnen het traject van de jongere. Daarnaast hadden we het idee om een welkomstboekje te introduceren in de opstartprocedure van hun traject. Op die manier kunnen ouder(s)/voogd(en) meer kennis krijgen over wat participatie precies is en hoe deze tot uiting komt. Een andere belangrijk gegeven is de bereikbaarheid van de gemeenschapsinstelling. Er zou eventueel overlegd kunnen worden met het politieke bestuur om het openbaar vervoer toegankelijker te maken in die streek.

Er zijn ook een aantal aanbevelingen omtrent de participatie voor de jongeren. Een eerste actie is om meer gesprekken te organiseren tussen de jongere en de individuele begeleider. De jongeren geven ook aan dat ze meer behoefte hebben aan eerlijkheid en transparantie. Vervolgens willen we meer aandacht schenken aan de rol van de commissaris Eveline, die het aanspreekpunt is voor de jongeren.

1. Probleemstelling

1.1. Aanleiding

De initiële vraag die deze bachelorproef in gang zette, kwam vanuit de gemeenschapsinstelling De Zande in Ruiselede. De voorbije tien jaar heeft gemeenschapsinstelling De Zande, verspreid over haar drie campussen, aanzienlijke inspanningen geleverd om de participatie van jongeren en hun ouder(s)/voogd(en) te bevorderen. Deze initiatieven dienden als een model voor andere gemeenschapsinstellingen, die eveneens de nadruk zijn gaan leggen op het verbeteren van de participatie in hun werking. Binnen De Zande en andere instellingen zijn verschillende nieuwe methoden geïntroduceerd om de participatie te optimaliseren. Ondanks de reeds geboekte vooruitgang zit De Zande nog steeds met enkele vragen over dit onderwerp. Hoe ervaren jongeren en hun omgeving de verbeteringen in de participatie? Hebben ze behoefte aan verdere verbetering? Zijn er aspecten die beter kunnen? Deze vragen vormden de aanleiding voor het onderzoek dat zal worden uitgevoerd binnen deze bachelorproef.

1.2. Doelstelling

Het hoofddoel van dit onderzoek is om antwoorden te verschaffen op de vragen die binnen De Zande leven. Concreet gaan we in kaart brengen hoe de participatie van jongeren in de gemeenschapsinstelling 'De Zande Ruiselede' verloopt, en hoe zij deze participatie ervaren. Daarnaast streven we ernaar om ook de mate van participatie en de ervaring ervan bij de ouder(s) of voogd(en) van de jongeren te onderzoeken.

Het is ons doel om informatie te verzamelen over de initiatieven die de gemeenschapsinstelling neemt om participatie van jongeren en ouder(s)/voogd(en) in de werking mogelijk te maken. Vinden ze dat ze voldoende mogelijkheden hebben om deel te nemen? Ervaren ze een te grote verplichting om deel te nemen? Voelen ze zich beperkt in hun keuzes? Zijn ze überhaupt geïnteresseerd in participatie? Daarnaast willen we de perspectieven van de ouder(s)/voogd(en) onderzoeken. Hebben zij ook mogelijkheden om deel te nemen? Voelen zij zich gehoord? Ervaren zij een te grote druk om deel te nemen? Op basis van onze slotanalyse trachten we om een aantal aanbevelingen te formuleren naar de gemeenschapsinstelling met betrekking tot het verhogen van de participatie.

1.3. Afbakening van de doelgroep

Vanuit de doelstelling die hierboven is opgesteld, is het duidelijk welke doelgroep centraal zal staan in deze bachelorproef. De jongeren die momenteel verblijven in een van de vier geselecteerde leefgroepen van De Zande, campus Ruiselede en hun ouder(s)/voogd(en). Ons doel is om zo veel mogelijk jongeren te bevragen. Natuurlijk zal dit afhankelijk zijn van de mate waarin de jongeren willen deelnemen aan ons onderzoek en de situatie binnen de gemeenschapsinstelling. Daarnaast zullen we ook zo veel mogelijk de ouder(s)/voogd(en) van deze jongeren bevragen. Hiervoor zullen we beroep doen op de contextbegeleiders van De Zande om de ouder(s)/voogd(en) aan te moedigen om te participeren aan het onderzoek, maar onszelf ook kenbaar maken aan de hand van een kennismakingsfilmpje. We zullen ook enkele medewerkers bevragen om te weten te komen wat ze allemaal installeren in de gemeenschapsinstelling opdat jongeren kunnen participeren.

1.4. Onderzoeksvragen

Voor dit onderzoek hebben we een centrale onderzoeksvraag opgesteld en hierbij de bijhorende deelonderzoeksvragen geformuleerd. Deze deelvragen hebben we opgesplitst aan de hand van de resultaten die De Zande wenst te verkrijgen met dit onderzoek, maar ook aan de hand van de twee doelgroepen die we zullen bevragen. De centrale onderzoeksvraag binnen deze bachelorproef luidt als volgt: "In welke mate ervaren jongeren en hun ouder(s)/voogd(en) participatiemogelijkheden binnen de gemeenschapsinstelling Ruiselede?".

Een eerste deelonderzoeksvraag heeft betrekking op het begrip 'participatie', met name wat dit begrip betekent voor onze doelgroep. Daarnaast hopen we ook meer inzicht te krijgen in de participatie-initiatieven die reeds zijn geïmplementeerd binnen De Zande, campus Ruiselede. Deze informatie zullen we dan idealiter kunnen gebruiken bij het bevragen van de jongeren en hun ouder(s)/voogd(en). Eens we zicht hebben op de participatie-initiatieven, kunnen we gaan polsen of de jongeren en hun ouder(s)/voogd(en) deze ook herkennen. Naast het herkennen van de participatie-initiatieven willen we de ervaring ervan gaan onderzoeken. Dit opnieuw zowel bij de jongeren als bij hun ouder(s)/voogd(en). We willen te weten komen of de initiatieven toegankelijk zijn en of er aan de slag wordt gegaan met de ideeën of inbreng van de jongeren en hun ouder(s)/voogd(en). Ook willen we een overzicht verkrijgen van positieve factoren die ervoor zorgen dat de jongeren en hun ouder(s)/voogd(en) participeren, maar ook een overzicht van de negatieve factoren die ervoor zorgen dat ze niet participeren. Tot slot willen we ook peilen naar wat de jongeren en hun ouder(s)/voogd(en) positief vinden aan de reeds geïmplementeerde initiatieven en naar wat er volgens hen moet worden verbeterd of toegevoegd. Hieronder is er een opsomming terug te vinden van alle deelonderzoeksvragen per doelgroep:

De deelvragen voor de jongeren zijn:

- Wat betekent participatie voor ons?
- Welke participatie-initiatieven zijn reeds ondernomen binnen de gemeenschapsinstelling Ruiselede?
- Worden de participatie-initiatieven die werden geïmplementeerd herkend door de jongeren?
- Hoe ervaren jongeren de toegankelijkheid van participatiemogelijkheden binnen de gemeenschapsinstelling Ruiselede?
- Vinden de jongeren dat er voldoende aan de slag wordt gegaan met hun inbreng/ideeën omtrent veranderingen binnen de gemeenschapsinstelling Ruiselede?
- Welke (positieve/negatieve) factoren beïnvloeden het gevoel van jongeren om al dan niet te participeren binnen de gemeenschapsinstelling Ruiselede?
- Welke (positieve/negatieve) factoren beïnvloeden het gevoel van de jongeren om al dan niet te participeren binnen de gemeenschapsinstelling Ruiselede?
- Welke participatiemogelijkheden moeten binnen de gemeenschapsinstellingen worden behouden volgens de jongeren?
- Welke participatiemogelijkheden moeten binnen de gemeenschapsinstellingen worden toegevoegd?
- Welke participatiemogelijkheden moeten binnen de gemeenschapsinstellingen verder op punt worden gesteld?
- Welke mogelijkheden binnen de gemeenschapsinstelling zijn er om de participatie van jongeren te verbeteren?

De deelvragen voor de ouder(s)/voogd(en) zijn de volgende:

- Wat is participatie?
- Welke participatie-initiatieven zijn reeds ondernomen binnen de gemeenschapsinstelling Ruislede?
- Worden de participatie-initiatieven die werden geïmplementeerd herkend door de ouder(s)/voogd(en) van de jongeren?
- Hoe ervaren de ouder(s)/voogd(en) van de jongeren de toegankelijkheid van participatiemogelijkheden binnen de gemeenschapsinstelling Ruislede?
- Vinden de ouder(s)/voogd(en) dat er voldoende aan de slag wordt gegaan met hun inbreng/ideeën omtrent veranderingen binnen de gemeenschapsinstelling Ruislede?
- Welke (positieve/negatieve) factoren beïnvloeden het gevoel van de ouder(s)/voogd(en) van de jongeren om al dan niet te participeren binnen de gemeenschapsinstelling Ruislede?
- Welke mogelijkheden binnen de gemeenschapsinstelling zijn er om de participatie van de ouder(s)/voogd(en) van de jongeren te verbeteren?

De structuur van deze bachelorproef is opgebouwd volgens de stappen van zowel een kwantitatief als kwalitatief onderzoek. Deze probleemstelling wordt gevolgd door een uitgebreide literatuurstudie waarbij relevante concepten en modellen worden besproken. Vervolgens beschrijven we het onderzoeksontwerp dat bestaat uit een kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Bij beiden noteren we de resultaten en vormen we een conclusie. Hierna volgt de geïntegreerde conclusie van ons onderzoek waarin we een antwoord vormen op de onderzoeksvragen. Tot slot formuleren we enkele aanbevelingen.

2. Literatuurstudie

2.1. Participatie

2.1.1. Wat is participatie?

Participatie betreft het ‘mee mogen, willen en kunnen doen’ van de bewoners van een voorziening en hun context. Mensen hebben het burgerschapsrecht om mee te mogen doen en beslissen over zaken die invloed hebben op hun leefsituatie. Mensen willen zelf ook meedoen om op deze manier richting te geven aan hun leven. Daarnaast gaat het ook over ‘mee kunnen doen’. De voorziening moet op een manier georganiseerd zijn zodat er mogelijkheden gecreëerd worden om als bewoner of context inspraak te hebben (*Opgroeien, 2023*). Een actieve betrokkenheid van minderjarigen bij zaken die hen bepalend zijn voor hun traject is één van hun fundamentele rechten. Er moet dan ook steeds rekening worden gehouden met hun mening (*Recht op Inspraak en Participatie | Rechtspositie - Jeugdhulp, z.d.*).

Tegenwoordig is participatie onmisbaar geworden binnen het discours van de zorg- en welzijnssector, al blijkt dat dit begrip verschillende betekenissen kent waarover geen consensus bestaat. Polstra (2001) omschrijft het als een containerbegrip, Rahnema (1990) als een ‘plastic woord’. Het begrip moet daarom worden benaderd met een brede kijk, waarbij men rekening houdt met de complexiteit en de tegenstrijdige belangen die zich in de praktijk manifesteren. Er kan dan ook geconcludeerd worden dat er geen eenzijdige definitie geformuleerd kan worden. Het concept omvat verschillende dimensies, zoals het niveau, type, aard en diepte van participatie, evenals het doel en de impact die participatie met zich meebrengt (*Hermans & Steens, 2022*).

2.1.2. Niveaus van participatie

Participatie speelt zich af op vier niveaus: micro-, meso-, macro- en metaniveau. De jeugdhulp streeft naar een hulpverleningstraject op maat van de jongere. Hiervoor kunnen de hulpvrager, jongere en zijn of haar context mee zaken bepalen over het hulpverleningstraject. Om dit te kunnen verwezenlijken is een participatief karakter van de organisatie van essentieel belang. De hulpverlener moet een open houding aannemen en luisteren om zo samen met de hulpvrager en context het traject te doorlopen. Dit is het micro-niveau, ofwel participatie in het eigen hulpverleningstraject (*Pieter-Jan Moortgat – Kristof De Meulemeester, 2024*).

Participatie op meso-niveau gaat over het beleid van de voorziening, dienst of netwerk. Om optimaal participatief te werken, moet de organisatie voorwaarden opstellen en hierop inspelen. Dit creëert mogelijkheden voor jongeren en hun context om mee te denken, te doen en te beslissen. Het resultaat is dat zij actief bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de hulpverlenende dienst (*Pieter-Jan Moortgat – Kristof De Meulemeester, 2024*).

Participatie is ook mogelijk in het beleid van de overheid, ofwel op macro-niveau. De jongere en context krijgen inspraak over de organisatie van de jeugdhulp. Een diverse groep van ouders, jongeren, personen met een handicap, vertegenwoordigers van etnische en culturele gemeenschappen en mensen die in armoede leven worden betrokken bij de besluitvorming over jeugdhulp. Bovendien wordt er specifiek gezocht naar manieren om de ervaringen van zowel jongeren als ouders te integreren in het beleidsvormingsproces van de jeugdhulp, met een focus op relevante thema's (*Pieter-Jan Moortgat – Kristof De Meulemeester, 2024*).

Tot slot hebben we het niveau van het onderzoek, het metaniveau; de onderzoeksprojecten, de scholing van begeleiders, etc. Een belangrijk punt om op te merken, is de interactie en invloed tussen deze diverse niveaus. Een holistische benadering met oog voor alle niveaus en hun wisselwerking is van essentieel belang (*Hermans & Steens, 2022*). De mate van participatie kan een impact hebben op zowel de jongeren als hun context en de organisatie zelf. Inspraak hebben kan ook empowerment werken; de minderjarige voelt dat ze mogelijkheden hebben om een aantal zaken zelf te bepalen (*Hermans & Steens, 2022*).

Participatie-initiatieven staan niet op zichzelf, maar worden verankerd in de cultuur, structuur en praktijk van een organisatie. De cultuur van de organisatie betreft de visie en missie, alsook de bredere basismentaliteit in alle facetten van de organisatie. Tot slot hebben we de praktijk, ook wel bekend als de concrete dagelijkse taken van de professionals (*Hermans & Steens, 2022*).

2.1.3. Types van participatie

Bovendien bestaan er verschillende soorten participatie. We onderscheiden een continuüm van participatie, variërend van individueel tot collectief en van actief tot passief. Individuele participatie betreft de betrokkenheid van één persoon, terwijl collectieve participatie verwijst naar de betrokkenheid van een groep aan individuen. Actief participeren houdt in dat men zelf initiatief neemt in de overtuiging dat hun betrokkenheid een verschil kan maken. Passieve participatie impliceert een deelname aan activiteiten die door anderen zijn opgelegd, zonder enige garantie dat de stem van de jongere wordt gehoord in het besluitvormingsproces. Tot slot wordt er ook nog een onderscheid gemaakt tussen formele en informele participatie. Formele participatie betekent dat jongeren officieel worden uitgenodigd om hun mening te delen tijdens bijvoorbeeld evaluatiegesprekken, bijeenkomsten van een jongerenraad, bewonersraad, enzovoort. Informele participatie veronderstelt de dagdagelijkse participatie tijdens spontane gesprekken (*Hermans & Steens, 2022*).

2.1.4. Doel van participatie

Het doel van participatie kan ook variëren. Zo kan het worden beschouwd als een middel, maar ook als een opzichzelfstaand doel. Participatie als middel kan worden ingezet om wettelijke redenen, om sociale redenen en om politieke redenen. Participatie als een opzichzelfstaand doel is het fundamentele menselijke recht dat iedere jongere heeft om zijn stem en inspraak te laten gelden (*Hermans & Steens, 2022*).

Het participeren oefent ook een impact uit op jongeren zelf. Dit verwijst vooral naar de impact op het gevoel van zelfwaarde en identiteit. Ook de behandelbetrokkenheid en de kwaliteit van zorg, of ook wel de mate waarin jongeren in hun hulpverleningsproces kunnen meebeslissen, verandert. Tot slot kan inspraak empowerment werken; de minderjarige voelt dat ze mogelijkheden hebben om een aantal zaken zelf te bepalen. Deze behandelbetrokkenheid heeft betrekking op vier dimensies. In eerste instantie is het belangrijk dat de jongere open staat voor verandering. Daarnaast speelt de kwaliteit van de relatie tussen de jongere en de hulpverlener een cruciale rol. Verder is ook de samenwerking van alle betrokken partijen bij het bereiken van de gestelde doelen en taken van belang. Tot slot, speelt het therapeutisch engagement van de betrokken jongere een belangrijke rol (*Hermans & Steens, 2022*).

2.1.5. Gebruikte modellen bij participatie

Het Risk-Needs-Responsivity (RNR) en het Good Lives Model (GLM) zijn twee belangrijke modellen in dit kader. Het RNR-model, ontwikkeld door Andrews et al., is erop gericht om de intensiteit van de interventies af te stemmen op een nauwkeurige beoordeling van de risicofactoren van gedetineerden die contribueren aan het delinquent gedrag en de behoeften, om deze vervolgens te behandelen met als doel recidive te verlagen (Brown et al., 2023).

Het model bestaat uit drie kernprincipes: het risicoprincipe, het criminogene behoefteprincipe en het responsiviteitsprincipe. Het risicoprincipe stelt dat middelen voor behandeling en interventie moeten worden toegewezen op basis van de waarschijnlijkheid dat een individu zal recidiveren. Hierbij worden meer middelen toegewezen aan personen met een "hoog risico", terwijl minder middelen worden toegekend aan personen met een "laag risico". Het criminogene behoefteprincipe veronderstelt dat elk individu zijn eigen reeks risicofactoren heeft, die bijdragen aan hun delinquent gedrag.

Deze risicofactoren variëren van persoon tot persoon en interventies moeten zich hierop richten. Daders die als weinig risicovol worden beschouwd, vertonen dus minder criminogene behoeften en hebben daardoor minder middelen nodig om crimineel gedrag te vertonen. Criminogene behoeften zijn ook wel de 'drijfveren van criminaliteit'. Het laatste principe, het responsiviteitsprincipe, is het minst onderzocht van de drie kernprincipes van het RNR-model. Het niet naleven van dit principe kan resulteren in het negeren van effectieve cognitieve gedragsinterventies die niet aansluiten bij de leerstijl, culturele behoeften of noodzakelijke aanpassingen van de persoon (Brown et al., 2023).

Good Lives Model is een interventiemethode, een algemene rehabilitatietheorie ofwel een hersteltheorie die kan worden toegepast bij alle typen van delinquenten. Bij dit model ligt de focus op het aanleren van positiviteit in het leven en het richten op de primaire levensbehoeften. Er wordt gekeken naar de verschillende levensfasen; wonen, werken, relaties en vrijetijdsbesteding. Er wordt gekeken naar de huidige situatie van de minderjarige, zijn of haar doelen, de obstakels en de stapjes waarmee de doelen kunnen worden bereikt (*Pomp & Expertisecentrum Forensische Psychiatrie, 2009*).

GLM heeft als doel om het welzijn van de minderjarige te bevorderen. Daarnaast ligt de nadruk op de vermindering en beheersing van het risico op recidive. Binnen GLM zijn er tien primary goods verweven. Dit zijn activiteiten, ervaringen of situaties die gezocht worden uit eigen belang en die het welzijn van het individu bevorderen; leven, kennis, voortreffelijkheid in spel en werk, zelfstandigheid, innerlijke vrede, vriendschap, gemeenschap, spiritualiteit, geluk en creativiteit. De aan- of afwezigheid van deze primary goods heeft een invloed op de mogelijkheid tot recidive of niet. Het versterken van deze positieve factoren draagt bij aan het voorkomen van recidiviteit in risicogedrag (*Pomp & Expertisecentrum Forensische Psychiatrie, 2009*).

Een derde model is de participatieladder van socioloog Roger Hart. Dit model kan verwarring teweegbrengen: een ladder suggereert namelijk een hiërarchie. Belangrijk om te onthouden is dat er geen beste of finale vorm van participatie bestaat. Het is van essentieel belang dat de vorm aansluit bij het kind, de jongere en de omstandigheden. De participatieladder bestaat uit vijf treden, waarbij elke trede overeenkomt met één of meerdere vormen van participatie (Nederlands Jeugdinstituut, 2024).

- Informer: Volwassenen zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van het project of de activiteit, terwijl de jeugd incidenteel wordt betrokken door middel van informatieverstrekking.
- Raadplegen: Volwassenen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het project of de activiteit. De jeugd wordt geconsulteerd, heeft inzicht in het proces en hun mening wordt serieus genomen.
- Adviseren: Volwassenen zijn verantwoordelijk voor het coördineren van het project of de activiteit, terwijl de jeugd betrokken wordt bij specifieke onderdelen en om advies wordt gevraagd.
- Coproduceren: De jeugd initieert het project of de activiteit en neemt beslissingen over de uitvoering ervan, terwijl volwassenen een begeleidende rol spelen.
- (Mee)beslissen: De jeugd neemt het voortouw en voert het project uit, waarbij volwassenen indien nodig bij de besluitvorming kunnen worden betrokken.

Een vierde benadering is The Alexander Bridge of Participation. Dit model probeert het begrip participatie te duiden a.d.h.v. een metafoor: een brug met vier sterke pijlers. Deze vier pijlers bewerkstelligen een duurzame en betekenisvolle participatie. De vier pijlers zijn:

- Initiative: Betrokkenheid begint met het initiatief van kinderen, jongeren en volwassenen.
- Growth: Betrokkenheid bevordert de groei van kinderen, jongeren, volwassenen en de samenleving als geheel.
- Culture: Betrokkenheid vereist een cultuur van betrokkenheid, hulpmiddelen met een attitude een een formele bedding.
- Naturalness: Kinderen, jongeren en volwassenen zijn van nature betrokken bij een samenleving.

Op grond van deze vier fundamenteën gaan kinderen, jongeren en volwassenen met elkaar in gesprek en werken ze op een duurzame manier samen (Nederlands Jeugdinstituut, 2024).

2.1.6. Participatie in Nederland

Kinderrechtenverdrag

Het Kinderrechtenverdrag is een mijlpaal in de geschiedenis van UNICEF die op 20 november 1989 werd goedgekeurd door de Algemene vergadering van de Verenigde Naties. Dit verdrag erkent de fundamentele menselijke waardigheid van alle kinderen en benadrukt de dringende noodzaak om hun welzijn en ontwikkeling te waarborgen. Het bevestigt expliciet dat elk kind recht heeft op essentiële levenskwaliteit die niet exclusief is voor een paar enkelen. Het verdrag is geen voorrecht, maar geldt voor elk kind (UNICEF België, z.d.).

Het Kinderrechtencomité werd door de Verenigde Naties samengesteld om de naleving van de afspraken uit het Kinderrechtenverdrag te overzien. Nederland moet het sinds 8 maart 1995 naleven, waarbij het iedere vijf jaar verantwoording moet afleggen aan dit comité. Wanneer een land de kinderrechten schendt, kan het comité overgaan tot straffen (Kinderrechten, 2023).

Kinderrechtencollectief

Het Kinderrechtencollectief kent sinds 1995 zijn bestaan en omvat zes hoofdleden: de kinderrechtenorganisaties Augeo Foundation, Defence for Children, de Nationale Jeugdraad, Kinderpostzegels, Save the Children en Terre des Hommes. Met andere woorden, het is een samenbundeling van krachten, waarbij nog eens 15 externe partners zijn betrokken. Hun missie is het waarborgen van de rechten van kinderen in Nederland. Deze kinderrechten zijn vastgelegd in het VN-kinderrechtenverdrag. Hun verantwoordelijkheden omvatten het verstrekken van informatie over kinderrechten via hun website. Het Kinderrechtencollectief organiseert lobby's en adviseert de Nederlandse regering hoe deze kinderrechten in Nederland kunnen worden gewaarborgd en waar ruimte voor verbetering is.

Tot slot stelt het Kinderrechtencollectief jaarlijks een verslag op waarin wordt beschreven hoe zij hun missie willen realiseren. Dit proberen ze zo transparant en gedetailleerd mogelijk weer te geven. In deze verslagen vermeldt men de samenwerkingen, de manier waarop kinderrechten onder de aandacht worden gebracht en legt men verantwoording af over de financiële middelen (Kinderrechten, 2023).

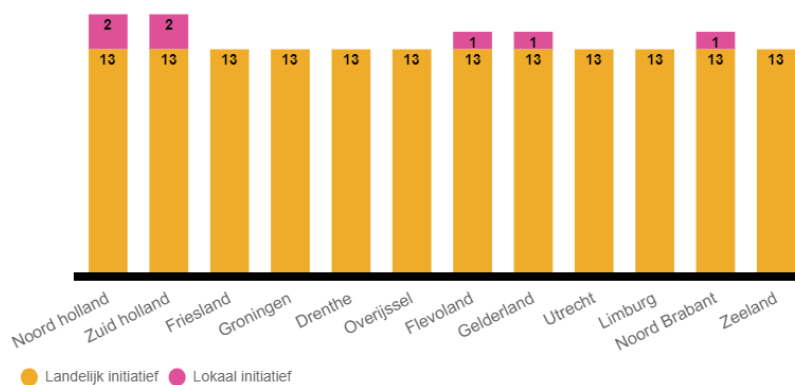
Het Kinderrechtencollectief is opgericht met als doel een waakhond te zijn voor de kinderrechten. De realiteit toont echter dat niet altijd alle rechten voor ieder kind in Nederland maximaal worden gewaarborgd en gerespecteerd. De kinderrechten moeten dus bewaakt worden, omdat deze voor veel kinderen geen vanzelfsprekendheid zijn. Het Kinderrechtencollectief vervult dus de rol van waakhond door het starten van maatschappelijke discussies en het adviseren van de overheid en andere organisaties over mogelijke verbeteringen (Kinderrechten, 2023).

Kinder- en jongerenparticipatie, zo staat het ervoor

Bij het in kaart brengen van de kinder- en jongerenparticipatie in Nederland stuiten we direct op obstakels. In tegenstelling tot België zijn er in Nederland geen gegevens beschikbaar over het aantal kinderen en jongeren dat daadwerkelijk betekenisvol hun mening kan geven over zaken die hen aangaan. Er zijn slechts op enkele plaatsen kwantitatieve gegevens beschikbaar, maar hieruit kan niet worden afgeleid wat de kwaliteit van de participatie van kinderen en jongeren is. Zo zijn er geen gegevens beschikbaar over hoeveel aanbevelingen van kinder- en jongerenraden consistent worden meegenomen in openbare beleidsvorming.

Evenmin zijn er cijfers beschikbaar over het aantal relevante professionals dat training zou moeten krijgen over het recht van kinderen om gehoord te worden en deel te nemen aan besluitvorming. Om deze reden valt er nog weinig te zeggen in hoeverre en hoeveel kinderen en jongeren in Nederland op een betekenisvolle en ethische manier de mogelijkheid krijgen om te participeren. Binnen de jeugdzorg zijn slechts 13 organisaties actief op landelijk niveau die zich bezighouden met participatie van kinderen en jongeren (Zie figuur 1).

Bovendien hebben de initiatieven en wetsvoorstellen die momenteel op tafel liggen nog geen gevolg gekregen in het eerste jaar na de nieuwe aanbevelingen van VN Kinderrechtencomité (Kinder-rechten in beweging, 2024).

Bron: VER_diep. Bereik meer met jongeren. Jongerenparticipatie in de Jeugdhulp en Jeugdzorg: een kort overzicht.

Figuur 1: Aantal kinder- en jongerenparticipatie initiatieven in de jeugdzorg

Participatie binnen het jeugdrechtbeleid in Nederland

In tegenstelling tot jeugdhulp in een vrijwillig kader, kunnen ouders en jongeren verplicht worden jeugdhulp te accepteren. Men spreekt dan over jeugdhulp in gedwongen kader. Het is dan aan de kinderrechter om te beslissen welke kinderbeschermingsmaatregel (gezag beëindigende maatregel, voorlopige maatregel of een ondertoezichtstelling) hij zal opleggen (Rap et al., z.d.).

De basis van de betrokkenheid van minderjarigen in het jeugdrechtbeleid van Nederland kan worden gevonden in verschillende aspecten, waaronder de overdracht van de zaak naar de Raad voor de Kinderbescherming. Als er wordt besloten om een onderzoek door de Raad te starten, wordt ervoor gekozen om de minderjarige aanwezig te laten zijn bij de besprekingen. Het is ook essentieel dat de minderjarige altijd op de hoogte wordt gehouden, zowel over het indienen van een verzoek tot onderzoek als wanneer een jeugdhulpaanbieder informatie doorspeelt aan de Raad (Rap et al., z.d.).

Tijdens een dergelijk raadsonderzoek zal de raadsmedewerker de minderjarige en de ouders op de hoogte houden van de voortgang van het onderzoek. Gedurende het onderzoek wordt de minderjarige betrokken en aan het einde ervan wordt er met hen gesproken. Bovendien krijgt de minderjarige de kans om te reageren op de conceptversie van het rapport van de Raad. Het lijkt er dus op dat de mogelijkheden tot participatie tijdens het raadsonderzoek goed worden gewaarborgd. Men hanteert namelijk het principe dat de minderjarige steeds wordt gezien, en dat men hierbij geen leeftijdsgrens hanteert. Minderjarigen tussen de twaalf en zestien jaar krijgen namelijk steeds een verslag van hetgeen zij verteld hebben. Dit is niet het gehele rapport, maar slechts een bespreking van de uitkomst (Rap et al., z.d.).

Onlangs zijn er enkele gerechtelijke uitspraken opgesteld in taal die kinderen gemakkelijker kunnen begrijpen. De recente ontwikkeling is als een medaille met twee zijden: één groep respondenten staat erachter, terwijl een andere groep zich afvraagt wat de praktische gevolgen zullen zijn. Er zijn ook alternatieven mogelijk. Bijvoorbeeld, de rechter kan mondeling uitspraak doen in aanwezigheid van de minderjarige. Op deze manier kan de rechter direct terugkoppelen naar de minderjarige over wat er met zijn of haar mening is gedaan (Rap et al., z.d.).

Tot slot zullen we het hebben over de processuele onbekwaamheid en de informele rechtsingang. Bij civiele procedures zijn minderjarigen nu eenmaal afhankelijk van een vertegenwoordiger, zoals een ouder met gezag, een voogd of een bijzondere curator. In de wet wordt hierop een uitzondering gemaakt. In gevallen van ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing kan een minderjarige van twaalf jaar of ouder zich tot de rechter wenden met bepaalde verzoeken. Hierbij kan gedacht worden aan een verzoek tot opheffing van de ondertoezichtstelling en een verzoek tot vervanging van de GI. In de praktijk wordt er van deze uitzondering weinig gebruik gemaakt. Dit gebrek aan gebruik zou kunnen worden toegeschreven aan de onbekendheid van minderjarigen met deze mogelijkheid, of met de inhoud van de verzoeken die ze kunnen indienen (Rap et al., z.d.).

De participatiemogelijkheden van minderjarigen binnen het jeugdrechtbeleid in Nederland vindt zijn wortels terug in onder andere de overdracht van de zaak naar de Raad voor de Kinderbescherming.

Participatie in het Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk heeft het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind ondertekend, dat van toepassing is op alle kinderen en jongeren onder de 18 jaar, ongeacht de situatie. Het benadrukt het recht van kinderen om hun mening vrijelijk te uiten en dat hun standpunten moeten worden meegewogen, afhankelijk van hun leeftijd en rijpheid (cfr. Artikel 12). Deze verbintenis weerspiegelt het recente kinderbeleid in Engeland, met maatregelen zoals de instelling van een kindercommissaris te voorzien om de betrokkenheid van kinderen en jongeren bij publieke zaken te bevorderen. De nadruk wordt ook gelegd op het verzekeren dat diensten worden ontworpen op basis van de behoeften van kinderen, in plaats van op basis van de belangen van individuele instanties. Partners, waaronder jeugdofficieren en detentie instellingen, zijn verplicht om de veiligheid en het welzijn van jongeren te waarborgen en te bevorderen. Dit omvat het serieus nemen van de stem van de jongeren en daarop passend te handelen. Latere beleidsmaatregelen, zoals 'The Children's Plan', hebben deze principes verder versterkt en heeft ook mechanismen ingesteld om de uitvoering ervan te monitoren. Ook zijn lokale autoriteiten en hun partners verplicht om jongeren en hun families actief te betrekken bij het ontwikkelen en leveren van diensten, met speciale aandacht voor de meest kwetsbare groepen (Hart et al., 2009).

Participatie binnen het jeugdrechtbeleid in het Verenigd Koninkrijk

Het jeugdrechtbeleid behandelt jonge overtreeders, maar hoe wordt de kwestie van hun deelname specifiek behandeld? Hoewel de term 'deelname' wordt gebruikt in verschillende documenten, zoals het Jeugdcriminaliteitsactieplan, wordt het meestal geïnterpreteerd als deelname aan activiteiten in plaats van betrokkenheid bij besluitvorming, wat hier wordt benadrukt. De focus ligt op het betrekken van jongeren bij positieve activiteiten als een preventieve maatregel. Wanneer jongeren overtredingen begaan, wordt er minder nadruk gelegd op hun actieve betrokkenheid.

In plaats daarvan wordt de aandacht verlegd naar een ander aspect van deelname: het verzamelen van 'gebruikersfeedback'. Bijvoorbeeld, richtlijnen voor jeugdofficieren (YOT's) benadrukken de noodzaak om feedback te verzamelen over de kwaliteit van YOT-diensten van verschillende groepen, zoals jongeren die risico lopen op overtredingen, slachtoffers en getuigen, en ouders en verzorgers, inclusief pleegouders. Er worden echter geen specifieke methoden voorgesteld voor het verkrijgen van deze feedback (Hart et al., 2009).

Opvallend is dat het Engelse jeugdrechtbeleid geen expliciete vermelding maakt van deelname als een mensenrecht. In tegenstelling hiermee heeft Wales binnen hun jeugdrechtstrategie een duidelijke principeverklaring afgelegd: "Jongeren moeten de mogelijkheid hebben om deel te nemen aan besluitvorming over alle zaken die hen aangaan". Hoewel sommigen kunnen betogen dat dit principe impliciet is en niet expliciet hoeft te worden benadrukt, kan het ontbreken van deze benadering binnen het Engelse beleid worden gezien als een lacune (Hart et al., 2009).

2.2. Gemeenschapsinstelling

Wanneer een jongere een delict, ofwel een strafbaar feit heeft gepleegd of hiervan verdacht wordt, kan de jeugdrechter beslissen dat een gesloten opvang noodzakelijk is. Dan moet de jongere naar een gemeenschapsinstelling (GI). Gemeenschapsinstellingen zijn gesloten jeugdvoorzieningen. Jongeren kunnen daar geplaatst worden vanaf de leeftijd van twaalf jaar tot achttien jaar, volgens een modulair aanbod (jeugdhulp, z.d.).

2.2.1. Module Oriëntatie

Oriëntatie is een module dat gaat over een maximale periode van één maand. Dit situeert zich in de gemeenschapsinstelling De Grubbe. Deze bevindt zich in het dorp Everberg. De drie onderwerpen die gedurende deze periode gescreend worden zijn risicorecieve, gevaarlijkheid en responsiviteit. Na de screening zal er een advies gegeven worden. In dat advies staat er of de jongere een bijkomende opvang nodig heeft in de gemeenschapsinstelling. Indien dit nodig is, zal er ook in het advies staan welke module er dan best zal worden ingezet (Jeugdhulp, z.d.).

Hoe gaat dit nu in zijn werk? De aanmelding zal gebeuren via het centraal aanmeldpunt. Eerst vindt de fase van de informatieverstrekking plaats. Deze fase gaat van start via een intakegesprek. De trajectcoördinator zal in dat gesprek uitleg geven over wat zijn/haar taak is binnen het traject en hoe dit traject verder zal verlopen. In dat gesprek zal de trajectcoördinator de nadruk leggen op het feit dat participatie en medewerking van de jongere heel belangrijk zal zijn binnen zijn/haar traject. Ook zal er toestemming worden gevraagd over het consulteren van dossiers die privacy gebonden zijn. Het gaat om dossiers die essentieel zijn voor het advies na de oriëntatie. In deze fase zal de context (ouder(s) of voogd(en)) ingelicht worden over de opname van de jongere. Naast het feit dat ze op de hoogte worden gebracht, gaan ze ook informatie verkrijgen over de werking van de opname en over het contact met de jongere en begeleiders (Jeugdhulp, z.d.).

Daarna volgt de fase van de informatieverzameling. Indien de jongere al eerdere verblijven heeft gehad in een GI, zal deze info worden opgevraagd. Ook eerdere verblijven in privé-voorzieningen zijn een bron om informatie uit te putten. Verder zal er nog informatie opgevraagd worden bij het openbare ministerie. Dit gaat om proces-verbalen, tussenkomsten van de politie... (Jeugdhulp, z.d.).

De derde fase is de initiële risicotaxatie. Hier wordt er nog extra informatie verzameld. Dit gebeurt aan de hand van bevragingen. Zowel de jongere als de ouder(s) of voogd(en) zullen worden bevraged. Ook informatie uit klassenraden worden opgevraagd. Verder wordt het gedrag van de jongere geobserveerd (Jeugdhulp, z.d.).

Vervolgens komt de fase van het trajectoverleg. Hier zullen tijdelijke besluiten voorgelegd worden aan het multidisciplinair team (MDT). Er bestaan drie mogelijke besluiten. Indien er unanimititeit is over een lage risico-inschatting, dan zal er een advies volgen over het niet verderzetten van de plaatsing. Als er geen unanimititeit is over een lage recidiverisico, zal er een advies volgen voor een verdere plaatsing en zullen ze zich verdiepen in de risicotaxatie. Dit laatste gebeurt ook als er sprake is van een matig tot hoog recidiverisico (Jeugdhulp, z.d.).

De volgende fase tijdens de oriëntatie is zoals hierboven omschreven de verdiepende risicotaxatie. De inschattingen die hierboven zijn gemaakt zullen verder worden geregistreerd. Er zullen nuances worden aangebracht op de inschatting en zal verder worden geïndividualiseerd (Jeugdhulp, z.d.).

De voorlaatste fase bestaat uit een rondetafelgesprek na de verdiepende risicotaxatie. Dit gesprek heeft als doel om een advies te formuleren omtrent de gesloten begeleiding. Als het advies gaat om te pleiten voor gesloten begeleiding, dan zal er een plan worden meegegeven van interne indicatiestelling. Daar zit ook een handlingsplan bij. Bij een negatief advies tegen gesloten begeleiding zal er een ruw plan worden meegegeven aan externe indicatiestelling. Daar zullen voorstellen in staan over minder aandoenlijke reacties (Jeugdhulp, z.d.).

Als laatste heb je de informatieoverdracht. Indien er een beslissing wordt gemaakt door de jeugdrechtbank dat de jongere gesloten begeleiding zal krijgen (3-6-9 maand), dan zal er een informatieoverdracht plaatsvinden. Dit gebeurt meestal mondeling tussen de trajectcoördinatoren (Jeugdhulp, z.d.).

Ook krijgen jongeren tijdens de gesloten oriëntatie onderwijs. De jongeren zijn leerplichtig, dus moeten ze onderwijs volgen. De jongere en de context worden geïnformeerd over het aanbod. De jongere krijgt doorgestuurde opdrachten, toetsen, oefeningen... van de huidige school of lesmateriaal van de GI zelf. De gegevens die via het onderwijs worden verzameld, worden ook gebruikt voor de risicotaxatie en het rapport voor de jeugdrechtbank (Jeugdhulp, z.d.). Alle jongeren van de GI in Ruislede hebben bovenstaand pad bewandeld.

2.2.2. Module gesloten begeleiding 3, 6 of 9 maanden

Dit pedagogisch, herstelgericht en delict gericht begeleidingsaanbod probeert de kansen van een minderjarige op re-integratie te maximaliseren. Elke begeleidingsmodule van 3,6 of 9 maanden heeft drie algemene doelen:

- Verkenning: minderjarige en hun direct omgeving leren reflecteren over hun situatie voor de gesloten begeleiding en de gewenste situatie na de gesloten begeleiding.
- Vergroten van inzichten, competenties en vaardigheden in functie van hervulpreventie en welzijnsbevordering.
- Verbinding en transfer: minderjarigen en hun directe omgeving ondersteunen in de nieuwe verblijfsituatie buiten de gemeenschapsinstelling.

Indien de jongere in de voorlopige fase zit, kunnen zij maximaal een verblijf hebben van drie maand. Dit met optie tot verlenging (jeugdhulp, z.d.).

2.2.3. Module langdurige gesloten begeleiding 2, 5 of 7 jaar

“De module begeleiding van 2, 5 of 7 jaar is een zware maatregel, die enkel door de jeugdrechter kan worden opgelegd bij vonnis. De module is vooral bedoeld als Vlaams alternatief voor uithandengeving” (jeugdhulp, z.d.). Deze module geldt voor een uiterst beperkte doelgroep en is momenteel nog niet in gebruik. Deze module kan pas vanaf de leeftijd van 16 jaar en kan tot de leeftijd van 23 jaar lopen. Hier bestaan uitzonderingen op. Tussen 12 en 14 jaar kan deze module maximaal twee jaar duren. Tussen de leeftijd van 14 en 16 jaar is dit maximaal vijf jaar. De 17-jarigen kunnen hier verblijven tot hun 25e levensjaar. In deze module wordt er specifiek ingezet op bepaalde onderwerpen. Dit kan gaan over motivatie, monitoren van gedragsveranderingen, regulatieproblemen en verslavingsproblemen behandelen, sociale factoren, zelfstandigheid, etc.

2.2.4. Module time-out

“De module Herstelgerichte time-out biedt gedurende twee weken een sterk gestructureerd en gemonitord aanbod. Daarbij kunnen jongeren - bij wie de hulpverlening in een minder gestructureerde en beveiligde setting dreigt te blokkeren - toewerken naar een hervatting van de dialoog met de betrokken voorziening. De gemeenschapsinstelling treedt op als bemiddelaar en zorgt dat de engagementen van beide partijen worden uitgesproken en geconcretiseerd. Het einddoel is heroriëntering van de jongere naar de voorziening of dienst van herkomst” (Jeugdhulp, z.d.).

2.2.5. Uithandengeving

Dit is een module die niet gebruikt wordt in De Zande. De jongeren die uit handen gegeven worden door de rechter, komen terecht in het Vlaams detentiecentrum. De jongere valt niet meer onder het jeugd-delinquentierecht, maar zal vallen onder het gewoon strafrecht. Ze zullen procedures moeten volgen zoals meerderjarige criminelen. Let op, dit kan pas vanaf de leeftijd van zestien jaar op het moment dat het delict gepleegd werd. Je kan daar verblijven tot maximaal 23 jaar. Daarna zal je naar een federale gevangenis moeten. Het moet gaan om een delict dat heel zwaar is of wanneer er al eerdere maatregelen/ herstelgerichte aanbiedingen werden opgelegd.

Als de jongere uit handen wordt gegeven, dan betekent dit dat de jongere niet meer ontvankelijk is voor het opvoedkundige aanbod. Zoals hierboven aangegeven komen de jongeren met deze module terecht in het Vlaams detentiecentrum. Dit situeert zich in de gevangenis van Beveren. In die gevangenis is er een aparte vleugel voorzien voor deze jongeren. Deze module is heel uitzonderlijk en wordt zoveel mogelijk vermeden. Ook belangrijk om te weten is dat deze module alleen maar kan toegewezen worden aan jongens (Jeugdhulp, z.d.).

2.2.6. Kortverblijf

Via de module kortverblijf willen de jeugdrechters de jongeren waarschuwen en een signaal uitstralen. Het doel van een kortverblijf is om in een tweetal weken de jongeren te laten ervaren wat het leven in een gemeenschapsinstelling inhoudt en op die manier hun ogen te laten openen. Deze module bouwt verder op de visie dat het belangrijk is om jongeren opportuniteiten te geven in hun directe omgeving. De wetenschap verklaart dat langdurig opsluiten van jongeren heel wat negatieve effecten met zich meedraagt op de verdere groei van de jongere. Een positief aspect aan de module kortverblijf is dat dit voor minder druk zorgt op de gemeenschapsinstellingen. Via het kortverblijf wordt er ingezet op een traject samen met ouder(s) of voogd(en). Na het kortverblijf kunnen die personen het traject verderzetten in de directe omgeving. Binnen deze module worden positieve elementen geoptimaliseerd en negatieve effecten zoveel mogelijk weggewerkt. Er zijn heel wat gemeenschapsinstellingen in België. Zo heb je er in Beernem, Mol, Wingene, Ruselede... (opgroeien, 2023).

2.2.7. Gemeenschapsinstelling De Zande

De Zande heeft drie campussen; Ruselede, Beernem en Wingene. Onze bachelorproef gaat specifiek over campus Ruselede. In die gemeenschapsinstelling zitten enkel jongens. In de organisatie staan ze samen met de jongere stil over wat er allemaal is gebeurd in de afgelopen periode. Ze willen dat de jongere daar tot rust komt en structuur creëert in zijn leven. Verder kijken ze naar het toekomstperspectief van de jongere en steunen ze de jongere bij het zoeken naar een ‘betere’ toekomst (opgroeien, 2023).

In Ruiselede zijn er zeven leefgroepen. Vijf leefgroepen voor in totaal maximaal 43 jongeren. Die leefgroepen gaan specifiek om jongeren met een MOF-statuu. Dan heb je nog een leefgroep die specifiek gaat over een time-out. Deze jongeren verblijven dan maximaal 14 dagen en zij hebben een VOS-statuu. De laatste leefgroep, is een leefgroep waar enkel jongeren zitten die niet kunnen functioneren in één van de vorige opgenoemde leefgroepen en waar er heel wat agressie is. Die worden dan in een leefgroep apart geplaatst, beveiligd door cipiers (opgroeien, 2023).

De missie van De Zande gaat specifiek over samen kansen scheppen en dit vanuit een geslotenheid. De visie van De Zande is: 'Vanuit de keuzes van de jongere en zijn context slaan we samen de brug naar een betere toekomst door het risico op herval te beperken en de levenskwaliteit te verhogen.' (Eveline Morel, 2024).

2.2.8. Gemeenschapsinstelling Frankrijk

In 2022 werden in Frankrijk 3142 minderjarigen geplaatst in een gesloten voorziening. Begin 2023 werden 614 minderjarigen vastgehouden. Er werd een onderzoek opgericht over negen penitentiaire inrichtingen. De resultaten zijn allesbehalve positief. De grootste conclusie is dat het een verwoestende situatie is. De minderjarigen melden dat de opname een verslechtering was voor hun levensstijl. Naast het zittende leven dat detentie met zich meebrengt, ervaren gevangenen ook vaak een ongezond voedingspatroon, verstoorde slaapgewoonten die de natuurlijke dag- en nachtcyclus verstoren, en een frequente consumptie van tabak of cannabis. Het risico op zelfmoord is bijzonder groot binnen gesloten voorzieningen. De scheiding van familie of dierbaren worden zeer negatief ervaren waardoor dit de kans op conflicten binnen de voorziening vergroot, net zoals de eenzaamheid tijdens het verblijf (Détection Des Mineurs: Une Expérience Déstructurante, 2023).

In Frankrijk heten de gemeenschapsinstelling 'les établissements pénitentiaires des mineurs', ofwel penitentiaire inrichtingen voor minderjarigen. Ze bieden begeleiding voor dertien tot achttien jarigen jeugdgedelinquenten (Justice / Annuaire Et Contacts / Annuaire Des établissements Pénitentiaires, z.d.). Er zijn heel wat Franse gesloten voorzieningen; in Quiévrechain, Porcheville, Orvault, Rhône, Laveur en Marseille (MINISTÈRE DE LA JUSTICE, z.d.).

Frankrijk is één van de vele landen die het Internationale Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK) heeft ondertekend, net zoals België. Hierin staat er dat elke kind, zonder onderscheid, rechten heeft. Een kind heeft het recht op bescherming en specifieke zorg tot de leeftijd van achttien jaar. De minderjarige moet kunnen profiteren van veilige en concrete alternatieven voor detentie (*La Convention Internationale Des Droits de L'Enfant (CIDE) - UNICEF, 2024*).

2.3. Regelgeving

2.3.1. Decreten

Een decreet is een cruciaal instrument dat specifieke maatregelen en procedures biedt om jongeren die betrokken zijn bij criminele activiteiten te begeleiden. Hierbij hebben we het decreet jeugddelinquentierecht. Er zijn in België twee soorten publieke instellingen, enerzijds hebben we de gemeenschapsinstellingen en anderzijds het Vlaams detentiecentrum. Zoals hierboven aangehaald hadden we het al over het oriëntatiecentrum De Grubbe in Everberg. Hier geldt de Wet van Everberg, dit is een Vlaams decreet. In deze wet vallen geen jongeren uit Brussel. Dit houdt in dat jongens uit Brussel, die een delict hebben gepleegd vóór 1 maart 2023 voor 2 maanden en 10 dagen ter oriëntatie in Everberg verblijven. Brusselse meisjes vallen dus niet onder de Wet van Everberg (*Bezoek GI Everberg Voor het Keuzetraject.*, 2024). Het decreet is van toepassing op jongeren die een delict hebben gepleegd, of hiervan verdacht worden. Er zijn ook jongeren in een verontrustende leefsituatie (VOS) die door de jeugdrechter worden toevertrouwd aan een gemeenschapsinstelling voor een aanbod herstelgerichte time-out. Een plaatsing gebeurt altijd via de jeugdrechter, er wordt hiervoor een aanmelding geplaatst bij het Centraal Aanmeldpunt (CAP) (Gemeenschapsinstelling | Jeugdhulp, z.d.).

Rechtspositie

Het decreet betreffende de rechtspositie van minderjarigen (DRM) vormt een wettelijk kader dat specifiek ontworpen is om de rechten van minderjarigen te waarborgen en te beschermen, in lijn met de fundamentele principes van kinderrechten zoals vastgelegd in internationale verdragen en overeenkomsten. Dit decreet biedt een uitgebreid raamwerk waarbinnen minderjarigen in staat worden gesteld om hun rechten uit te oefenen en te genieten, ongeacht hun achtergrond of omstandigheden. Het DRM heeft als belangrijkste doel minderjarigen de mogelijkheid te geven om actief deel te nemen aan beslissingen die hen aangaan, zowel individueel als samen met anderen. Het biedt manieren waarop jongeren kunnen spreken en opkomen voor wat voor hen belangrijk is, waardoor ze meer betrokken zijn bij hun eigen leven en bij de samenleving als geheel. Door middel van het DRM wordt ook de nadruk gelegd op preventie en vroegtijdige interventie, met als doel problematische situaties voor minderjarigen te voorkomen of tijdig aan te pakken. Het voorziet in maatregelen en procedures om te waarborgen dat minderjarigen die in aanraking komen met justitie, worden behandeld met respect voor hun rechten en waardigheid, en dat zij de nodige begeleiding en ondersteuning krijgen om hun gedrag positief te veranderen en zich te rehabiliteren (Decreet Rechtspositie Minderjarigen - Werk Maken van Kinderrechten, 2016).

Binnen het decreet betreffende de rechtspositie van minderjarigen zijn er verschillende artikels. Zo heb je artikel 16, het recht op inspraak en participatie bij eigen jeugdhulp. Hier wordt het recht van de jongere op inspraak en participatie in de jeugdhulp en alle procedures die hem aanbelangen neergeschreven. Dit recht geldt op individueel niveau van de jongere. Artikel 17, het recht op participatie bij eigen evaluatie, gaat erover dat elke jongere recht heeft op een periodieke evaluatie van de jeugdhulpverlening die hij krijgt (Recht op Inspraak en Participatie | Rechtspositie - Jeugdhulp, z.d.-b). Een ander belangrijk artikel dat hier van toepassing is, is artikel 4. Dit regelt de bekwaamheid van minderjarigen in de jeugdhulp. Het stelt dat een minderjarige in principe bekwaam is om zijn of haar rechten uit te oefenen, tenzij de wetgeving anders bepaalt. Dit betekent dat minderjarigen in staat zijn om beslissingen te nemen met betrekking tot hun eigen jeugdhulp, tenzij specifieke omstandigheden dit beperken (*Bekwaamheid | Rechtspositie - Jeugdhulp*, z.d.).

Integrale jeugdhulp

Het decreet integrale jeugdhulp is een belangrijke wettelijke regeling die tot doel heeft om een samenhangend en geïntegreerd hulpaanbod te bieden aan kinderen, jongeren en hun gezinnen die te maken hebben met complexe problemen en uitdagingen. Dit decreet streeft ernaar een antwoord te bieden op de diverse en vaak ingewikkelde noden van de jongeren en hun omgeving. Het is in het belang van het kind dat de weg met de minst ingrijpende zorgnoden wordt genomen en dat de stappen naadloos op elkaar aansluiten. Dit betekent dat verschillende hulpverleningsinstanties en disciplines samenwerken om een geïntegreerd plan op te stellen dat afgestemd is op de specifieke behoeften van het kind of de jongere en zijn of haar gezin. Het kind of de jongere wordt actief betrokken bij het opstellen van het hulpverleningsplan en heeft inspraak in de beslissingen die genomen worden over zijn of haar leven. Het decreet integrale jeugdhulp voorziet ook in een duidelijke structuur voor de organisatie en coördinatie van de hulpverlening. Zo zijn er onder meer intersectorale toegangspoorten en gemandateerde voorzieningen die instaan voor de coördinatie en opvolging van de hulpverleningstrajecten. Deze structuur heeft als doel om de toegang tot hulp te vereenvoudigen en de samenwerking tussen verschillende instanties te bevorderen (Decreet Betreffende de Integrale Jeugdhulp, z.d.).

Pleegzorg

Verder hebben we het decreet van de pleegzorg. Dit decreet trad in werking op 1 januari 2014. Het decreet herkent het pleegzorglandschap in Vlaanderen, het belang van het pleegkind of de pleeggast staat centraal (*Regelgeving | Jeugdhulp, z.d.-b*). Het decreet pleegzorg is er om de kwaliteit van pleegzorg te waarborgen door richtlijnen vast te stellen voor de selectie en training van pleegouders, het toezicht op plaatsingen, en de ondersteuning van pleeggezinnen. Het kan ook bepalingen bevatten die de rechten en behoeften van pleegkinderen beschermen, zoals het recht op een veilige en stabiele leefomgeving, toegang tot onderwijs en gezondheidszorg, en de mogelijkheid om hun eigen mening te uiten in zaken die hen aangaan. Het decreet pleegzorg is bedoeld om de belangen van pleegkinderen te waarborgen en ervoor te zorgen dat zij opgroeien in een omgeving die hun welzijn en ontwikkeling bevordert (*Decreet Houdende de Organisatie van Pleegzorg, z.d.*).

2.3.2. Rechten

In de context van jeugdhulp zijn de rechten van kinderen en jongeren van uiterst belang. Ze hebben het recht om duidelijke informatie te ontvangen over hun situatie en de hulp die wordt aangeboden. Daarnaast hebben ze het recht om gehoord te worden en om hun eigen mening te uiten, en dit moet serieus worden genomen in alle beslissingen die over hen genomen worden. Bovendien hebben kinderen en jongeren recht op respect voor hun gezinsleven, wat betekent dat hun familiebanden en relaties worden erkend en gerespecteerd in de hulpverlening. Deze rechten vormen de basis voor een zorgzame en ondersteunende omgeving waarin kinderen en jongeren kunnen gedijen en zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en veerkrachtige individuen. Het is dan ook van cruciaal belang dat deze rechten worden erkend en gewaarborgd door alle betrokken partijen binnen de jeugdhulp (*Heb Je in de Jeugdhulp Je Eigen Rechten? z.d.*).

Ook als ouder van een kind of jongere in de jeugdhulp heb je bepaalde rechten. Het recht op opvoedingsondersteuning van ouders is een van de rechten die het Internationaal Kinderrechtenverdrag erkent. De overheid moet hen bijstaan in hun verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen. Verder heb je als ouder het recht op informatie en inspraak, je blijft deelnemen aan alle fasen van de hulpverlening. Jezelf, je kind, andere gezinsleden, de hulpverlener of consulent, de jeugdrechter en alle andere personen of diensten zijn allemaal betrokken bij de hulpverlening, niet één persoon beslist en voert die uit. Als ouder heb je ook het recht iets te weigeren of ergens mee in te stemmen. Wanneer het kind ouder dan 12 jaar is, wordt ook van hem een akkoord vereist. Een hulpverlener of consulent moet rekening houden met uw cultuur, sociale status en eventuele handicaps. Bovendien moet hij of zij uw seksuele geaardheid, ideologie, politieke en godsdienstige overtuigingen respecteren. Het recht op privacy en persoonlijke levenssfeer is dus ook van toepassing. Als ouder heb je ook het recht om bepaalde gegevens van het jeugdhulpdossier van je kind in te kijken, vooral de eigen gegevens dan (Rechten Voor de Ouder | Jeugdhulp, z.d.).

De jeugdhulp heeft ook bepaalde wetten, zo hebben we de wet omtrent de uithandengeving. Het is een wet die de mogelijkheid biedt om minderjarige verdachten van ernstige misdrijven buiten het jeugdstrafrecht te plaatsen en te berechten als volwassenen. Volgens de wet kan een minderjarige vanaf 16 jaar die wordt verdacht van een ernstig misdrijf, zoals moord of verkrachting, door de openbare aanklager voor de volwassen strafrechter worden gebracht. De rechtbank beoordeelt vervolgens of de zaak in het jeugdstrafrecht of in het volwassen strafrecht wordt behandeld. Hierbij wordt onder meer gekeken naar de ernst van het misdrijf, de persoonlijkheid van de verdachte en eventuele eerdere veroordelingen (Wet [Betreffende de Jeugdbescherming, het Ten Laste Nemen van Minderjarigen Die een Als Misdrijf Omschreven Feit Hebben Gepleegd en het Herstel van de door Dit Feit Veroorzaakte Schade], z.d.).

2.4. Methodieken

2.4.1. Model van Shier

Het model van Shier geeft een weergave van hoe kinderen en jongeren actief hun eigen leefwereld kunnen uitbouwen via een geleidelijk proces. Binnen zijn model kan men vijf niveaus van participatie onderscheiden: informeren, consulteren, overleggen, adviseren en beslissen. Ongeacht op welk niveau de jongeren zitten, worden ze uitgenodigd om deel te nemen. Zij behouden het recht en de verantwoordelijkheid om te kiezen of zij hieraan willen deelnemen. Bovendien is het van essentieel belang om het niveau van participatie af te stemmen op de geschatte capaciteiten en beperkingen van de jongeren en de context waarin zij zich bevinden (Bosmans et al., 2010).

Niveau één, het informeren, houdt in dat de jongere geobserveerd en beluisterd wordt. Shier stelt dat jongeren niet in het bijzonder gestimuleerd mogen worden hiervoor maar dat ze ook niet mogen worden tegengewerkt. Op dit niveau wordt er geluisterd naar de jongere en kijkt men naar de manier van reageren van de jongere. Dit is echter niet steeds haalbaar voor elke jongere omdat er mogelijk is een gebrek aan zelfvertrouwen is, ze door een taalbarrière niet kunnen deelnemen aan de communicatie of omwille van slechte ervaringen in het verleden rond zich te laten horen. Het informeren betekent ook dat men de jongere inlicht over het proces en dat de rechten en plichten worden uitgelegd in een begrijpbare taal en op een geschikt niveau (Bosmans et al., 2010).

Op niveau twee staat het consulteren, dit houdt in dat de jongere steun zal krijgen van de begeleiding. In tegenstelling tot het eerste niveau worden ze hier wel gestimuleerd en aangemoedigd om te vertellen over hun visies. Dit zal steeds op een daarvoor geschikte plaats gebeuren met gepaste begeleiding en op vooraf bepaalde momenten (Bosmans et al., 2010).

Het niveau van het overleggen, ofwel niveau drie, bouwt verder op de vorige twee niveaus en houdt in dat wat de jongere vertelt ernstig genomen wordt door de begeleiding. Op dit niveau gaat de participatie verder dan enkel naar de meningen van de jongeren te vragen om hen het gevoel te geven dat er naar hen geluisterd wordt. Men wil de jongeren de kans geven om over hun visies te vertellen en men probeert hier vervolgens in de toekomst rekening mee te houden (Bosmans et al., 2010).

Het vierde niveau, het adviseren, beschrijft de actieve participatie wanneer er beslissingen genomen worden. Hoewel er op niveau drie al belang wordt gehecht aan wat de jongeren vertellen en dat er rekening wordt gehouden met hun visies, vertelt men hier nog niks over de mate waarin dat dit mogelijk is. De jongeren werden hier wel gestimuleerd om hun mening te delen maar alle beslissingen werden genomen zonder hen. Daar gaat op niveau vier verandering in komen want hier worden de jongeren wel actief betrokken in het maken van beslissingen (Bosmans et al., 2010).

Het laatste en vijfde niveau, het meebeslissen, geeft de vanzelfsprekendheid weer van de actieve participatie van de jongeren en hun betrokkenheid in het beslissingsorgaan. Op dit niveau dragen ze zelf ook verantwoordelijkheid (Bosmans et al., 2010).

2.4.2. Enquêtes

In het enquêteonderzoek verzamelen we data met behulp van een enquête of een gestandaardiseerde vragenlijst. Die gestandaardiseerde vragenlijst is het dataverzamelingsinstrument dat we gebruiken. We kunnen deze enquêtes echter op heel wat verschillende manieren afnemen. We spreken hier dan van verschillende dataverzamelingsmethoden, binnen de grondvorm kwantitatief onderzoek (Neckebroeck et al., 2021, pp.117-118).

De vijf methoden die het vaakst voorkomen zijn: online-enquêtes, telefonische enquêtes, groepsenquêtes, postenquêtes en face-to-face-enquêtes. Voor de duidelijkheid geven we nog een korte beschrijving van elke methode om verwarring in het verdere onderzoeksproject te vermijden. Met online-enquêtes doelen we op enquêtes die de respondenten via het internet invullen in afwezigheid van de onderzoeker. Bij telefonische enquêtes leest de onderzoeker de vragen voor aan de respondent en duidt hij de antwoorden aan.

Bij groepsenquêtes vult een groep op hetzelfde moment de enquête individueel in. Met post enquêtes worden de vragenlijsten opgestuurd, thuis ingevuld door de respondent en terug opgestuurd. Face-to-face-enquêtes kunnen vergeleken worden met interviews in de zin dat de onderzoeker de vraag voorleest en onmiddellijk het antwoord van de respondent noteert.

Elke methode heeft zowel voor- als nadelen dus zal het van belang zijn om een goede afweging te maken. Om deze keuze te maken moet er rekening gehouden worden met een aantal belangrijke criteria. Deze zijn: de respons, tijdsduur, kostprijs, invloed van de omgeving, onderzoeker effecten, sociale wenselijkheid, non-verbaal gedrag, controle op het respecteren van de volgorde, controle op de volledigheid, kennis testen en complexiteit inbouwen. Op basis van deze criteria kunnen we besluiten dat voor ons onderzoek de methoden: online-enquêtes, groepsenquêtes en face-to-face het meest interessant zijn en de methoden telefonische enquêtes en postenquêtes het minst interessant zijn. Dit omdat we onze respons willen maximaliseren, willen vermijden dat we als onderzoeker invloed uitoefenen op de jongeren, beperkt zijn in onze tijd en zicht willen hebben op het non-verbale gedrag van de correspondenten.

	Post	Online	Telefonisch	Face to Face	Groeps
Respons	Laag	Laag	Laag/matig	Matig/hoog	Hoog
Tijdsduur	Traag	Snel	Tamelijk snel	Traag	Snel
Invloed omgeving respondent	Invloed mogelijk	Invloed mogelijk	Invloed mogelijk	Geen (derde is niet toegestaan)	Geen (derde is niet toegestaan)
Non-verbaal gedrag	Geen zicht op	Geen zicht op	In zekere mate zicht op	Zicht op	In zekere mate zicht op
Volgorde respecteren	Geen controle	Wel controle	Wel controle	Wel controle	Geen controle
Kennis testen	Niet mogelijk	Niet mogelijk	In beperkte mate	Mogelijk	Mogelijk
Volledigheid	Geen controle	Zekere controle	Zekere controle	Zekere controle	Evt. controle
Complexiteit	Weinig	Veel mogelijkheden	Mogelijk	Veel mogelijkheden	Weinig
Invloed onderzoeker	Geen invloed	Geen invloed	Zekere invloed	Invloed	Beperkte invloed
Sociale wenselijkheid	Minder	Meer	Meer	Meer	Minder
Kostprijs	Matig	Goedkoop	Matig	Duur	Goedkoop

Tabel 1: Overzicht kwantitatieve dataverzamelmethode (Neckebroeck et al., 2021, p.124)

Voor de ouder(s) of voogd(en) van de jongeren willen we werken met online enquêtes omdat deze garant staan voor snelle respons, het opvolgen van de volgorde en de volledigheid. Door deze methode kunnen we als onderzoeker geen invloed uitoefenen op de respondent. De lage respons kunnen we oplossen door de respondenten goed te laten inlichten en motiveren door de contextbegeleiding van De Zande. Bijkomende vraagstukken zoals hoeveel tijd een online enquête in beslag mag nemen en welke software je juist gebruikt gaat in samenspraak met het onderzoeksteam van Vives besproken worden.

2.4.3. Focusgroepen

Focusgroepen is een onderzoeksmethode waarbij een kleine groep mensen bij elkaar komen om hun meningen, attitudes, percepties en ervaringen over een specifiek onderwerp te bespreken onder begeleiding van een onderzoeker of facilitator. Deze methode wordt vaak gebruikt in kwalitatief onderzoek om diepgaand inzicht te krijgen in complexe onderwerpen en om diverse perspectieven te verzamelen (Helfrich et al., 2007).

Hier sommen we belangrijkste stappen bij het opzetten en uitvoeren van een focusgroep op. Als eerste hebben we het doel van de focusgroep. Het doel is het verkrijgen van inzicht in de percepties, attitudes en ervaringen van de deelnemers met betrekking tot het onderwerp van interesse. Om dit te bereiken moeten specifieke onderzoeksvragen worden geïdentificeerd, gericht op het verkrijgen van dit inzicht. Voor de selectie van deelnemers is het essentieel om zorgvuldig te werk te gaan. De deelnemers moeten representatief zijn voor de doelgroep die wordt bestudeerd en een diversiteit aan meningen en ervaringen kunnen bieden. Typisch bestaat een focusgroep uit zes tot tien deelnemers (Wilkinson et al., z.d.).

Tijdens de focusgroep faciliteert een ervaren moderator de discussie. De moderator stelt vragen, moedigt deelnemers aan om hun gedachten te delen, beheert de tijd en zorgt ervoor dat alle deelnemers aan bod komen. De focusgroep moet worden uitgevoerd op een geschikte locatie, bij voorkeur een rustige ruimte waar deelnemers vrijuit kunnen praten. De moderator begint met het introduceren van het onderwerp en de regels van de discussie, gevolgd door het stellen van vragen om de discussie op gang te brengen (Wilkinson et al., z.d.).

Het is belangrijk om de discussie te registreren, hetzij door notities te maken, het gesprek op te nemen of door gebruik te maken van video-opname. Vervolgens worden de verzamelde gegevens geanalyseerd door thema's, patronen en opvallende inzichten te identificeren die uit de discussie naar voren komen (Wilkinson et al., z.d.).

Tot slot wordt er een verslag van de focusgroep gemaakt, waarin de belangrijkste bevindingen worden samengevat en geïnterpreteerd. Hierbij worden citaten of voorbeelden uit de discussie gebruikt om de conclusies te ondersteunen (Wilkinson et al., z.d.). Focusgroepen bieden onderzoekers de mogelijkheid om diepgaand inzicht te krijgen in de meningen, attitudes en ervaringen van deelnemers over een breed scala aan onderwerpen, variërend van consumentengedrag tot gezondheidszorgbeleid. Het is een waardevol instrument voor het verkennen van complexe kwesties en het informeren van beleidsvorming en praktijkontwikkeling (Swaen, 2023).

Voor- en nadelen focusgroepen

De voordelen van een focusgroep onderzoek, is dat er meerdere respondenten tegelijkertijd worden geïnterviewd. Dit is een effectieve manier om kwalitatieve data te verzamelen. Door deelnemers in de focusgroep te bevragen, tegen te spreken en hun standpunten te verdedigen, wordt er al een soort kwaliteitscontrole uitgevoerd. De groepsdynamiek zorgt ervoor dat de nadruk vaak ligt op de belangrijkste onderwerpen van de discussie, wat het gemakkelijk maakt om vast te stellen waar respondenten het eens en oneens zijn. Bovendien vinden de deelnemers groepsgesprekken vaak leuk en interessant, en ze voelen zich niet ongemakkelijk of formeel. Deze onderzoeken zijn relatief goedkoop en flexibel. Respondenten (afhankelijk van de selectie) kunnen vergelijkbare ervaringen hebben en daarom meer geneigd zijn om openhartig over taboeonderwerpen te praten. (Swaen, 2023).

Vervolgens zullen we enkele nadelen bespreken. Als eerste hebben we het aantal vragen dat beantwoord kan worden, dit is beperkt aangezien er gemiddeld maximaal tien onderwerpen per uur aan bod komen. Het leiden van een groepsdiscussie vereist een zekere mate van expertise, anders kan de discussie snel ontsporen en de nodige informatie niet worden verkregen. Bijgevolg is dit niet de beste methode voor mensen die nog nooit een interview hebben gedaan of weinig weten over het onderwerp. Aangezien sommige mensen veel aan het woord komen terwijl anderen op de achtergrond blijven, kan de representativiteit van de verzamelde data in gevaar komen.

De interviewer moet een goed begrip hebben van de groepsdynamiek. Conflicten tussen groepsleden kunnen soms ontstaan, bijvoorbeeld door machtsstrijd of streven naar status binnen de groep. Het kan moeizaam zijn om deze conflicten snel en vriendelijk op te lossen, vooral als de groepsleden elkaar niet kennen. Om de reden dat individuele respondenten zich mogelijk schamen ten opzichte van de andere groepsleden, is het risico groter dat respondenten sociaal wenselijke antwoorden geven bij een individueel interview. Bovendien kan de vertrouwelijkheid tussen de groepsleden een moeilijke kwestie zijn, omdat de onderzoeker niet kan garanderen dat alle gesprekken binnen de groep worden bewaard (Swaen, 2023).

Verantwoording voor focusgroepen

Het gebruik van focusgroepen bij jongeren in gemeenschapsinstellingen kan voor verschillende doelen dienen. Ten eerste bieden focusgroepen een gestructureerde manier om direct inzicht te krijgen in de perspectieven, ervaringen en behoeften van jongeren die in deze instellingen verblijven. Door middel van open discussies en interactie in een groepsomgeving kunnen onderzoekers een dieper begrip ontwikkelen van de sociale dynamiek, uitdagingen en mogelijkheden binnen deze gemeenschappen (Steens et al., 2022).

Bovendien stellen focusgroepen onderzoekers in staat om een breed scala aan thema's te verkennen die relevant zijn voor de jongeren, zoals hun ervaringen met de instelling, hun behoeften op het gebied van onderwijs, gezondheid, sociaal welzijn en hun perspectieven op de toekomst. Door deze diverse perspectieven te integreren, kunnen onderzoekers meer holistische inzichten verkrijgen die kunnen worden gebruikt om beleid en praktijk te informeren en te verbeteren (Claessens et al., 2024).

Daarnaast bieden focusgroepen aan jongeren een platform om hun stem te laten horen en deel te nemen aan het besluitvormingsproces dat direct van invloed is op hun leven. Door actief deel te nemen aan de discussie en het delen van hun ervaringen, kunnen jongeren bijdragen aan het creëren van meer inclusieve en effectieve beleidsmaatregelen en diensten die beter aansluiten bij hun behoeften en aspiraties (Steens et al., 2022).

Analyseren van resultaten

Het analyseren van focusgroepen is een cruciale stap in het begrijpen van de verzamelde gegevens en het verkrijgen van waardevolle inzichten. Wanneer we focusgroepen gebruiken als een methode voor gegevensverzameling, is het essentieel om de verzamelde informatie grondig te analyseren om trends, patronen en belangrijke inzichten te identificeren (swaen, 2023).

Een van de eerste stappen bij het analyseren van gegevens is het vertalen van de opgenomen sessies. Dit zorgt ervoor dat alle gesprekken nauwkeurig worden vastgelegd en gemakkelijk kunnen worden doorzocht tijdens de analyse. Zodra de transcripties gereed zijn, kunnen we beginnen met het identificeren van belangrijke thema's en onderwerpen die tijdens de focusgroepsessies naar voren zijn gekomen (Smits, 2021).

Een veelgebruikte methode voor het analyseren van focusgroepgegevens is thematische analyse. Hierbij worden de transcripties zorgvuldig gelezen en worden relevante citaten en opmerkingen geïdentificeerd die betrekking hebben op de onderzoeksdoelstellingen. Vervolgens worden deze citaten gegroepeerd in overkoepelende thema's, waardoor onderzoekers een diepgaand begrip krijgen van de belangrijkste kwesties die door de deelnemers zijn besproken (Caulfield, 2022).

Naast het identificeren van thema's is het belangrijk om ook te kijken naar verschillen en overeenkomsten tussen de meningen en standpunten van de deelnemers. Dit kan worden bereikt door het maken van vergelijkende analyses tussen verschillende focusgroepen of door het identificeren van opvallende uitspraken binnen elke groep ("Hoe Voer Je Verbaal Kwalitatief Onderzoek Uit?", 2022).

Zodra alle gegevens zijn geanalyseerd, kunnen we beginnen met het formuleren van conclusies en aanbevelingen op basis van hun bevindingen. Deze conclusies kunnen worden gebruikt om beleidsbeslissingen te informeren, productontwikkeling te begeleiden of verder onderzoek aan te sturen (Scharwächter, 2023).

Het analyseren van focusgroepen vereist niet alleen een grondige methodologie, maar ook een zorgvuldige interpretatie van de bevindingen. Door een systematische aanpak te volgen en rekening te houden met de context van de gegevens, zo kunnen we waardevolle inzichten verkrijgen die kunnen bijdragen aan het bereiken van onze onderzoeksdoelen (Swaen, 2023).

2.4.4. Proactieve cirkel

Een proactieve cirkel betreft een groepsdiscussie onder leiding van een moderator, die doelbewust wordt georganiseerd als er moeilijke onderwerpen ter sprake komen (Met Je Team/met Je Klas: Proactieve Cirkel, 2024).

Voor het onderzoek zullen we ook enkele cirkelgesprekken organiseren met de jongeren aangezien we dan op relatief korte tijd heel wat jongeren bevragen. Die jongens uit de gemeenschapsinstelling worden gezien als ervaringsexperten. Vanuit hun eigen situatie hebben ze heel wat ervaring met het thema participatie. Hierbij is het belangrijk dat er gelijkwaardigheid is in de groep en dat er voldoende wordt ingezet op verbondenheid en respect (Andriessen et al., 2022).

Moderators van de cirkelgesprekken zijn empathisch, nieuwsgierig en geduldig. Ze laten hun eigen oordeel los en passen zich flexibel aan de behoeften van de deelnemers aan. Hun focus ligt op het faciliteren van het proces, zonder beïnvloeding door persoonlijke opvattingen over de inhoud. Deelnemers zijn actief betrokken en hechten waarde aan het onderwerp. Ze tonen bereidheid om te wachten en verkennen samen de diepere waarden en drijfveren met openheid, nieuwsgierigheid en respect (Andriessen et al., 2022).

Een cirkelgesprek begint vaak met een check-in. Dit is een eenvoudige, maar krachtige methode om bij de start van het gesprek je stem te laten horen. Er wordt één vraag gesteld en iedereen moet hierop antwoorden. Deze rustige opstart zorgt ervoor dat iedereen 'landt' in het gesprek. De check-in zorgt voor verbondenheid en is een helpend middel bij contact leggen onder de deelnemers. Het is de bedoeling dat de procesbegeleider het eerste antwoordt geeft, want dit zorgt voor veiligheid (Andriessen et al., 2022).

We vermoeden dat het bij onze doelgroep wellicht moeilijk is om enkele uren hun concentratie erbij te houden. Daarom kunnen er energizers georganiseerd worden. We proberen aan de hand van de energizers hun aandachtspanne te optimaliseren. Dit is een moment om even het cirkelen te onderbreken. Het zijn korte werkvormen die letterlijk energie opwekken of die simpelweg even ademruimte geven. (Andriessen et al., 2022).

Om het cirkelen af te ronden wordt er een check out georganiseerd. Hierbij moet iedereen van de cirkel een korte evaluatie geven van het gesprek (Andriessen et al., 2022).

2.4.5. Uitgangspunten cirkelen

Hoe moet je nu cirkelen? Een aantal uitgangspunten rond cirkelen worden hieronder beschreven:

1. De opstelling in een cirkel.
Iedereen mag aan het woord komen, iedereen heeft spreekrecht. De jongeren hebben recht om beluisterd te worden en ook het recht om mee te beslissen over zaken in de cirkel.
2. Iedereen krijgt het woord.
Het is van groot belang dat iedereen aan het woord komt. Ook de stillere jongeren krijgen de kans om te spreken binnen de cirkel. Niemand is verplicht om te spreken, maar we proberen wel iedereen aan te moedigen om iets te zeggen.
3. Kernachtig formuleren
Om te voorkomen dat sommige mensen te veel tijd in beslag nemen, vragen we de deelnemers om zich kort en bondig uit te drukken. Vooral in grote groepen is dit belangrijk.
4. Geen feedback op feedback
Er wordt niet gereageerd op elkaar. Als iemand vreest dat men hem zal onderbreken, kan hij niet vrijuit spreken. Wanneer de groep voldoende ervaring heeft opgedaan in het leren luisteren kan er feedback gegeven worden.
5. Deelnemers bedanken voor hun inbreng
Het bedanken van de groepsleden is zeker belangrijk bij een beginnende groep. Dit is een waarderende houding en men geeft erkenning dat de jongere zich durft bloot te geven. Dit stimuleert ook de actieve deelname van de groepsleden.

2.5. Beleving en gedrag

2.5.1. De beleving van jongeren in een gesloten voorziening

Het dagelijks leven in Belgische jeugdinstellingen wordt streng gereguleerd, met vaste schema's en regels die verschillende aspecten van het leven beïnvloeden. Onderzoek, zoals dat van Jaspert (2011), laat zien dat deze instellingen zelfs strakkere controle uitoefenen over tijd en ruimte dan gevangenissen of ziekenhuizen. In deze setting zijn dagelijkse routines nauwkeurig gepland en getimed.

Hoewel er lange tijd vooral onderzoek is gedaan naar de negatieve ervaringen van volwassenen in detentie, is er nog maar weinig bekend over hoe jongeren dit beleven, vooral in Vlaanderen. De Graaf (2017) benadrukt echter het belang van het onderzoeken van deze ervaringen bij jongeren die van hun vrijheid worden beroofd. Haar onderzoek illustreert hoe jongeren in gesloten voorzieningen in Vlaanderen en Nederland onder andere het gemis van familie en vrienden, de beperkingen in hun bewegingsvrijheid, de controle over hun dagelijkse routine door professionals, het gebrek aan autonomie en de onzekerheid over hun toekomst ervaren.

Ook het fenomeen van wachten en verveling speelt een significante rol volgens De Graaf en andere studies zoals die van Inderbitzin (2006) en Bengtsson (2012). Bengtsson gaat zelfs zo ver om verveling te beschrijven als de kern van de ervaring van jongeren in deze situaties.

Cox (2011) heeft het over twee zaken over hoe jongeren omgaan met het leven in een gesloten voorziening namelijk; 'doing programme' en 'doing me'. De eerste strategie draait om het strikt naleven van de regels van de instelling, waarbij de jongeren actief deelnemen aan het discours en zich betrokken voelen. De tweede strategie richt zich op het proces van zelfverandering waar jongeren zich gaan engageren. Daarnaast hebben zowel Jaspers en Jaspert & De Fraene nog een derde strategie naar voren gebracht. Dit is 'doing time'. Bij deze strategie gaan jongeren simpelweg de tijd uitzitten tot ze weer terug kunnen naar de buitenwereld.

Abrams & Hyun beschrijven twee aanpassingsstrategieën. De eerste is 'smooth transition' waarbij jongeren zich soepel aanpassen aan de regels, positieve relaties met personeel hebben en aansluiting vinden bij leeftijdsgenoten. De tweede aanpassingsstrategie is 'difficult transition' gekenmerkt door conflicten, boosheid en minachting wegens de machtsstructuur en personeel. Daarnaast wordt 'faking it' beschreven, waarbij jongeren doen alsof om de absurditeit van het systeem te doorstaan en verandering te weeg te brengen. De Graaf identificeert vergelijkbare strategieën in haar onderzoek naar jongeren in Vlaamse gemeenschapsinstellingen, waaronder conformistische strategieën en disconformistische strategieën. Conformistische strategieën zijn benaderingen of gedragingen van jongeren die zich aanpassen aan de heersende regels, normen en verwachtingen van de instelling. Disconformistische strategieën gaat over jongeren die zich verzetten tegen de regels, normen en verwachtingen van de instelling (Jeugdhulp, p28 en 29).

Onder de conformistische strategieën zijn er nog een aantal strategieën. De eerste is: zwijgen en volgen. De jongere zal dan zeggen dat de begeleider gelijk heeft, ook al heeft die geen gelijk. Ze zeggen meestal gewoon "OK ja, het is goed". Ze durven er niet tegenin te gaan. Als de jongere erop reageert en dus de begeleider tegensprekt, zijn ze bang dat er een discussie zal ontstaan en dat er gevolgen aan vasthangen zoals afzondering. Ze kaarten aan dat het moeilijk is om hun mening en gevoel te kunnen delen. Ze zwijgen liever om zo geen negatieve gevolgen te kunnen krijgen.

Sommige jongeren ontwikkelen hierdoor een soort gelatenheid en passiviteit. Een andere conformistische strategie is het toneelspelen of een masker opzetten. De jongeren geven aan dat ze altijd een masker moeten dragen. Anderzijds is het voor de jongere ook niet gemakkelijk om andere jongeren te leren kennen en in contact te komen met hen. Ze vinden dat iedereen zich anders voordoet en hebben het gevoel dat velen een spelletje spelen. Wanneer iemand ja zegt, bedoelen ze nee.

Daarnaast zijn er ook de disconformistische strategieën. Uit de interviews komt naar voor dat de jongeren vaak starten met disconformisme, weerstand of verzet, maar na een tijdje gaan ze meer en meer neigen naar de conformistische houding. In het begin durven ze vaak nergens op te reageren omdat ze anders naar hun kamer worden gestuurd. Na een tijdje beseffen veel jongeren dat wanneer ze zich niet meer verzetten, dat het toch niks oplevert (Jeugdhulp, p52 en 53).

2.5.2. Gedragmatige aanpak

De info die hieronder wordt vermeld komt voort uit het eindrapport dat gaat rond de participatieruimte van jongeren in gemeenschapsinstellingen. De jongeren vertellen over een gedragmatige aanpak in de leefgroepen. Wanneer ze de regels niet volgen dan is er volgens hen een kans dat ze gesanctioneerd zullen worden. Een voorbeeld hiervan is 'een uurtje'. Dit wil zeggen dat de jongere een uur vroeger moet gaan slapen. Dit krijgen ze bijvoorbeeld wanneer ze een fout begaan of een grote mond hebben. De jongeren zijn hierdoor vaak gefrustreerd en boos. Ze vinden dat de straf die ze krijgen niet altijd passend is bij hun overtreding.

In sommige leefgroepen zijn er een vormen van punten-, kleuren- of beloningssystemen. Jongeren vinden het subjectieve karakter van het toekennen of afnemen van punten of beloningen uitdagend. Ze merken een verschil tussen begeleiders en zijn het hier vaak over oneens. Een voorbeeld hiervan is dat een jongere vermeldt dat hij pijn heeft, maar de begeleider ziet dit als voortdurend klagen. Doordat de begeleider dit klagen noemt, krijgt de jongere een minpunt of sanctie. Wat er wel opvalt is dat de jongeren bezig zijn met hun punten of beloningen. Deze aspecten lijken een invloed te hebben op het dagelijks leven van de jongeren (Jeugdhulp, p48-49).

De jongeren geven aan dat ze in de gemeenschapsinstelling een duidelijk machtsverschil zien met de begeleiders. Veel jongeren ervaren de druk om de begeleiders altijd gelijk te geven en voelen dat ze als jongere niet kunnen aangeven wanneer zij denken dat de begeleiders fout zitten. Ze vinden het vooral lastig dat begeleiders hun fouten niet kunnen toegeven. Hierdoor geven de jongeren aan dat ze zo hun vertrouwen verliezen in de begeleiders. Dit maakt het moeilijk om een band op te bouwen tussen de jongere en de begeleiders (Jeugdhulp, p49).

Veel jongeren hebben het gevoel dat ze opgesloten zijn, in een kooi zitten of geen kant op kunnen. Ze voelen zich belemmerd in hetgeen dat ze willen doen. Bij elke stap die ze willen zetten hebben ze het gevoel dat ze het niet kunnen of mogen (Jeugdhulp, p50).

Sommige jongeren delen ook gelijkaardige gevoelens over de manier van de plaatsing, dat bijdraagt tot gevoelens van waardeloosheid en minderwaardigheid. Ze hebben het gevoel dat ze niets waard zijn. Andere jongeren hebben het over depressieve gevoelens. Ze vinden dat ze niet kunnen beslissen over hun eigen vrijheid. Daarnaast hebben ze het ook over controleverlies. Ze vinden dat ze weinig inspraak hebben in wat ze kunnen en mogen doen.

Ze kunnen niet kiezen in wat ze de volgende dag kunnen doen, maar moeten telkens de dagstructuur volgen die wordt opgelegd. Alles wordt bepaald voor de jongere in de plaats dat de jongere zelf dingen mag bepalen. Als ze iets willen doen, moeten ze dit telkens vragen. Bijvoorbeeld om naar het toilet te gaan of om iets te eten. Ze hebben het gevoel erg afhankelijk te zijn van een ander (Jeugdhulp, p51).

Een aantal jongeren geven aan dat ze het aangenaam vinden om even te volgen. Het is soms makkelijker dat er iemand anders denkt voor hen. Het gevoel van eenzaamheid komt ook naar voor. Ze missen hun vrienden, familie en de buurt. Ze missen de buitenwereld, maar anderzijds beseffen ze ook dat de buitenwereld slecht kan zijn voor hen (Jeugdhulp, p51).

Als laatste is er ook de verveling en het wachten. Dit speelt vooral wanneer de jongere alleen is op de kamer. Volgens de jongeren moeten ze op de kamer zitten om na te denken, maar na zes maanden vinden ze dat er niet te veel meer na te denken valt. Het enige wat je kan doen is wachten tot je naar buiten mag. Dit is een thema dat herhaaldelijk naar voren komt in diverse onderzoeken (Inderbitzin, 2006; Bengtsson, 2012).

De eerste kennismaking voor jongeren in de gemeenschapsinstellingen verloopt meestal op dezelfde manier. De beleving verloopt sterk gelijklopend. Tijdens de eerste week is er een individueel kamerregime. De jongeren voelen zich dan vaak eenzaam, voelen een onrust en vervelen zich. Tijdens deze eerste week is het de bedoeling dat ze alle leefregels doornemen en opdrachten maken. De ene jongere is in 1 dag hiermee klaar, de andere jongere doet er langer over omwille van de taal of de hoeveelheid. De jongeren zien niet in waarom de periode van eenzaamheid zinvol zou zijn. Jongeren vragen zich af waarom ze in een cel worden geplaatst. Er wordt verteld dat dit een tijd van reflectie is, een kans om hunzelf beter te leren kennen, maar zo ervaren zij dit niet. Voor sommigen brengt dit eerder angst en een gevoel van verlatenheid met zich mee (Commissie van toezicht voor jeugdinstanties, p2).

Na het doorlopen van de onthaalfase schuiven de jongeren door naar de begeleidingsleefgroepen. De relatie tussen de jongere en de begeleiders zijn heel belangrijk. Doordat de regels moeten gevolgd worden zonder hierover in gesprek te gaan, kan dit weerstand creëren. Hierdoor ontstaan er spanningen tussen elkaar. De jongeren beschrijven dat ze vaak zwijgen en doen alsof ze voldoen aan de verwachtingen. Maar deze situatie zorgt er echter wel voor dat ze veel emoties binnen houden. Wat de jongeren wel positief vinden is dat wanneer er iets gebeurt, de opvoeder hen laat uitspreken, maar dit betekent niet dat ze altijd gelijk krijgen (Commissie van toezicht voor jeugdinstanties, p3).

2.5.3. Beleving op verschillende niveaus

Beleving van het gebouw

De meningen over het gebouw zijn vrij negatief. Jongeren associëren het gebouw met een gesloten karakter zoals een gevangenis. De meesten zijn wel tevreden over de grootte van de instelling (Veltjen, 2010, p21).

Beleving van de slaapkamer

De beleving van de slaapkamer voor de jongeren is erg verschillend. Dit komt doordat de ene kamer groter is dan de andere. In sommige kamers is er ook een eigen toilet, in andere niet. De ene jongere vindt het belangrijk om een toilet te hebben op de kamer. De ander jongere vindt het niet zo proper omdat ze daar ook slapen. Een grote ergernis is wel dat wanneer de jongere naar het openbaar toilet moet, ze telkens de nachtwakers moeten roepen (Veltjen, 2010, p21).

Beleving van de behandeling

Iets minder dan de helft van de respondenten vinden dat ze onterecht in de Zande verblijven. Zij vinden dat de plaatsing een te verregaande straf is. Ze willen graag meer inspraak krijgen in deze beslissing. Daarnaast vinden de jongeren dat ze te weinig inspraak hebben. Ze appreciëren het wel dat er een bewonersraad wordt georganiseerd, maar ze vinden toch dat er te weinig rekening wordt gehouden met de suggesties die worden meegedeeld (Veltjen, 2010, p22).

Het leven in leefgroep en de relatie met groepsgenoten

Een aantal jongeren geven aan dat ze de leefgroep als positief ervaren, maar ze verlangen ook naar momenten waar ze meer tijd hebben voor zichzelf. De jongeren vinden het ook niet altijd gemakkelijk dat er anderstaligen zitten in de leefgroep. Dit bemoeilijkt de communicatie en heeft ook gevolgen voor de groepssfeer. Ze vinden het ook moeilijk om met verschillende karakters samen te leven. Dit kan vaak leiden tot discussies of conflicten (Veltjen, 2010, p25 en 27).

Relatie met de begeleiding

De relatie met de begeleiders heeft een invloed op de beleving van het verblijf. Veel jongeren reageren negatief op de relatie tussen de jongere en de begeleider. Maar een aantal jongeren zijn tevreden over de relatie met de begeleider en hebben er een goede band mee. De meerderheid beschrijft de relatie met de opvoeders als 'afstandelijk', 'professioneel' of 'oppervlakkig'. Velen geven aan dat het niet gemakkelijk is, dat de regels verschillen per opvoeder. De jongeren hebben het gevoel dat de opvoeders niet voldoende rekening houden met hen. Ze hebben het gevoel dat ze weinig te zeggen hebben en dat de opvoeder altijd zijn gelijk moet krijgen.

De jongeren vinden het heel belangrijk dat een opvoeder zorgt voor een leuke sfeer en dat iedereen er gelijk behandeld wordt. De jongeren vinden het fijn als een opvoeder erg betrokken is en bezig is met de jongere zelf door rekening te houden met hun gevoelens. Eerlijkheid, respect en beleefdheid zijn voor veel jongeren belangrijke waarden. Dit zou voor hen de ideale opvoeder zijn. Hoewel veel jongeren een goede relatie hebben met één opvoeder, zouden ze niet meteen hun problemen aanklaarten aan de begeleider (Veltjen, 2010, p25-26).

2.6. Werken met de context

2.6.1. Contextgericht werken of de contextuele therapie van Nagy

Contextgericht werken begint met een diepgaande reflectie over de betekenis van 'context'. Deze omvat niet alleen de directe familieomgeving, maar strekt zich uit tot externe sociale structuren zoals scholen, werkplekken en buurten, evenals de invloedrijke peergroup van jongeren zelf. Het is een dynamisch en complex web van interacties en beïnvloedingen, waarin gedragingen worden gevormd, ideeën worden uitgewisseld en sociale normen worden beschreven. Dit gaat verder dan eenvoudige oorzaak-gevolgrelaties en vraagt om een holistische benadering waarbij individuele acties en verantwoordelijkheid niet los worden gezien van de bredere sociale context. Jongeren en gezinnen worden begrepen binnen dit rijke netwerk van interacties en relaties, waarbij persoonlijke betekenisgeving en identiteitsvorming worden beïnvloed door collectieve en sociale verhalen. Zelfs delinquent gedrag en andere problemen worden gezien als ingebed in sociale structuren en verbindingen. Dit inzicht in de contextuele aard van menselijk gedrag benadrukt het belang van een contextgerichte aanpak bij het werken met jongeren en gezinnen (Agentschap Opgroeien & Massoels, 2019).

Contextgericht werken, ook bekend als contextuele therapie, vindt zijn oorsprong in de visie van Ivan Boszomenyi-Nagy op het menselijk leven en relaties. De benaming verwijst naar de context, de omgeving waarin menselijk gedrag plaatsvindt. Maar deze benadering overstijgt het kader van gezinstherapie; het is een visie die verder gaat dan zowel de psychologie als de systeemtheorie. Als fundament dient de theorie van Martin Buber, in tegenstelling tot de existentialistische filosofie van Sartre, waarin de mens vaak gevangen zit in een strijd om macht en existentieel alleen staat. Buber legt de nadruk op verbondenheid als fundamenteel. Het 'ik-jij' of 'ich-du' concept benadrukt dat de mens pas volledig menselijk wordt wanneer hij in relatie treedt met anderen en een werkelijk dialoog aangaat. Kort gezegd, de mens bestaat niet op zichzelf, maar in relatie tot anderen.

Ivan Nagy bouwt voort op Martin Buber's filosofie door deze uit te breiden naar de relaties tussen opeenvolgende generaties, wat zijn werk ook intergenerationeel maakt. Zijn benadering legt de nadruk op het geven aan anderen, zorg dragen voor en verantwoordelijkheid nemen jegens ouders en kinderen, wat leidt tot ware vrijheid en ontvangen. Deze weg naar vrijheid en autonomie wordt niet gevonden door eigenbelang en egoïsme voorop te stellen, maar juist door aandacht te schenken aan de belangen en positie van anderen. Het is door dit te doen dat men zijn eigen belangen en positie helder kan definiëren en eventueel in een conflict kan verdedigen. Door oog te hebben voor de belangen van anderen, kan men vertrouwen opbouwen en aanspraak maken op erkenning binnen de ik-jij relatie (Delabie, 2012).

Contextuele therapie streeft naar het bereiken van ware vrijheid en autonomie door middel van verbondenheid. Naast het streven naar persoonlijke groei en succes, het vermijden van psychosomatische klachten en het verbeteren van de levenskwaliteit, wordt ook de afbakening van het individu ten opzichte van anderen in een systeem nagestreefd als neveneffecten. Het wezenlijke onderscheid met andere therapeutische benaderingen ligt in de methode waarmee dit doel wordt nagestreefd: door het geven aan anderen wat passend is. Maar wat betekent 'geven' binnen het contextuele kader?

Geven impliceert zorg dragen en verantwoordelijkheid nemen voor relaties op een manier die rekening houdt met de belangen en positie van de ander. Het is dus niet toegeven, conflicten vermijden, opofferingen doen of manipuleren met schuldgevoel. Wie oprecht geeft, kan aanspraak maken op wederkerigheid en erkenning van anderen. Vanuit deze dynamiek van geven en ontvangen ontstaat de essentie van contextuele therapie. Echter, deze balans tussen geven en ontvangen is vaak ongelijk. Bijvoorbeeld, de positie van een kind ten opzichte van zijn ouders is inherent ongelijkwaardig; ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding. Door zijn geboorte bevindt het kind zich in een existentiële positie ten opzichte van zijn ouders, die van nakomeling. Het kind kan de investering van zijn ouders in zijn opvoeding niet op dezelfde wijze terugbetalen. Desalniettemin, wat het kind wel kan bijdragen, hoe het kan bijdragen aan het herstellen van de balans, is van cruciaal belang binnen contextuele therapie. De investering van ouders die falen in hun verantwoordelijkheid jegens het kind is eveneens een centraal thema binnen deze therapie. Hoe kan de balans alsnog worden hersteld? Waar komt het gewicht vandaan om de balans weer in evenwicht te brengen? Het draait hierbij om actie, om handelen, om daadwerkelijke stappen zetten (Delabie, 2012).

Binnen het kader van contextueel werken of contextuele therapie wordt er gestreefd naar maximale betrokkenheid van personen of entiteiten die van betekenis zijn voor de jongere, of die dit potentieel kunnen en willen zijn in de toekomst. Ouders of andere opvoedingsverantwoordelijken worden ondersteund met als doel verdere overtredingen van normen door de jongere te voorkomen en het ontwikkelen van oplossingsgerichte vaardigheden en krachten bij de jongere te bevorderen. Er wordt verder, waar mogelijk, gestreefd om ouders en andere relevante individuen in de omgeving van de jongere, zoals familie, school, en vrienden, te betrekken bij het identificeren en aanpakken van behoeften, en bij het versterken van beschermende factoren. Door samen te werken met de context van de jongere, wordt er getracht de verbinding tussen de jongere en zijn omgeving te herstellen. In deze herstelde verbinding worden jongeren aangemoedigd en ondersteund om hun persoonlijke levensdoelen op een sociaal aanvaardbare manier na te streven. Het contextuele werken legt dus de nadruk op actieve betrokkenheid, participatie en motivatie van de context, en biedt ondersteuning en begeleiding gericht op versterking van de context in de domeinen die door alle betrokkenen als belangrijk worden beschouwd (Agentschap Opgroeien & Massoels, 2019).

Binnen contextgericht werken of contextuele therapie zijn er enkele fundamentele attitudes en concepten die centraal staan. Deze omvatten veelzijdige of meerzijdige partijdigheid, een focus op hulpbronnen, de nadruk op actie, en de vier dimensies die de feitelijke, psychologische, interactieve en relationele ethische aspecten omvatten. Daarnaast spelen begrippen als loyaliteit en rechtvaardigheid een rol.

2.6.2. Veelzijdige of meerzijdige partijdigheid

Laten we eens dieper duiken in het begrip van 'veelzijdige of meerzijdige partijdigheid', een concept dat kenmerkend is voor contextuele therapie. Waar in de traditionele psychoanalyse de focus ligt op een behandelovereenkomst met één individu, gaat contextuele therapie per definitie over het sluiten van een overeenkomst met de cliënt en alle betrokkenen in zijn huidige, vroegere en toekomstige relaties. Hierdoor staat de therapeut niet alleen aan de zijde van de cliënt, maar is hij ook gericht op het optimaliseren van de hele situatie. Veelzijdige of meerzijdige partijdigheid betekent dus dat je aandacht hebt voor meerdere mensen in een situatie. Dit impliceert dat de hulpverlener zich afwisselend aan de zijde van elke persoon in de context plaatst die erkenning behoeft (*Contextgericht Werken in Halte 51, een Exploratief Onderzoek.. Wat Is Er? Wat Kan Er?., z.d.*).

Het is van essentieel belang om in eerste instantie steun te bieden aan degene die dit het meest nodig heeft. Later kan de hulpverlener naast andere individuen in de context gaan staan om zo het wederzijds begrip te bevorderen. Het kan ook nuttig zijn om in het belang van de afwezige cliënt, hem of haar op een of andere manier aanwezig te maken, zonder dat deze fysiek aanwezig hoeven te zijn. De hulpverlener kan ook naast een ander individu in de context gaan staan en erkenning bieden, zelfs wanneer deze persoon niet fysiek aanwezig is. Dit kan de cliënt helpen om een dieper inzicht te krijgen in de situatie en het proces van erkenning in gang te zetten (*Contextgericht Werken in Halte 51, een Exploratief Onderzoek.. Wat Is Er? Wat Kan Er?., z.d.*).

Naast het aspect van erkenning, impliceert veelzijdige of meerzijdige partijdigheid ook dat het geven van steun aan de ene persoon niet betekent dat de andere persoon wordt afgewezen. Elke persoon in de context heeft zijn of haar eigen loyaliteiten. Als hulpverlener kan het schadelijk zijn voor het hulpverleningsproces wanneer je personen afwijst waaraan je cliënt loyaal is (*Contextgericht Werken in Halte 51, een Exploratief Onderzoek.. Wat Is Er? Wat Kan Er?., z.d.*).

2.6.3. Oriëntatie op hulpbronnen

In het contextgericht werken of contextuele therapie ligt de focus niet primair op de pathologie van het individu. In plaats daarvan wordt gezocht naar hulpbronnen die kunnen leiden tot een dieper vertrouwen in de relaties. Vaak liggen deze bronnen juist op plaatsen waar banden zijn verbroken, ernstige teleurstellingen zijn ervaren of waar de cliënt zich verwaarloosd voelt. Timing is van cruciaal belang in het behandelproces. Het direct terugverwijzen van de cliënt naar de ouder tegen wie hij/zij terecht boos is, tijdens de eerste sessie, is niet alleen niet therapeutisch, maar ook niet contextueel. De cliënt heeft het recht om erkend te worden in zijn slachtofferrol. Het kan vaak nodig zijn om de cliënt een moratorium aan te bieden, een periode waarin geen verdere stappen worden gezet, een soort 'pauze'. Een moratorium biedt zowel ruimte voor de therapeut om een nieuwe, verantwoorde manier van relatievorming te overdenken, als voor de cliënt om dit op zijn eigen tempo en op eigen wijze te doen (Delabie, 2012).

2.6.4. Het belang van de actie

Een ander essentieel aspect van contextgericht werken of contextuele therapie is de focus op actie, op handelen. Het is namelijk het handelen dat de balans tussen geven en ontvangen in beweging brengt, niets anders. Hoewel intenties, bedoelingen en gevoelens van groot belang zijn, komen ze niet tot uiting in de werkelijkheid. Het is juist het handelen, vooral het juist zorgen voor de ander, dat dit wel doet (Delabie, 2012).

2.6.5. De vier dimensies

De dimensie van de feiten

De dimensie van de feiten omvat cruciale aspecten die het leven van een individu beïnvloeden, zoals erfelijke aandoeningen, fysieke gezondheid, adoptie, werkloosheid en meer. Deze dimensie biedt een kader waarin belangrijke gebeurtenissen kunnen worden geplaatst, mogelijk georganiseerd aan de hand van een tijdslijn. Ook aspecten als de sociale achtergrond, etniciteit en historische context waarin iemand geboren wordt, vinden hier hun plaats (Delabie, 2012).

De dimensie van de psychologie

Inzicht in de psychologie is van cruciaal belang binnen het kader van contextueel werken of contextuele therapie volgens Nagy. Psychologische kennis fungeert als een waardevolle bron voor de therapeut, omdat er niet wordt gewerkt met de overdracht van emoties op de therapeut. Hoewel overdracht wordt erkend, wordt deze zoveel mogelijk in de natuurlijke context gelaten, waar deze is ontstaan. In contextuele therapie vindt vaak herstel of verandering plaats in de gevoelens en ideeën die mensen over elkaar hebben, maar dit is niet het voornaamste doel van de contextuele therapeut. Een tweede aspect van belang is het begrip van ontwikkelingspsychologie. Het besef dat bepaalde fasen in de ontwikkeling van het kind van uitzonderlijk kritiek belang zijn en onvervangbaar, heeft aanzienlijke implicaties voor het handelen van de contextuele therapeut, met name in de vierde dimensie (Delabie, 2012).

De psychologische dimensie is dus inherent subjectief. De therapeut zal onderzoeken hoe een individu objectieve feiten interpreteert en deze een betekenis geeft. Hierbij zal de therapeut trachten verschillende aspecten te begrijpen, zoals de persoonlijkheid van het individu, de manieren waarop hij of zij overlevingsmechanismen hanteert, en andere kenmerken (*Contextgericht Werken in Halte 51, een Exploratief Onderzoek.. Wat Is Er? Wat Kan Er?., z.d.*).

De dimensie van de interactie

Binnen de dimensie van de interactie observeert de therapeut machtsstructuren, systemen en subsystemen, manipulatie, zondebokmechanismen, feedbackprocessen en eventueel benut hij deze voor zijn therapeutische doeleinden. Wanneer de therapeut deze aspecten aanwendt voor zijn therapeutische doelen, is het niet zijn intentie om verandering in deze dimensie teweeg te brengen, maar streeft hij altijd naar een ethisch verantwoorde manier van ingrijpen, omdat daar de ware bron ligt van werkelijke verandering en verbetering van relaties. Verandering in de ethische dynamiek van een relatie gaat echter vaak gepaard met wijzigingen in de interactiedimensie. Het is van essentieel belang dat hij zich ontdoet van mogelijke persoonlijke, moralistische vooroordelen over hoe een bepaalde relatie er 'hoort' uit te zien. Pas dan kan hij oog hebben voor de belangen van alle partijen die betrokken zijn bij een conflict en kan hij werken vanuit het principe van veelzijdige partijdigheid (Delabie, 2012).

In de dimensie van interacties streeft de therapeut dus naar begrip van de interactie en communicatie van het individu. Hij onderzoekt of er communicatie plaatsvindt, hoe het individu deelneemt aan gesprekken, hoe de context reageert op elkaar, of gevoelens besproken kunnen worden, enzovoort.

De dimensie van de relationele ethiek

De dimensie van relationele ethiek vormt de basis voor contextuele interventies. Op deze dimensie rusten de concepten van loyaliteit en rechtvaardigheid in relaties. Hier zal later dieper op worden ingegaan. De verdiensten, het vertrouwen dat de ene partij in de andere heeft en vice versa, worden onderzocht, oftewel, de balans van verdiensten wordt geëvalueerd. Hierbij wordt rekening gehouden met mogelijke verschillen in verantwoordelijkheden (bijvoorbeeld tussen ouders en kind) en capaciteiten (zoals fysieke kracht, geslacht, enzovoort). De therapie streeft er principieel naar dat de betrokken partijen opnieuw investeren in de relatie om zo het vertrouwen te vergroten, door zorg te dragen voor elkaar en gepaste verantwoordelijkheid te nemen (Delabie, 2012).

2.6.6. Loyaliteit

Zoals eerder besproken bij de dimensie van relationele ethiek, is 'loyaliteit' een essentieel concept binnen het contextuele kader. Loyaliteit bezit een intrinsieke kwaliteit en kan niet worden gelijkgesteld aan simpelweg 'je loyaal voelen'. Loyaliteit is een verbindend fenomeen, iets dat zich bevindt tussen 'ons' en de buitenwereld, waardoor enerzijds grenzen worden gesteld en anderzijds een gevoel van verbondenheid ontstaat (Delabie, 2012).

Laten we eerst kijken naar primaire loyaliteit, die ontstaat bij de geboorte. In wezen heeft het kind zijn bestaan te danken aan de ouders, want zonder hen zou het er niet zijn. Primaire loyaliteit heeft dus haar basis in biologische en erfelijke banden. Een cruciaal aspect van primaire loyaliteit is dat deze onverbreekbaar is, omdat zij verbonden is met het bestaan zelf. Hoewel primaire loyaliteit niet verbroken kan worden, kan zij wel worden ontkend, wat betekent dat de loyaliteit onderdrukt wordt en onzichtbaar wordt. Zelfs als iemand zich dan niet loyaal voelt, zit loyaliteit toch diep verankerd in zijn wezen (Delabie, 2012).

Verticale en horizontale loyaliteit

De opeenvolgende generaties worden onderling verbonden door verticale loyaliteit. Dit is een fundamentele drijfveer die haar existentiële waarde gedurende het hele leven behoudt. Naast de loyaliteit binnen families ontstaat er ook loyaliteit tussen vrienden en partners, wat bekend staat als horizontale loyaliteit. Deze vindt haar basis in de integriteit van de relatie en de balans tussen geven en ontvangen. Het is dus geen kwestie van macht. In tegenstelling tot verticale loyaliteit kan horizontale loyaliteit wel verbroken worden.

Bovendien kan er een keuze in prioriteiten ontstaan wanneer verticale en horizontale loyaliteit elkaar kruisen. Het ontstaan van loyaliteitsdilemma's is dan ook inherent aan het menselijke bestaan. Naarmate een kind opgroeit, ontwikkelt het immers steeds meer horizontale loyaliteiten. In contextuele therapie streeft men ernaar om deze loyaliteitsconflicten helder te identificeren en helpt men de cliënt om een evenwicht te vinden tussen beide vormen van loyaliteit. Wanneer verticale loyaliteit 'onzichtbaar' wordt, kunnen loyaliteitsdilemma's zelfs ondraaglijk worden. Het therapeutische doel is dan om de verticale loyaliteiten weer zichtbaar te maken. Dit is van cruciaal belang omdat een balans tussen verticale en horizontale loyaliteiten essentieel is bij belangrijke levensgebeurtenissen, zoals geboorte, volwassenheid, huwelijk, vriendschap, enzovoort. Deze gebeurtenissen bieden kansen om verbroken communicatie opnieuw op gang te brengen en een hernieuwde poging te doen om het vertrouwen in de relatie te herstellen (Delabie, 2012).

Onzichtbare loyaliteit

Het is onmogelijk om te ontkomen aan de verticale loyaliteit. Maar wat gebeurt er wanneer mensen besluiten hun band met hun ouders of adoptieouders te verbreken, wanneer ze zeggen niets meer met hen te maken te willen hebben, en zich onverschillig opstellen? In zulke gevallen krijgen deze ouders niet de ethische erkenning die ze verdienen. Ze hebben recht op zorg en aandacht van hun volwassen kinderen, maar die loyaliteit lijkt verdwenen. Deze verborgen loyaliteit kan ernstige schade toebrengen aan andere, vooral horizontale, relaties. Het doel van contextueel werken of contextuele therapie is om deze verborgen loyaliteit zichtbaar te maken, zodat de cliënt in staat wordt gesteld om openlijk loyaal te zijn en door middel van actie de balans te herstellen en zo zijn recht te laten gelden (Delabie, 2012).

Gespleten loyaliteit

Verticale loyaliteit kan worden gespleten. Dit gebeurt wanneer een kind gedwongen wordt om tussen zijn ouders te kiezen. Van nature voelt het kind loyaliteit jegens beide ouders. Het draagt de erfenis van twee voorgaande generaties en is de erfgenaam van de nalatenschap van beide.

Wanneer het kind niet in staat is om openlijk loyaal te zijn aan beide ouders, ontstaat er gespleten loyaliteit. Met andere woorden, gespleten loyaliteit doet zich voor wanneer de keuze van het kind voor de ene ouder als verraad aan de andere wordt gezien. Het kind raakt verstrikt in het wantrouwen dat tussen beide ouders heerst. Hoe subtieler en verborgener het wantrouwen tussen de ouders tot uiting komt, des te meer wordt de loyaliteit gespleten (Delabie, 2012).

Gespleten loyaliteit is ook een drievoudig concept. Het draait niet om de vraag of één of beide ouders 'goed' of 'slecht' zijn. Het is eerder de kwaliteit van de ouderlijke relatie die bepaalt of gespleten loyaliteit bij het kind ontstaat. Het kind zal altijd proberen de gespleten loyaliteit te verhelpen door bijvoorbeeld te bemiddelen tussen de ouders of de aandacht af te leiden. Als deze inspanningen van het kind niet worden opgemerkt en erkend door de ouders, kan er destructieve parentificatie optreden. Dit destructieve proces kan zelfs nog worden verergerd wanneer het kind impliciet of expliciet de schuld krijgt van de problemen tussen de ouder (Delabie, 2012).

Loyaliteit en legaat

Alle erfenissen van voorouders en ouders, zowel voordelen als uitdagingen, in zowel materiële als immateriële vorm, vormen het erfgoed voor de huidige generatie. Zo maken scheidingen van ouders, adoptie, genetische kenmerken of afwijkingen, oorlogen, etniciteit, religie, seksuele geaardheid, eventuele discriminatie en de manier waarop eerdere generaties hiermee omgingen, deel uit van dat erfgoed. Maar wat betekent de contextuele term 'legaat' eigenlijk? Met 'legaat' wordt de morele verplichting beschreven om met het erfgoed iets te doen wat bijdraagt aan de levenskwaliteit van toekomstige generaties. Met andere woorden, het gaat om de verplichting en het recht om het 'goede' te behouden en te cultiveren, en om het 'slechte' te herkennen en te veranderen. Het omvat ook het verzachten van strikte, moralistische tradities en het voorkomen van het opnieuw beleven van ernstige parentificatie door kinderen. Wanneer een individu dit legaat op zich neemt, ontstaat er persoonlijke vrijheid (Delabie, 2012).

Loyaliteit en adoptie: loyaliteitsdilemma's

Het is een biologisch gegeven dat het kind in de baarmoeder van de moeder groeit. Zonder de biologische moeder zou het bestaan van het kind onmogelijk zijn, aangezien zij uiteindelijk de beslissing heeft genomen om de zwangerschap te voltooien. Hierdoor voelt het kind een diepere verbondenheid met de biologische moeder dan met de biologische vader. De bijdrage van de vader aan het bestaan van het kind is wellicht alleen genetisch van aard. Het adoptiekind voelt ook een verplichting jegens de adoptieouders. Dankzij hun liefdevolle zorg en verantwoord ouderschap krijgt zijn bestaan betekenis en vorm. Zowel op psychologisch als op sociaal-cultureel vlak is het kind erfgenaam van de nalatenschap van de adoptieouders. Het blijft wel essentieel om te erkennen dat een adoptiekind geen biologisch kind is, maar dat zijn bestaan elders begonnen is, en dat er een primaire loyaliteit is naar zijn oorsprong. Het negeren van deze realiteit kan leiden tot ernstige verstoringen in de relatie tussen adoptieouders en het adoptiekind (Delabie, 2012).

Het komt vaak voor dat een adoptiekind de primaire loyaliteit ontkent om zijn adoptieouders geen pijn te doen. Deze primaire loyaliteit wordt dan onderdrukt en blijft verborgen. Hoe meer adoptieouders in staat zijn om het adoptiekind de ruimte te geven om loyaal te zijn aan zijn primaire loyaliteit, hoe sterker de band tussen het adoptiekind en de adoptieouders zal zijn (Delabie, 2012).

2.6.7. De rechtvaardigheid

Een laatste cruciaal concept binnen het contextueel werken is het principe van 'rechtvaardigheid'. Nagy heeft rechtvaardigheid tot de kern van zijn visie gemaakt. Hierbij gaat het om relationele rechtvaardigheid, niet om een puur intrapsychisch gevoel van rechtvaardigheid, noch om moralisme. Een relatie wordt als rechtvaardig beschouwd wanneer de balans tussen geven en ontvangen over een langere periode in evenwicht is, en wanneer deze balansrekening houdt met eventuele ongelijkheden. Bij verstoringen in een relatie wordt vooral in de vierde dimensie, die van de relationele ethiek, gekeken naar de staat van deze balans en naar manieren om deze opnieuw in evenwicht te brengen (Delabie, 2012).

De twee rechten van het kind: het natuurrecht en het recht om te geven

Het kind heeft van nature recht op een goede opvoeding, het recht om niet verwaarloosd te worden, het recht om niet verstoten te worden, het recht op duidelijk afgebakende subsystemen, het recht op een gestructureerd leven, en meer. Bovendien heeft het kind recht op zorg en verantwoord ouderschap. Het is daarom van cruciaal belang om het kind niet alleen te zien als ontvanger van zorg, maar ook als een belangrijke bron van natuurlijk vertrouwen. Vanaf de geboorte investeert het kind in dit vertrouwen, in de hoop liefdevolle zorg te ontvangen en zo te gedijen. Zelfs als het kind niet de zorg krijgt die het nodig heeft, zal het blijven geven. Zo kunnen zelfs jonge kinderen al actief liefde en verbondenheid tonen aan hun ouders, bijvoorbeeld door naar hen toe te kruipen (Delabie, 2012).

Hoewel het kind gezien moet worden als een bron van geven, is dit concept nog steeds ongewoon in onze cultuur. Het geefgedrag van kinderen wordt vaak over het hoofd gezien. Desondanks heeft het kind het recht om zorgzaamheid en liefde aan zijn ouders te tonen, en de ouders dragen de verantwoordelijkheid om het kind deze mogelijkheid tot geven te bieden. Het is tevens van essentieel belang dat het zorgzame gedrag van kinderen wordt erkend, omdat het ontbreken van die erkenning kan worden beschouwd als een vorm van verwaarlozing (Delabie, 2012).

Destructief recht

Naast de twee fundamentele rechten van het kind, namelijk het natuurrecht en het recht om te geven, wordt er ook gesproken over een fenomeen dat destructief recht wordt genoemd.

Destructief recht manifesteert zich onder andere in het gebrek aan empathie voor existentiële schuld, het onvermogen om te geven en het exploiteren van toekomstige generaties. Met andere woorden, het betreft het maken van anderen tot slachtoffer van egoïstische belangen (Delabie, 2012).

Het fenomeen van het recht op destructie vindt zijn oorsprong in de veronachtzaming van het natuurlijke recht van het kind, zoals eerder besproken. Een kind dat niet de nodige zorg en opvoeding krijgt waar het recht op heeft, kan zichzelf meer aanspraak toekennen en verwachten dit elders te vinden. Dit leidt tot een gevoel van overdreven gerechtigd zijn, waarbij het kind als het ware een overschot aan aanspraken lijkt te hebben. Dit onevenredig hoge niveau van gerechtigd zijn staat bekend als het recht op destructie, of destructief recht.

Dit recht ontstaat vaak als gevolg van vroegkinderlijke verwaarlozing, het op jonge leeftijd moeten dragen van ouderlijke verantwoordelijkheden, het ervaren van gespleten loyaliteit, en andere vergelijkbare situaties. Hierbij wordt het vertrouwen dat het kind plaatst niet beantwoord met een gelijkwaardig niveau van vertrouwen. Het recht op destructie wordt door het verwaarloosde kind geïnterpreteerd als de bevoegdheid om het gebrek aan zorg en verantwoord ouderschap elders te compenseren, vaak door het projecteren van deze tekortkomingen op anderen. Zelfs als volwassene zal degene die in zijn jeugd verwaarloosd werd, vaak trachten deze tekorten te verhalen, soms op zijn of haar partner of eigen kinderen. Dit leidt tot een situatie waarin een onschuldige derde partij betrokken wordt en als slachtoffer wordt gemaakt in deze afrekening. Dit patroon kan worden gezien als een voortdurende cyclus waarin de rollen tussen ouders en kinderen op destructieve wijze worden omgekeerd, ook wel bekend als destructieve parentificatie (Delabie, 2012).

Van destructief recht naar verdiend recht

Door contextgericht te werken of contextuele therapie in te zetten, wordt een proces gestart waarbij de cliënt niet langer afhankelijk is van zijn destructieve rechten, maar zichzelf verdienstelijk maakt van zijn eigen recht. De cliënt wordt aangemoedigd om actief stappen te ondernemen om de balans te herstellen. Het ultieme doel van contextuele therapie is om vertrouwen te herstellen in plaats van wantrouwen te voeden, en om de overdracht van emotionele lasten naar de volgende generatie te stoppen. Met andere woorden, contextuele therapie richt zich niet op het verleden, maar op de toekomst (Delabie, 2012).

2.6.8.Context binnen De Zande

We willen ons verder verdiepen in hoe er effectief met de context van individuen kan worden gewerkt, hoe de context van de jongeren in GI De Zande eruitziet en specifiek hoe contextgericht werken wordt toegepast binnen de gemeenschapsinstelling De Zande (Coppens M., Blancke F., videogesprek, 21 mei 2024).

De context is zeer divers binnen de gemeenschapsinstelling De Zande. De laatste tijd hebben de contextwerkers vooral contact met nieuw samengestelde gezinnen, kerngezinnen en alleenstaande ouders. Daarnaast heeft een klein deel van de populatie geen context, mogelijks heeft dit te maken doordat de jongere een andere oorsprong heeft en geen contact meer heeft met familie of vrienden. Dé context is dus moeilijk te beantwoorden. Het kan gaan van ouders tot vrienden. Sinds het decreet rechtspositie moet de jongere meer vrijheid hebben over hun keuze van contactpersoon. Het is wel zo dat de jeugdrechter die persoon moet goedkeuren. Daarnaast worden andere hulpverleners en externe scholen zo veel mogelijk in het traject betrokken (Coppens M., Blancke F., videogesprek, 21 mei 2024).

De contextbegeleiders doen heel hard hun best om ouders te betrekken. Ze moeten namelijk aansluiten bij belangrijke overleggen en mogen mee input geven over waarrond er gewerkt moet worden met hun kind. Er wordt ook sterk ingezet op huisbezoeken. Het is wel zo dat bepaalde ouders makkelijker te bereiken zijn dan andere. Zo is er een verschil tussen jongens en meisjes. Bij meisjes verloopt de context betrekken moeilijker. Dit heeft mogelijks te maken met het feit dat er vooraf al heel wat heftige situaties thuis hebben afgespeeld waardoor de band tussen ouders en kind werd verbroken (Coppens M., Blancke F., videogesprek, 21 mei 2024).

In de eerste twee weken van de opname staat er al een huisbezoek gepland met de contextbegeleider en de individuele begeleider. Er wordt dan een gesprek aangegaan met ouders, zij kunnen eventuele vragen stellen en bezorgdheden uiten. Daarnaast willen de begeleiders de ouders voorbereiden op het handelingsplan van hun kind en het eerste rondetafelgesprek. De jongere en alle belangrijke begeleiders sluiten hier ook op aan. Na dit eerste gesprek aan de ronde tafel wordt er gekeken of een weekendverlof mogelijk is, dit houdt in dat de jongere dan één dag naar huis mag. Hoe langer de jongere in De Zande verblijft, hoe groter de kans dat die na enkele weken als eens een heel weekend naar huis mag gaan (Coppens M., Blancke F., videogesprek, 21 mei 2024).

2.7. Conclusies literatuurstudie

De literatuurstudie begonnen we met een definitie te formuleren over participatie. Kort uitgelegd gaat het over de mate van inspraak en betrokkenheid van de bewoners van een voorziening en hun context. Participatie speelt zich af op vier verschillende niveaus: micro-, meso-, macro- en metaniveau. Daarnaast zijn er verschillende types van participatie gesitueerd op een continuüm. Het doel van participatie kan variëren, zo kan het worden beschouwd als een middel, maar ook als een op zichzelfstaand doel.

De Zande baseert hun manier van participeren op verschillende modellen. Het RNR, ofwel Risk-Needs-Responsivity model, het GLM (Good Lives Model) en de participatieladder zijn de meest gekende modellen binnen de voorziening. RNR focust zich vooral op de risicofactoren, terwijl GLM kijkt naar het aanleren van positiviteit. De participatieladder bestaat uit vijf treden waarbij elke trede overeenkomt met één of meerdere vormen van participatie.

Vervolgens hebben we de manier van participeren onderzocht in het buitenland, voornamelijk in Nederland en in het Verenigd Koninkrijk. In Nederland zijn er echter weinig gegevens beschikbaar over hoeveel aanbevelingen van kinderen en jongeren consistent worden meegenomen in openbare beleidsvorming. Het Verenigd Koninkrijk heeft het VN-verdrag inzake de Rechten van het Kind ondertekend. Dit omvat het serieus nemen van de stem van de jongeren en daarop passend te handelen.

Als tweede zijn we gaan onderzoeken wat een gemeenschapsinstelling is. Dit is een gesloten jeugdvoorziening waar jongeren terecht komen na het plegen van een delict of wanneer een jongere hiervan wordt verdacht. Binnen de gemeenschapsinstelling zijn er verschillende modules. Deze modules zijn de module oriëntatie, module gesloten begeleiding, module langdurige gesloten begeleiding, module time-out, module uithandengeving en module kortverblijf. De Zande heeft drie campussen; Ruislede, Beernem en Wingene. Onze bachelorproef gaat specifiek over campus Ruislede. De missie van de Zande gaat over samen kansen scheppen en dit vanuit een geslotenheid.

We hebben eveneens literatuuronderzoek verricht in Frankrijk. Daarnaast vonden we het belangrijk om de regelgeving van dichtbij te gaan bekijken. Een decreet is een instrument dat maatregelen en procedures biedt om jongeren die betrokken zijn bij criminele activiteiten te begeleiden. Er bestaat ook een decreet betreffende rechtspositie, dit creëert een structuur waarin minderjarigen hun rechten kunnen uitoefenen en ervan kunnen genieten. Het decreet integrale jeugdhulp is ook een belangrijke regeling met als doel hulp te bieden aan kinderen en jongeren en hun gezinnen die te maken hebben met problemen en uitdagingen. Als laatste heb je het decreet van pleegzorg. Binnen de context van jeugdhulp zijn de rechten van kinderen en jonger van groot belang.

Daarnaast hebben we een methodiek onderzocht omtrent participatie. Een bekend model is het Model van Shier. Binnen dit model zijn er vijf niveaus van participatie.

We kozen ervoor om aan de slag te gaan met volgende methodieken. Een online enquête lijkt voor ons het meest haalbaar als we kijken naar de voor- en nadelen ervan. Een andere onderzoeksmethode die ons interessant leek was een focusgroep. Dit is een onderzoeksmethode waarbij een groep mensen bij elkaar komen om hun meningen en ervaringen te bespreken samen met een begeleider. Een andere onderzoeksmethode die ons aansprak is cirkelen. Tijdens het cirkelen worden de jongeren bij elkaar gezet en worden ze gezien als ervaringsexperten. Tijdens het cirkelen wordt er ingezet op

verbondenheid en veiligheid. Als we deze twee methodes; focusgroepen en cirkelen vergelijken dan vinden we dat cirkelen het meest geschikt is voor onze doelgroep.

Een volgend thema dat centraal staat, is de beleving en het gedrag van jongeren in de voorziening. Jongeren reageren via verschillende strategieën op hun situatie binnen de gemeenschapsinstelling. De eerste strategie is 'doing programme' en de tweede is 'doing me'. 'Doing programme' gaat om het strikt naleven van de regels binnen de instelling en 'doing me' gaat over het proces van zelfverandering waar jongeren zich engageren. Een derde strategie die naar voren kwam is 'doing time' en dit betekent dat de jongeren hun tijd uitzitten tot ze terug naar buiten mogen.

Het omgaan met het leven in de gemeenschapsinstelling kunnen we indelen in conformistische strategieën en disconformistische strategieën. Conformistische strategieën betekent dat de jongere zich aanpast aan de regels, normen en verwachtingen. Disconformistische strategieën gaat over jongeren die zich verzetten tegen de regels, normen en verwachtingen. De beleving van de jongeren gebeurt ook op verschillende niveaus. De niveaus die belangrijk zijn voor de jongere is de beleving van het gebouw, beleving van de slaapkamer, beleving van de behandeling, het leven in leefgroep en de relatie met de begeleiders.

Het werken met de context is ook heel belangrijk voor de jongere. Het contextgericht werken staat centraal en dit omvat de familieomgeving, school, werkplekken, de buurt, de leefgroep en de jongere zelf. Een begrip dat kenmerkend is voor de context is meerzijdige partijdigheid. Dit wil zeggen dat je aandacht hebt voor meerdere mensen in een situatie. Binnen de contextbegeleiding wordt er gezocht naar hulpbronnen die kunnen leiden tot een dieper vertrouwen in de relaties. Een laatste belangrijk aspect binnen het contextgericht werken is de dat de focus ligt op actie, het handelen. De balans tussen geven en ontvangen staat hier centraal.

Contextgericht werken wordt verder opgedeeld in vier dimensies; dimensie van de feiten, de psychologie, de interactie en van de relationele ethiek. Binnen de dimensie van relationele ethiek is loyaliteit een belangrijk begrip. Dit is een verbindend fenomeen waardoor er enerzijds grenzen worden gesteld en anderzijds een gevoel van verbondenheid ontstaat. Daarnaast hebben we twee soorten loyaliteit; verticale en horizontale loyaliteit. Verticale loyaliteit gaat over de opeenvolgende relaties onderling, dit tussen familieleden. Horizontale loyaliteit ontstaat tussen vrienden en partners. Horizontale loyaliteit kan verbroken worden, verticale loyaliteit niet.

Er bestaan ook nog twee andere soorten loyaliteit zoals onzichtbare loyaliteit en gespleten loyaliteit. Onzichtbare loyaliteit gaat over wanneer de men hun ouders niet erkent. Verticale loyaliteit kan gespleten worden. Dit is wanneer het kind gedwongen wordt om tussen zijn ouders te kiezen. Als laatste hebben we het over loyaliteit dilemma's. Dit kan voorkomen wanneer de ouders van het kind gescheiden zijn of het kind een adoptieouder heeft. Het komt vaak voor dat een adoptiekind de primaire loyaliteit ontkent om zijn adoptieouders niet te kwetsen.

Een laatste cruciaal concept binnen het contextueel werken is het principe van rechtvaardigheid. Dit concept is de kern van de visie van Nagy. Een relatie wordt al rechtvaardig beschouwd wanneer de balans tussen geven en ontvangen over een langere periode in evenwicht is en wanneer deze balansrekening houdt met eventuele ongelijkheden. Wanneer er geen balans is, ontstaat er destructief recht. Dit uit zich onder andere in het gebrek aan empathie voor existentiële schuld.

3. Onderzoeksontwerp

3.1. Kwantitatief onderzoek

3.1.1. Wie

Binnen het kwantitatieve luik willen we kenmerken of variabelen waarnemen bij onze onderzoekseenheden. Aangezien we een algemeen en gedetailleerd beeld willen verkrijgen streven we naar een behoorlijk aantal eenheden. Deze eenheden zijn de ouder(s) en voogd(en) van de jongeren die verblijven in De Zande. Met zicht op het bereiken van validiteit zouden we graag alle eenheden betrekken in het onderzoek. We voeren dus een populatieonderzoek uit waarbij we proberen om elke ouder(s)/voogd(en) te bevragen.

De omvang van onze operationele populatie bestaat uit 19 eenheden, waarvan wij bij die 19 onderzoekseenheden een enquête wensen af te nemen. Deze streefcijfers stellen een betrouwbaarheidsniveau van 95% voorop, met een foutenmarge van 5%. Dit betekent dat, als we dit onderzoek opnieuw zouden uitvoeren, er 95% kans is dat we dezelfde resultaten bekomen.

3.1.2. Wat

In dit onderdeel komt aan bod welke aspecten worden bevraagd in het kwantitatief onderzoek. Dit omvat het operationaliseringsproces waarbij de topics en de bijbehorende enquêtevragen in de enquête zijn opgesteld om uiteindelijk de deelonderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. In onze enquête maken wij gebruik van een gestandaardiseerde vragenlijst. Er komen verschillende soorten vragen aan bod: gesloten vragen, open vragen, meerkeuzevragen en schaalvragen.

Eén van de voornaamste problemen in kwantitatief onderzoek is de uitval of non-respons van de onderzoekseenheden. Concreet betekent dit probleem dat we te weinig respons krijgen van de ouder(s)/voogd(en) omdat ze deels of volledig niet antwoorden op de vragen in de enquête. Om te vermijden dat dit probleem voorkomt en we niet kunnen veralgemenen naar de algemene populatie, organiseren we nog een ouderavond. Tijdens dit contactmoment bieden we de ouder(s)/voogd(en) de kans om meer uitleg en hulp te verkrijgen bij het invullen van de enquête. Op deze manier proberen we om de drempel om de enquête in te vullen te verlagen en de respons te verhogen.

De topics die uit onze deelonderzoeksvragen kwamen, waren: herkenning, voorstellen ouder(s)/voogd(en), gevoel ouder(s)/voogd(en), positieve en negatieve kenmerken. We hebben deze topics onderverdeeld in volgende enquêtevragen:

- Is het begrip participatie duidelijk voor u?
- Herkent u de participatie-initiatieven die worden uitgevoerd binnen De Zande, campus Ruiselede?
- Kan u enkele initiatieven benoemen?
- Welke participatie-initiatieven mogen van u worden behouden binnen De Zande, campus Ruiselede?
- Welke participatie-initiatieven hebben nood aan verbetering binnen De Zande, campus Ruiselede?
- Vindt u de participatie-initiatieven binnen De Zande, campus Ruiselede worden uitgevoerd toegankelijk?
- Vindt u dat er genoeg aan de slag wordt gegaan met uw inbreng en/of ideeën omtrent veranderingen binnen De Zande, campus Ruiselede?

- Welke positieve factoren zorgen ervoor dat u kan/wil participeren binnen De Zande, campus Ruiselede?
- Welke negatieve factoren zorgen ervoor dat u niet kan/wil participeren binnen De Zande, campus Ruiselede?
- Op welke manier denkt u dat de mate van participatie kan worden vergroot binnen De Zande, campus Ruiselede?

3.1.3.Hoe

Voor ons kwantitatief onderzoek hebben we ervoor gekozen om enquêtes af te nemen bij de ouder(s)/voogd(en) als dataverzamelmethode. Deze methode garandeert een snelle respons en biedt de mogelijkheid om een grotere doelgroep te bereiken. Aangezien het een grote uitdaging is om persoonlijk met de ouder(s)/voogd(en) van de jongeren in contact te treden, worden de enquêtes op papier afgedrukt en zullen deze gedurende twee weken beschikbaar zijn in de bezoekerszaal van Campus Ruiselede. Op die manier hebben de ouder(s)/voogd(en) van de jongeren tijdens verschillende bezoeken de gelegenheid om de enquêtes in te vullen.

Indien ouder(s)/voogd(en) moeilijkheden ondervinden bij het invullen van de enquêtes of vragen hebben, nodigen wij hen van harte uit op onze ouderavond. Deze ouderavond wordt door ons georganiseerd op woensdag 5 juni, vlak voor het wekelijkse bezoekenmoment. Tijdens dit moment kunnen ouder(s)/voogd(en) rekenen op onze ondersteuning bij het invullen van de enquêtes. Op 10 juni worden de ingevulde enquêtes door een van ons opgehaald. Enkel de enquêtes die tegen deze datum zijn ingevuld zullen worden gebruikt voor verdere analyse.

3.1.4.Resultaten

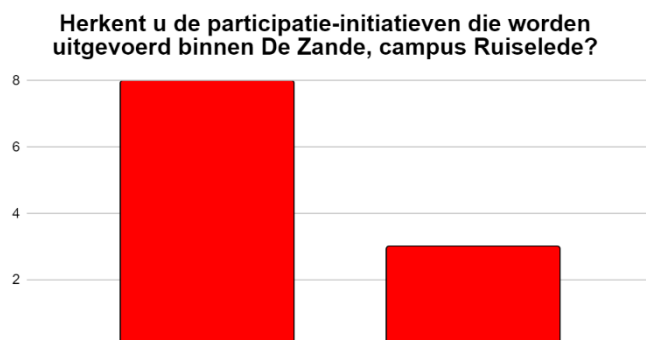
Herkenning van initiatieven

Uit figuur 2 kunnen we besluiten dat de meerderheid van de respondenten (72,7%) het begrip 'participatie' duidelijk vindt. De minderheid (27,3%) vindt het begrip niet duidelijk. Concreet kan worden gesuggereerd dat het merendeel van de mensen het begrip 'participatie' begrijpt, hoewel er nog steeds een significant deel is dat verdere verduidelijking nodig had.

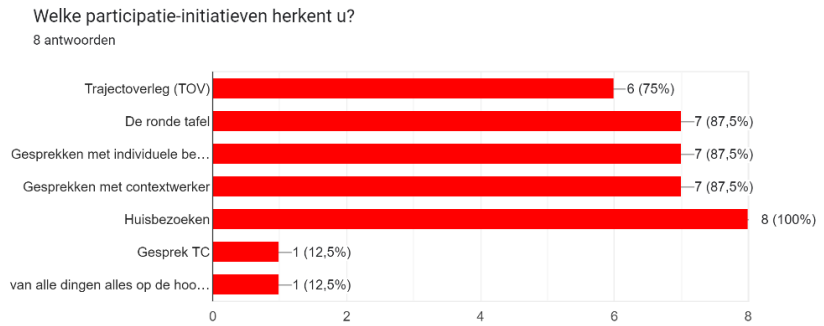
Figuur 2: Is het begrip 'participatie' duidelijk voor u?

72,7% van de elf respondenten herkent de participatie-initiatieven, zoals trajectoverleg (TOV), ronde tafel, gesprekken met individuele begeleider (IB), teamcoördinator (TC) en context-begeleider (CB) en huisbezoeken. Iets meer dan de kwart van de respondenten (27,3%) herkent deze initiatieven niet. Drie van de elf mensen weten dus niet wat deze inhoudt.

Figuur 3: Herkent u de participatie-initiatieven die worden uitgevoerd binnen De Zande, campus Ruiselede?

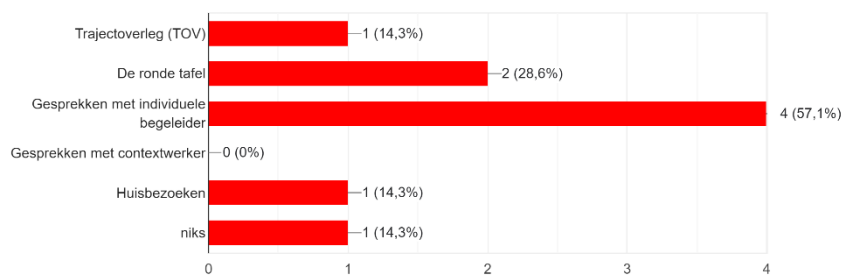
Deze grafiek toont de herkenning van verschillende participatie-initiatieven in De Zande. We zien dat de huisbezoeken met 100% herkenning door alle respondenten het hoogste scoren. Hierna volgen de gesprekken met contextwerker, gesprekken met individuele begeleiders en de ronde tafel, elk herkend door 87,5% van de respondenten. Daarnaast hebben we het trajectoverleg, herkend door 75% van de respondenten. Dit is ook een belangrijke maar iets minder vaak genoemde methode. Als laatste worden gesprek TC en van alle dingen alles op de hoogte slechts door 12,5% van de respondenten herkend.

Voorstellen ouder(s)/voogd(en)

Uit figuur 5 blijkt dat de meerderheid van de respondenten (57,1%) vindt dat "Gesprekken met individuele begeleider" het meest verbeterd moeten worden. Daarnaast geeft 28,6% van de respondenten aan dat "De ronde tafel" verbetering nodig heeft.

Welke participatie-initiatieven hebben nood aan verbetering binnen De Zande, campus Ruislede?
7 antwoorden

campus Ruislede?

Andere initiatieven zoals

"Trajectoverleg (TOV)" en "Huisbezoeken" werden door elk 14,3% van de respondenten als verbeterpunt genoemd. Opvallend is dat geen van de respondenten vindt dat "Gesprekken met contextwerker" verbetering behoeft. Eveneens geeft 14,3% van de respondenten aan dat er geen initiatieven zijn die verbeterd moeten worden.

Uit de gegevens omtrent het verbeteren van de participatie-initiatieven binnen De Zande, blijkt dat enkele ouder(s)/voogd(en) vinden dat er meer familiedagen of andere initiatieven georganiseerd moeten worden. 18% van de respondenten is tevreden met de manier waarop men nu kan participeren binnen De Zande. Zo'n 45% heeft deze vraag niet ingevuld.

Bevraging verbetering participatie-initiatieven

Op welke manier denkt u dat de mate van participatie kan worden vergroot binnen De Zande, campus Ruislede?

11 antwoorden

/

Onbeantwoord

Ja, ik vind dat er meer georganiseerd moet worden.

Meer familiedagen!!!

Familiedagen zouden zeker oké zijn

ja

Eigenlijk is alles oké, er wordt voldoende uitleg gevraagd, alles wordt besproken, ook telefonische meedeeld voor veranderen of afspreken van je kind.

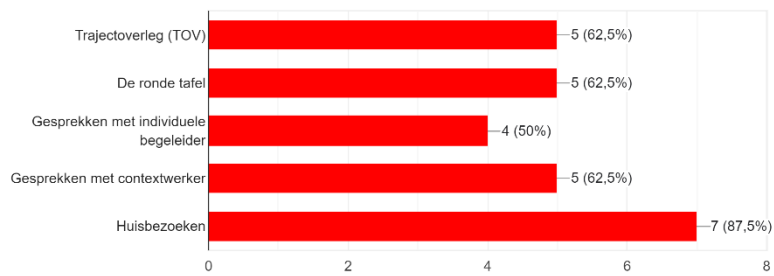
Gevoel ouder(s)/voogd(en)

Uit de grafiek blijkt dat 87,5% van de respondenten vindt dat de huisbezoeken behouden moeten blijven. Daarnaast is 62,5% van mening dat zowel het trajectoverleg, de ronde tafel als de gesprekken met de contextwerker behouden moeten blijven. Tot slot vindt 50% dat de gesprekken met de individuele begeleider moeten blijven bestaan.

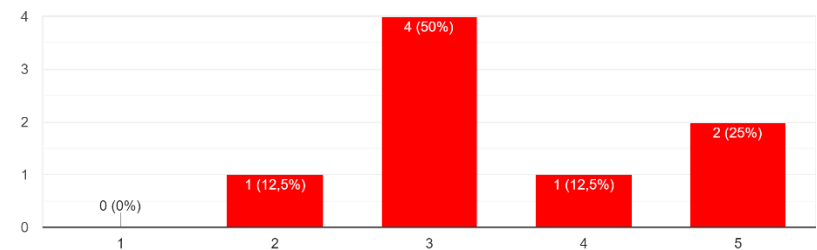
Uit de grafiek blijkt dat de meeste respondenten de participatie-initiatieven in zekere mate toegankelijk vinden, waarbij de meeste respondenten een gemiddelde score van 3 geven. Een kwart van de respondenten (25%) ervaren de initiatieven als zeer toegankelijk (score 5). Bovendien zijn er geen respondenten die de participatie-initiatieven binnen de Zande, campus Ruselede ontoegankelijk vinden.

Uit deze gegevens blijkt dat het merendeel vindt dat er aan de slag wordt gegaan met hun inbreng omtrent veranderingen binnen De Zande. 37,5% van de respondenten gaven een gemiddelde score van drie en nog eens 37,5% een score van vier. 12,5% geven een score van één of twee, dus zij vinden dat er te weinig aan de slag wordt gegaan met hun ideeën. Niemand geeft op deze vraag een maximale score van vijf.

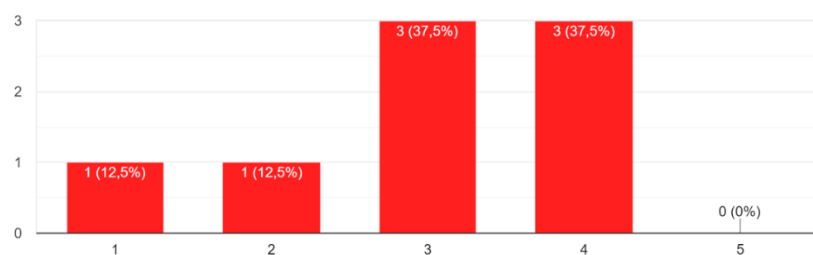
Welke participatie-initiatieven mogen van u worden behouden binnen De Zande, campus Ruselede?
8 antwoorden

Vindt u de participatie-initiatieven die binnen De Zande, campus Ruselede worden uitgevoerd toegankelijk?
8 antwoorden

Vindt u dat er genoeg aan de slag wordt gegaan met uw inbreng en/of ideeën omtrent veranderingen binnen De Zande, campus Ruselede?
8 antwoorden

Figuur 8: Vindt u dat er genoeg aan de slag wordt gegaan met uw inbreng en/of ideeën omtrent veranderingen binnen De Zande, campus Ruselede?

Positieve kenmerken

Figuur 9: Welke positieve factoren zorgen ervoor dat u kan/wil participeren binnen De Zande, campus Ruiselede?

De gegevens in de bovenstaande grafiek beschrijven de positieve factoren die ervoor zorgen dat mensen kunnen of willen participeren binnen De Zande, campus Ruiselede. "Het personeel is vriendelijk" en "U voelt zich welkom" zijn de meest gewaardeerde factoren, met beide 100% van de antwoorden. Op het vlak van vertrouwen en communicatie geeft 75% van de respondenten aan het personeel te vertrouwen. Daarnaast geeft 87,5% aan dat er duidelijk wordt gecommuniceerd.

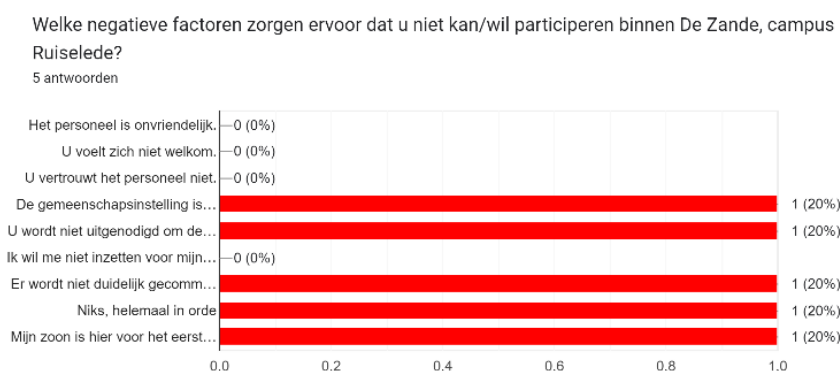
Betrokkenheid is een andere belangrijke factor. 87,5% van de respondenten geeft aan dat ze zich willen inzetten voor hun kind. Ook geeft 87,5% van de respondenten aan dat de gemeenschapsinstelling goed te bereiken is. Slechts 50% van de respondenten voelt zich uitgenodigd om deel te nemen aan participatie-initiatieven. Tenslotte geeft 12,5% van de respondenten aan heel tevreden te zijn en het personeel heel vriendelijk te vinden. Dit was vanuit de antwoordmogelijkheid 'anders...'.

Negatieve kenmerken

De negatieve factoren die participatie verhinderen zijn als volgt: de gemeenschapsinstelling is niet goed bereikbaar, de respondenten worden niet uitgenodigd om deel te nemen en er wordt niet duidelijk gecommuniceerd.

Deze problemen werden aangegeven door 20% van

de respondenten. Daarnaast gaf een andere 20% aan dat alles in orde is. Nog eens 20% van de respondenten vermeldde dat zij weinig kennis hebben van de organisatie. Opties zoals onvriendelijk personeel, zich niet welkom voelen, gebrek aan vertrouwen in het personeel en geen inzet willen tonen voor hun kind werden niet aangeduid.

3.1.5. Conclusie kwantitatief onderzoek

Hoewel de resultaten van ons kwantitatieve onderzoek waardevolle inzichten bieden, moeten we opletten met het veralgemenen ervan. Door het beperkte aantal reacties van de ouder(s)/voogd(en) kunnen deze resultaten niet als representatief voor de gehele populatie worden beschouwd. Daarom moeten conclusies uit dit gedeelte van het onderzoek met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Als we alle gegevens samen bekijken, komen we tot onderstaande conclusie. Uit de gegevens blijkt dat de meerderheid van de respondenten het begrip 'participatie' begrijpt. Aangezien het niet voor iedereen duidelijk is, kan er geconcludeerd worden dat enige verduidelijking noodzakelijk is. Driekwart van de respondenten herkent de participatie-initiatieven.

De grootste behoefte aan verbetering binnen De Zande, ligt bij de gesprekken met individuele begeleiders. Dit zou het belangrijkste aandachtspunt moeten zijn voor toekomstige verbeteringsinspanningen. Daarnaast zou er ook aandacht besteed moeten worden aan de verbetering van "De ronde tafel". Andere gebieden lijken minder dringend, aangezien daar minder respondenten aangeven dat er behoefte aan verbetering is.

Er is een duidelijke wens voor meer georganiseerde evenementen zoals familiedagen om de participatie te vergroten. Tegelijkertijd zijn er ook respondenten die tevreden zijn met de huidige mate van communicatie en organisatie. Het zou nuttig zijn om verder te onderzoeken hoe meer georganiseerde activiteiten gecombineerd kunnen worden met de huidige communicatiestrategieën om zo aan de behoeften van alle betrokkenen te voldoen.

Huisbezoeken, de ronde tafel, het trajectoverleg en de gesprekken met de contextwerker moeten zeker behouden blijven. Voor de helft van de respondenten geldt dit ook voor de gesprekken met de individuele begeleider. Concluderend kunnen we stellen dat het merendeel van de respondenten de participatie-initiatieven in zekere mate toegankelijk vindt. Een kwart van deze respondenten ervaart deze zelf als zeer toegankelijk. Bovendien zijn er geen respondenten die de participatie-initiatieven ontoegankelijk vinden.

Uit de gegevens blijkt dat de meerderheid van de respondenten van mening is dat er redelijk tot goed wordt ingegaan op hun inbreng met betrekking tot veranderingen binnen De Zande. Een kleine minderheid geeft aan dat er te weinig wordt gedaan met hun ideeën. Er zijn geen respondenten die aangeven dat er volledig wordt voldaan aan hun verwachtingen.

De meest gewaardeerde factoren voor participatie binnen De Zande zijn het vriendelijke personeel en het gevoel van welkom zijn. Vertrouwen en communicatie worden over het algemeen als positief gezien, maar er kunnen nog zaken verbeterd worden in het uitnodigen van deelnemers voor participatie-initiatieven. Over het algemeen is er een positieve betrokkenheid van ouder(s)/voogd(en) bij de voorziening, hoewel sommigen nog meer tevredenheid zouden willen zien.

De volgende factoren worden als negatief ervaren: de gemeenschapsinstelling is niet goed bereikbaar, respondenten worden niet uitgenodigd om deel te nemen, en er wordt niet duidelijk gecommuniceerd. Daarnaast blijkt dat een aanzienlijk deel van de respondenten tevreden is, terwijl een ander deel aangeeft weinig kennis te hebben van de organisatie.

Huisbezoeken zijn de meest erkende en waarschijnlijk meest gebruikte participatie-initiatieven, gevolgd door gesprekken met contextwerkers en individuele begeleiders, en rondetafelgesprekken. Deze methoden worden breed herkend en ingezet, wat hun cruciale rol in participatie onderstreept. Trajectoverleg heeft ook een aanzienlijke bekendheid, maar iets minder in vergelijking met de topmethoden. Gesprekken TC en volledige informatievoorziening zijn duidelijk minder bekend, wat suggereert dat er mogelijk behoefte is aan verdere evaluatie van deze methoden om hun gebruik en effectiviteit te vergroten.

Er kan geconcludeerd worden dat hoewel er al een stevige basis voor participatie bestaat binnen De Zande, er zeker mogelijkheden zijn voor verdere verbetering en verduidelijking, met name op het gebied van individuele begeleiding en het organiseren van meer familiedagen. Daarnaast is het belangrijk om de communicatie en uitnodiging voor participatie-initiatieven te optimaliseren om de betrokkenheid en tevredenheid van alle betrokkenen te verhogen.

3.2. Kwalitatief onderzoek

3.2.1. Wie

We willen voor een representatief resultaat een zo groot mogelijk doelpubliek bereiken waardoor we voldoende diepgang zullen hebben in de gesprekken. Hiervoor zullen we alle jongeren uit leefgroep één, drie, vier en zes uitnodigen om deel te nemen aan het cirkelgesprek. Er werd beslist om leefgroep twee en de time-out leefgroep niet te bevragen. Onze doelgroep bestaat in het kwalitatief onderzoek uit 33 jongeren die verblijven in De Zande en verdeeld zijn over bovenstaande leefgroepen. De jongeren hebben de eindbeslissing om deel te nemen aan het gesprek. Degenen die niet willen deelnemen, hebben de optie om een individueel gesprek met één van ons te voeren.

3.2.2. Wat

In dit onderdeel komt aan bod welke aspecten worden bevraagd in het kwalitatief onderzoek. Dit omvat het operationaliseringsproces waarbij de topics met de bijbehorende interviewvragen in het interviewschema zijn opgesteld om uiteindelijk de deelonderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Het operationaliseringsproces vertaalt zich heel concreet in een interviewschema voor onze cirkelgesprekken. Dit is ook het dataverzamelingsinstrument waar wij gebruik van zullen maken tijdens de cirkel- en individuele gesprekken achteraf. Dit interviewschema bestaat uit verschillende topics en bijhorende interviewvragen. De topics die uit onze deelonderzoeksvragen kwamen, waren: herkenning, voorstellen jongeren, gevoel jongeren, positieve en negatieve kenmerken. We hebben deze topics onderverdeelt in volgende interviewvragen:

- Wat wordt er volgens jullie gedaan in De Zande zodat jullie kunnen meebeslissen en -denken?
- Welke acties die daarnet vermeld werden, moeten volgens jullie blijven bestaan?
- Welke acties moeten volgens jullie bij komen of zijn er nog nodig?
- Welke acties kunnen er nog verbeterd worden?
- Vinden jullie het gemakkelijk om deel te nemen en jullie mening te geven op de verschillende groepsoverleggen/gesprekken?
- Hebben jullie het gevoel dat er geluisterd wordt naar jullie inbreng en mening?
- Hebben jullie het gevoel dat er aan de slag wordt gegaan met jullie inbreng en mening? Zo nee, hoe komt dit?
- Welke positieve kenmerken (zaken) zorgen ervoor dat jullie deelnemen en jullie mening geven?
- Welke negatieve kenmerken (zaken) zorgen ervoor dat jullie niet deelnemen en jullie mening niet geven?

3.2.3. Hoe

Voor ons kwalitatief onderzoek verkiezen we de methodiek cirkelen boven de methodiek van focusgroepen als dataverzamelingsmethode. Omwille van de doelgroep biedt het cirkelen een toegankelijker aanpak om jongeren te bereiken. De methodiek start namelijk met een check-in, wat een eenvoudige maar krachtige methode is die onze doelgroep warm maakt om deel te nemen aan het onderzoek. Tijdens het cirkelen kan men ook gebruik maken van energizers, dit zijn korte momenten die het cirkelen onderbreken en de deelnemers ademruimte bieden. In tegenstelling tot de methodiek focusgroepen biedt cirkelen een check-out. Dit is een kort evaluatiemoment, waarbij de jongeren feedback kunnen geven (Andriessen et al., 2022).

Het analyseren van focusgroepen vereist niet alleen een grondige methodologie, een zorgvuldige interpretatie van bevindingen, maar ook expertise om deze methodiek op een systematische manier toe te passen (Swaen, 2023).

In dit onderzoek zal de uitwerking van de dataverzamelmethode gebeuren aan de hand van een gestandaardiseerde vragenlijst. Deze methode staat ons toe om zowel verbale en/of non-verbale taal te interpreteren en patronen te ontdekken. Op deze manier kunnen we antwoorden formuleren op onze deelonderzoeksvragen. Wat voor ons de doorslag heeft gegeven, is dat focusgroepen als statisch en formeel kunnen ervaren worden door de jongeren, terwijl het cirkelen vooral inzet op verbinding en veiligheid.

3.2.4. Resultaten

Herkenning van initiatieven

Over het algemeen merken we dat de jongeren zien wat er gedaan wordt zodat ze kunnen meebeslissen- en denken in De Zande. Zo zien we dat vele jongeren het hebben over de bewonersraad en jongerenraad. De bewonersraad valt op elke vrijdag. Tijdens deze twee momenten mogen ze hun mening geven. Tijdens de bewonersraad vindt er een gesprek plaats en kunnen ze al hun vragen stellen. Deze vragen kunnen gaan over de begeleiding die ze krijgen of over het eten dat ze graag willen bestellen. De vragen worden dan meegenomen naar de jongerenraad en worden tijdens deze vergadering besproken. Daarnaast worden er ook dagdagelijkse zaken besproken zoals het gebruik van YouTube of Spotify.

Een aantal jongeren hebben het ook over een TOV. Een jongere zegt: *“TOV, ik kan bijvoorbeeld zeggen, ik kan meer naar buiten gaan enzo. Ik kan bijvoorbeeld naar de bib gaan en ze beslissen of hij mag gaan of niet. Ik kan ook vragen voor een langer weekend. Alles mag ik vragen.”*

Dus een aantal jongeren vinden dat ze tijdens dit overleg alles kunnen vragen aan de begeleider en vinden deze overleggen heel erg belangrijk. Tijdens een TOV kunnen ze extra belminuten vragen of vragen om langer op weekend te gaan. Een jongere zegt: *“ge kunt met voorstellen komen en dan gaan ze da bespreken met hun team hier.”* Een andere leefgroep heeft het gevoel niet veel te kunnen vragen of zeggen tijdens een TOV.

Een aantal jongeren geven ook aan dat de cv's vaker aan de slag gaan met zaken die er gevraagd worden. Ze hebben het gevoel dat de begeleiding hier niet op ingaat. Maar er zijn ook een aantal zaken waar ze niet mee aan de slag kunnen gaan zoals een jongerentelefoon. Maar als de jongeren vragen om het veld effen te leggen, dan doen ze dit wel en wordt er aan de slag gegaan met hun vragen. Deze jongeren laten ook weten dat ze terecht kunnen bij de contextbegeleider, bij meneer Kristof en bij de individuele begeleider. Ze kunnen hen altijd aanspreken met vragen of bedenkingen. Een jongere vertelt ook letterlijk: *“sommige dingen zijn nodig, zoals gesprek met individuele begeleider, zodat je kan praten.”*

Voorstellen jongeren

Als het gaat over de voorstellen van de jongeren, zijn alle leefgroepen hier unaniem het over eens. Alle leefgroepen zijn het erover eens dat de bewonersraad, TOV en jongerenraad moeten blijven bestaan, omdat ze essentieel zijn voor inspraak en het organiseren van activiteiten zoals weekends. De bewonersraad is belangrijk voor inspraak over maaltijden en moeten daarom blijven, zo vertelt een jongere: *“Het is nog altijd leuk om te kiezen wat we eten enzo.”* Trajectoverleg (TOV) wordt gezien als een cruciaal individueel overleg vanwege de betrokkenheid van de jeugdrechter, zo vertelt een jongere: *“en hoewel het soms slecht nieuws brengt, is het meestal positief.”* Er is een behoefte aan meer eerlijkheid en transparantie, vooral in de handhaving van regels. Dit geldt ook voor de budgetverdeling, die vaak oneerlijk is tussen de verschillende leefgroepen, zo vertellen de jongeren: *“Het is ook een andere regeling rond geld en zo’n dingen, want elke leefgroep heeft een budget. Of ja nee, niet alle, in leefgroep 6 niet. In andere leefgroepen wel.”*

Jongeren willen dat hun voorstellen serieuzer genomen worden en dat bewonersraden en TOV’s hun vragen daadwerkelijk bespreken. Zo stellen de jongeren *“ze moeten zelf een beetje rekening houden met de jongeren, dat is zo belangrijk!”* Ze vragen om meer vrije tijd en buitenactiviteiten en geven als idee de bouw van een rapstudio om creatief bezig te kunnen zijn. Ze vinden het belangrijk dat jongeren in de raden kunnen zeggen wat ze willen en dat dit tot verandering leidt, zo vertelt een jongere: *“en bijvoorbeeld jongerenraad, gewoon dat wij dingen kunnen zeggen en dat ze misschien nieuwe dingen veranderen enzo.”* Op een bepaald moment wordt er gevraagd welke acties er nog moeten bijkomen, waarop een jongere als idee gaf om workshops te bieden. Zo vertelt de jongere: *“Misschien workshops ofzo, of zo spelletjes ofzo... Gewoon bezigheid.”* Over het algemeen kunnen we dus stellen dat de jongeren tevreden zijn en de mogelijkheid waarderen om hun mening te uiten en veranderingen te realiseren. Zo stelt een jongere: *“Ja gewoon, kweenie voor mij is het hier nu gewoon wel goed. Uiteindelijk ja tis hier gewoon wel leefbaar...”*

Gevoel jongeren

Tijdens de cirkelgesprekken en individuele interviews kregen de jongeren de gelegenheid om hun ervaringen en gevoelens over participatie binnen De Zande met ons te delen. Wij bundelden al hun antwoorden en kunnen hiermee op de volgende drie vragen antwoord formuleren: *“Vinden de jongeren het gemakkelijk om deel te nemen aan gesprekken/overleggen in groep en daarin hun mening met anderen te delen?”*, *“Hebben de jongeren het gevoel dat er geluisterd wordt naar hun inbreng en mening?”* en *“Hebben de jongeren het gevoel dat er aan de slag wordt gegaan met hun mening en inbreng?”*

Bij de eerste vraag *“Vinden de jongeren het gemakkelijk om deel te nemen aan gesprekken/overleggen in groep en daarin hun mening met anderen te delen?”*, gaf het merendeel van de jongeren aan dat ze geen angst hebben om deel te nemen aan bijvoorbeeld bewonersraden en dat ze niet bang zijn om hun mening te delen. Enkele jongeren gaven echter aan dat ze voorzichtig moeten zijn met wie ze hun mening delen. Ze voelen namelijk dat niet elke begeleider even betrouwbaar is en dat sommige begeleiders vertrouwelijke informatie niet discreet behandelen. Dit maakt het voor sommige jongeren moeilijker om open en actief deel te nemen aan groepsgesprekken.

Wat betreft de vraag “Hebben de jongeren het gevoel dat er geluisterd wordt naar hun inbreng en mening?” zijn de meningen verdeeld. Sommige jongeren waren heel duidelijk in hun antwoord: zij voelen dat het de begeleiders niet interesseert wat zij te zeggen hebben en dat de begeleiders gewoon doen wat ze zelf willen. Deze jongeren vinden dat de begeleiders alleen de noodzakelijke taken uitvoeren en verder weinig om de jongeren geven, wat voor veel frustratie zorgt. Een groot deel van de jongeren gaf echter aan dat de hulpverleners binnen De Zande wel vragen naar hun ideeën en mening, en daar ook naar luisteren. Deze jongeren hebben het gevoel dat ze de kans krijgen om hun stem te laten horen.

Bij de laatste vraag, “Hebben de jongeren het gevoel dat er iets wordt gedaan met hun inbreng en mening?”, gaven veel jongeren aan dat er wel wordt geluisterd naar hun mening en inbreng, maar dat er vervolgens zelden iets mee wordt gedaan. Volgens hen luisteren de begeleiders wel, maar ondernemen ze verder geen actie op basis van de feedback van de jongeren. Veel jongeren gaven hierbij voorbeelden over de sportmogelijkheden binnen De Zande. Zo vertelden ze dat ze vaak sporten moeten beoefenen waar ze geen zin in hebben, terwijl ze tijdens de bewonersraad een andere sport hadden voorgesteld met de groep. *“Wij vragen om te voetballen of te zwemmen. En met wat komen ze af? Honkbal... (in koor). Ik had alles voorgesteld, en dat wat ik juist niet heb voorgesteld hebben we moeten doen. Ahja, het is alsof de begeleiding enkel hun goesting wil doen. De meeste begeleiding, ik zeg niet alle, denken van ‘ah wat wil ik doen?’ en dan moet heel de groep dat doet.”* Er werd ook aangegeven dat het afhangt van wat er wordt voorgesteld: *“Er is ook ergens een grens, ze gaan da ook zeggen van da da da is nie mogelijk, maar da kan gebeuren snaptge?”*. Een minderheid van de jongeren vinden wel dat er soms aan de slag wordt gegaan met hun inbreng of ideeën, maar volgens hen is dat wel afhankelijk van de begeleider waar de vraag werd aan gesteld.

Positieve kenmerken

Als het gaat om positieve kenmerken die ervoor zorgen dat de jongeren deelnemen en hun mening geven, dan hebben begeleiders hier een invloed op. De jongeren geven aan dat ze wel begeleiders hebben tegen wie ze iets kunnen zeggen of vragen. Ze vinden die begeleiders meestal niet streng en hebben hier een goede band mee. Ze geven aan dat er soms wel aan de slag wordt gegaan met hun inbreng. Ze vinden ook dat die begeleiders goed luisteren naar de jongeren. Zo stelt er een jongere het volgende: *“Euhm, ja als je zelf iets wilt bespreken ofzo, of iets dat je tegensteekt ja. Maar ja ik doe dat nooit.”* Ook de sfeer in de leefgroep heeft invloed op het al dan niet je mening geven. Zo zegt er een jongere: *“gewoon ja, het is een goede leefgroep, het is gewoon leuk, het voelt niet als een instelling, eerder een jeugdhuis. Ja dat gewoon... Je hebt niet echt het gevoel dat je geplaatst bent, het is een jeugdhuis en je hebt je kamer.”*

Dit komt bij heel wat jongere naar voor. Ze vinden dat de jongeren onderling goed naar elkaar luisteren. Ze hebben ook het gevoel dat de begeleiders snel antwoord proberen te geven. Dit ervaren ze ook buiten de leefgroepen. In de raden vinden ze ook dat er goed wordt geluisterd en dat ze kunnen meebeslissen. De jongeren willen ook mee zijn in het groepsgebeuren waardoor ze hun mening durven geven. Als het gaat over de individuele begeleider (IB) vinden de jongeren dat ze dingen kunnen vragen en dat dit snel gebeurt. Ze mogen alles zeggen aan hun IB of Co-IB, en dit zal dan ook redelijk snel gebeuren. Ze vinden het positief dat als er iets is dat je wilt zeggen, dat je dit gewoon kan zeggen.

Negatieve kenmerken

Als het gaat om de negatieve kenmerken die ervoor zorgen dat jongeren niet deelnemen en hun mening niet geven, dan komen onderstaande zaken naar boven. De jongeren vinden dat er niet altijd iets gebeurt met hetgeen dat ze vragen. Het gebeurt pas na een lange tijd. Verder zei er ook een jongere: *“Je kan hier niet alles vragen, je zit nog steeds in een instelling.”*

Vervolgens geven ze ook aan dat als je bij de ene leefgroepbegeleider iets zegt en je exact hetzelfde aan een andere leefgroepbegeleider vraagt, dat het antwoord zal variëren. Als ze weten van die begeleider luistert niet, dan gaan ze automatisch niets zeggen. Ook in andere leefgroepen wordt dit zo ervaren. Een jongere zei het volgende: *“Er is een begeleider die dat niet graag eet, dan moeten wij dat ook niet eten.”*. Dit wordt bij sommige jongeren ervaren als machtsmisbruik. Indien er een combinatie is van twee leefgroepbegeleiders waar jongeren niet veel mogen zeggen, dan vinden zijn dat hun dag al verpest is en dat ze beter op kamer kunnen blijven. Dus de band met sommige leefgroepbegeleiders zijn niet optimaal, waardoor ze hun stem niet gebruiken. Verder kaartten de jongeren ook aan dat als ze met zijn allen iets vragen, de begeleiders iets heel anders beslissen om te doen. De meeste jongeren vinden de begeleiders iets te streng en nemen alles heel serieus. Dit gaat vooral om activiteiten.

Er worden extra kamermomenten voorzien in sommige leefgroepen omdat er te veel administratief werk is. De jongeren durven hier niets op zeggen omdat ze vinden dat ze bijna weg zijn en dit toch niet zal veranderen. Ook gebeurt het dat als ze iets zeggen, ze extra op de kamer moeten zitten. Dit komt bij heel veel jongeren naar voor. Als het gaat om Commissaris Eveline, dan geven de jongeren aan dat ze haar nog nooit hebben gezien.

Verder heeft de rol van de IB ook een invloed. Jongeren geven aan hun IB heel weinig te zien. Een jongere zegt dit: *“Ma die geven ook geen advies van ja die zegt zo effkes nie vanja ge kunt da doen daartegen of ge kunt da doen of da doen.”*. Ook geven jongeren aan nog nooit IB-activiteiten gehad te hebben. Vaak als ze hun stem laten horen, lukt hetgeen ze vragen niet omdat er geen budget is. Zo zegt er een jongere: *“Ja de overheid heeft op zich wel geld genoeg, ma ze willen niets verspillen aan ons.”*.

Het komt vaak voor dat de jongeren iets kunnen zeggen, maar dat het dan uiteindelijk niet gebeurt. Een ander punt dat wordt aangegeven is dat ze in leefgroepen vaak hun taken doen tijdens de bewonersraad, omdat dit dan niets van hun vrije tijd neemt. Daarnaast komen er jongeren te laat om de raad bij te wonen. Dit omdat de jongere eerst naar school moet en dan verplicht kamermoment heeft. Zo zei er een jongere: *“Nee dat is gewoon, ik kom van school en dan moet ik eerst 20 minuten op kamer dus.”*

3.2.5. Conclusie kwalitatief onderzoek

We kunnen besluiten dat de jongeren een aantal initiatieven zoals de bewonersraad, jongerenraad en een TOV herkennen als acties, zodat ze kunnen meebeslissen en denken binnen de Zande. Deze initiatieven zorgen ervoor dat de jongeren hun stem kunnen laten horen en ideeën kunnen delen. Voor velen is dit een waardevol moment om vragen te stellen en betrokken te zijn bij de gang van zaken. Aan de ene kant zijn er positieve signalen van betrokkenheid en participatie. Ze tonen interesse in het kunnen stellen van vragen en het delen van hun standpunten. Voor sommigen zijn deze overleggen van groot belang. Andere jongeren hebben het gevoel dat ze niet met hun mening of vragen terecht kunnen bij bepaalde begeleiders. Bovendien lijkt het dat niet alle voorstellen of vragen van jongeren consequent worden opgepakt, wat kan leiden tot frustratie en het gevoel niet serieus genomen te worden. Een aantal jongeren benadrukken dat ze een positieve relatie hebben met hun contextbegeleider, zoals meneer Kristof, of hun individuele begeleider. Het belang van open communicatie en het gevoel van gehoord worden, is een belangrijk gegeven voor een aantal jongeren. Al met al is het duidelijk dat er positieve stappen worden gezet richting meer participatie en betrokkenheid van jongeren binnen De Zande, maar er blijft ruimte voor verbetering.

Bij de topic 'voorstellen jongeren' kunnen we concluderen dat de jongeren uit alle leefgroepen het unaniem eens zijn over onderstaande voorstellen. Reeds bestaande participatie-initiatieven zoals de bewonersraad, TOV en de jongerenraad moeten blijven bestaan, omdat ze cruciaal zijn voor de inspraak en het organiseren van activiteiten voor de jongeren. Daarnaast hebben de jongeren een behoefte aan meer eerlijkheid en transparantie bij de handhaving van regels, evenals bij de budgetverdeling, die volgens hen ongelijk verdeeld is. Bovendien merken de jongeren dat hun meningen niet altijd serieus worden genomen en dat hun vragen niet altijd worden besproken. Het feit dat de jongeren vrijuit kunnen spreken en dat dit tot aanzienlijke veranderingen kan leiden, achten de jongeren van groot belang. Eén concreet voorstel dat naar voren kwam, is het organiseren van workshops als activiteit voor de jongeren.

Uit de cirkel- en individuele gesprekken kunnen we besluiten dat de ervaringen en gevoelens van de jongeren over participatie binnen De Zande, campus Ruiselede uiteenlopen. Het merendeel van de jongeren geeft aan dat ze geen angst hebben om hun mening te delen in groepsverband, zoals tijdens bewonersraden. Echter, een aantal jongeren voelen zich terughoudender, omdat ze niet alle begeleiders even betrouwbaar achten in het discreet behandelen van vertrouwelijke informatie. Dit beïnvloedt hun openheid en actieve deelname aan groeps gesprekken. Hiernaast ervaart een deel van de jongeren dat hun inbreng door de begeleiders wordt genegeerd, wat leidt tot frustratie. Andere jongeren voelen daarentegen dat hun ideeën en meningen serieus worden genomen en dat ze de kans krijgen hun stem te laten horen. Veel jongeren gaven aan dat er wel wordt geluisterd, maar dat er vervolgens weinig tot geen actie wordt ondernomen op basis van hun feedback.

Dit werd geïllustreerd met voorbeelden over sportactiviteiten waar de voorkeuren van de jongeren vaak genegeerd worden. Een minderheid van de jongeren vond dat er soms wel iets met hun inbreng werd gedaan, afhankelijk van de specifieke begeleider die betrokken was. Samenvattend kunnen we concluderen dat hoewel de jongeren over het algemeen geen moeite hebben om hun mening te delen, er een duidelijk gemengd beeld is over de mate waarin er naar hen geluisterd wordt en daadwerkelijk actie wordt ondernomen op basis van hun inbreng. Dit wijst op een behoefte aan meer consistente en betrouwbare participatieprocessen binnen De Zande, campus Ruiselede.

De voornaamste positieve reden waarom jongeren hun mening uiten, is de goede relatie met hun begeleiders en het gevoel dat er naar hen wordt geluisterd. De jongeren voelen zich gehoord, dit stimuleert de betrokkenheid en participatie. Bovendien uiten ze hun stem omdat er over het algemeen actie wordt ondernomen naar aanleiding van hun inbreng. Verder wordt ook de groepsfeer beïnvloed door het wel of niet naar voren brengen van voorstellen en ideeën.

Wat betreft de negatieve aspecten die de jongeren ervaren en waardoor ze zelden of nooit deelnemen en hun mening geven, kunnen we vaststellen dat het te lang duurt voordat ze antwoord krijgen op hun vragen, ideeën en beslissingen. Verder zijn heel wat zaken niet mogelijk door budget. Ook wordt het als negatief ervaren dat de begeleiders niet op elkaar afgestemd zijn. De jongeren vragen exact dezelfde zaken aan verschillende begeleider en hun antwoorden zijn niet eenduidig. Hierdoor kan het voorkomen dat ze wel deelnemen bij de ene begeleider, maar niet bij de andere. Naast het niet afstemmen van de begeleiders, vinden de jongeren dat de begeleiders doen wat zij willen en niet wat de jongeren voorstellen. Dit zorgt er ook voor dat ze hun mening of voorstel niet gaan meedelen.

Een ander negatief kenmerk is het feit dat er vaak gedreigd wordt met een kamermoment. Daardoor zijn jongeren sneller geneigd om te zwijgen. We hebben vernomen dat er een commissaris genaamd Eveline is, die normaal gesproken vragen of klachten van de jongeren oppakt. Zij zou niet meer in beeld zijn op de campus en daar zijn er heel wat onduidelijkheden over. Over de rol van de individuele begeleider is er wat commotie. Velen geven aan dat ze niet veel momenten of activiteiten hebben met hun IB, waardoor ze ook geen mogelijkheden krijgen om te participeren. Verder missen ze advies van hun IB. Wat hen verder belemmert, is het feit dat ze niet altijd kunnen deelnemen aan de raden vanwege praktische zaken, of omdat ze ervoor kiezen om hun taken uit te voeren in plaats van hun vrije tijd eraan te besteden.

4. Geïntegreerde conclusie

Binnen De Zande herkennen jongeren verschillende initiatieven zoals de bewonersraad, jongerenraad en TOV als belangrijke acties voor inspraak en participatie. Deze initiatieven stellen hen in staat hun stem te laten horen en ideeën te delen, wat velen als waardevol ervaren. Het bieden van platforms voor participatie zoals overleggen en raadplegingen, is cruciaal om jongeren te betrekken bij besluitvormingsprocessen. Positief is dat jongeren interesse tonen in deelname en ze waarderen de mogelijkheid om hun standpunten te delen. Voor sommigen zijn deze overlegmomenten van groot belang en bieden ze een kans om constructief bij te dragen aan het leven binnen De Zande. Dit benadrukt het belang van dergelijke initiatieven in het versterken van de betrokkenheid en participatie van jongeren.

Echter, er zijn ook uitdagingen die de participatie van jongeren belemmeren. Sommige jongeren voelen dat ze niet met hun mening of vragen bij bepaalde begeleiders terecht kunnen en ervaren dat niet alle voorstellen of vragen serieus worden opgepakt. Dit kan leiden tot frustratie en het gevoel niet serieus genomen te worden. De inconsistente reacties van begeleiders en de trage opvolging van vragen dragen bij aan deze negatieve ervaringen. Het vertrouwen in begeleiders varieert sterk, wat de bereidheid om deel te nemen aan groeps gesprekken en participatie-initiatieven beïnvloedt.

Het is evident dat goede relaties met begeleiders en het gevoel dat men gehoord wordt cruciaal zijn voor de participatie van jongeren. Wanneer jongeren een positieve relatie hebben met hun begeleiders voelen ze zich meer geneigd om hun mening te delen en actief deel te nemen. Dit benadrukt het belang van open communicatie en betrouwbaar gedrag van begeleiders in het bevorderen van participatie. Een concreet voorstel van de jongeren is het organiseren van workshops als activiteit, wat een positieve bijdrage kan leveren aan hun betrokkenheid en ontwikkeling. Bovendien is er een duidelijke wens voor meer georganiseerde evenementen zoals familiedagen om de participatie te vergroten. Het combineren van deze activiteiten met bestaande communicatiestrategieën kan helpen om aan de behoeften van alle betrokkenen te voldoen.

De bestaande participatie-initiatieven zoals huisbezoeken, de ronde tafel, trajectoverleg en gesprekken met de contextwerker worden erkend als belangrijke methoden voor participatie. Deze initiatieven moeten zeker behouden blijven, omdat ze een cruciale rol spelen in het betrekken van jongeren bij de besluitvorming. Daarnaast is het van belang dat er duidelijk wordt gecommuniceerd over deze initiatieven en dat jongeren consistent worden uitgenodigd om deel te nemen. Het merendeel van de jongeren vindt de participatie-initiatieven in zekere mate toegankelijk en waardeert de inspanningen die worden gedaan om hun stem te horen. Er zijn echter nog steeds respondenten die vinden dat er te weinig wordt gedaan met hun ideeën en dat er ruimte is voor verbetering. Het verbeteren van de communicatie en de uitnodiging voor participatie-initiatieven kan helpen om de betrokkenheid en tevredenheid van alle jongeren te verhogen.

Samenvattend kunnen we concluderen dat er al een stevige basis voor participatie binnen De Zande bestaat, maar dat er zeker mogelijkheden zijn voor verdere verbetering en verduidelijking. Het is belangrijk om te focussen op de individuele begeleiding en het organiseren van meer familiedagen, evenals het optimaliseren van de communicatie en uitnodiging voor participatie-initiatieven. Door deze stappen te nemen, kan De Zande de betrokkenheid en tevredenheid van jongeren verder verhogen en een meer consistente en betrouwbare participatieomgeving creëren.

5. SWOT-analyse

Sterktes		Zwaktes	
Kwantitatief	Kwalitatief	Kwantitatief	Kwalitatief
<ul style="list-style-type: none"> - Herkenbaarheid participatie-initiatieven - Gesprekken met contextwerker - Huisbezoeken - Belang gesprekken met CB, de ronde tafel en TOV - Toegankelijke participatie-initiatieven - Luisterend oor naar inbreng - Vriendelijkheid - Bereikbaarheid GI - Communicatie - 	<ul style="list-style-type: none"> - Betrokken begeleiders/IB - Open communicatie - Sfeer in de leefgroep - Onmiddellijk antwoord - Meebeslissen 	<ul style="list-style-type: none"> - Begrip participatie onduidelijk - Gesprek met TC is niet helemaal gekend - Gesprekken met IB en de ronde tafel verbeteren - Bereikbaarheid GI - Communicatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Tijdsduur (er gebeurt pas iets na lange tijd) - Inconsistentie tussen begeleiders (begeleiders niet op 1 lijn) - Participatiemogelijkheden afhankelijk van gemoedstoestand van begeleiders - Indiscrete omgang met gevoelige onderwerpen door begeleiders

Kansen		Bedreigingen	
Kwantitatief	Kwalitatief	Kwantitatief	Kwalitatief
<ul style="list-style-type: none"> - Meer familiedagen of andere initiatieven organiseren - Welkomstboekje met uitleg participatie - TC meer in daglicht plaatsen - Communicatietool met ouder(s)/voogd(en) optimaliseren 	<ul style="list-style-type: none"> - Commissaris Eveline als aanspreekpunt re-integreren - Workshop op maat en interesse van de jongeren - Transparantie omtrent budgetbeheer naar jongeren toe - Herzien organisatiewerking omtrent rol IB - Aanpak inconsistentie tussen begeleiders - Herzien doel kamermoment 	<ul style="list-style-type: none"> - Bereikbaarheid dus minder participerende ouder(s)/voogd(en) - Moeilijke communicatie met ouder(s)/voogd(en) - Begrip participatie niet duidelijk dus minder participatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Gebrek aan actie en het niet opvolgen van de inbreng van de jongeren. - Budgetbeperkingen - Dreigementen met kamermomenten - Gebrek aan tijd en middelen van begeleiders. - Gebrek aan tijd en middelen van jongeren.

5.1. Kwantitatief onderzoek

5.1.1. Sterktes

De meerderheid van de respondenten geven aan dat ze verschillende initiatieven van participatie herkennen binnen De Zande. De gesprekken met de contextwerkers worden evenals als positief en belangrijk ervaren. Daarnaast zijn de huisbezoeken voor vele respondenten van groot belang. Het belang van de gesprekken met de contextbegeleider, ronde tafel en een trajectoverleg zijn alsook een grote meerwaarde voor vele ouder(s)/voogd(en). Een sterkte dat naar boven kwam, is dat de respondenten aangeven dat er voldoende wordt geluisterd naar hun inbreng. De respondenten ervaren tevens een grote vriendelijkheid. Bovendien wordt de bereikbaarheid van De Zande door velen als positief beschouwd. Als we dit nog eens goed bekijken dan zien we dat de respondenten van onze enquêtes vaak ouder(s) of voogd(en) zijn die de mogelijkheden hebben om naar De Zande te komen zoals met de auto, flexibele uren, dichte woonplaats.... We hebben wel vernomen dat het voor een aantal ouder(s)/voogd(en) niet altijd even gemakkelijk is om er te geraken. Dit komt door de ontoegankelijkheid van de belbus, grote afstand tussen De Zande en hun woonplaats, geen budget... Als laatste wordt de communicatie door velen positief ervaren, hoewel we merken dat de taalbarrière een drempel kan vormen voor de ouder(s)of voogd(en).

5.1.2. Zwaktes

Zoals hierboven vermeld wordt participatie door de meerderheid wel herkend, maar toch niet door iedereen (25%). Een deel van de ouder(s)/voogd(en) kenden het begrip niet of herkenden de bestaande initiatieven niet. Iemand van de respondenten gaf aan dat ze de gesprekken met de trajectcoördinator niet herkennen. Dit werd echter zelf opgeschreven bij de optie 'andere'. Daarnaast werd aangegeven dat de gesprekken met de individuele begeleiding en de ronde rafen gesprekken nog open staan voor verbetering. Het is zo dat het kwantitatieve luik van ons onderzoek niet representatief is, aangezien er niet veel respons was. Dit is ook te merken bij de resultaten omtrent de bereikbaarheid en communicatie. Sommigen geven aan dat de communicatie van de begeleiders naar de ouder(s)/voogd(en) toe verbeterd kan worden. Daarnaast is De Zande moeilijk te bereiken, dit geeft de voorziening ook zelf aan.

5.1.3. Kansen

Binnen De Zande kunnen verschillende kansen gecreëerd worden om de betrokkenheid van ouder(s)/voogd(en) te vergroten. Het organiseren van regelmatige familiedagen kan de band tussen de instelling en de families van de jongeren versterken. Deze dagen kunnen gevuld worden met activiteiten waarbij ouder(s) en voogd(en) samen met hun kinderen kunnen deelnemen, zoals workshops, sport- en spelactiviteiten, en informatiesessies. Daarnaast kunnen andere initiatieven zoals thematische ouderavonden, informele ontmoetingsmomenten en gezamenlijke maaltijden de betrokkenheid verder vergroten.

Het introduceren van een welkomstboekje voor nieuwe ouder(s)/voogd(en) kan helpen bij het verduidelijken van wat participatie binnen De Zande inhoudt. Dit boekje kan informatie bevatten over de verschillende participatie-initiatieven, de voordelen ervan, en hoe ouder(s)/voogd(en) actief kunnen deelnemen.

Het is belangrijk om het TC meer onder aandacht te brengen. Dit kan door het regelmatig promoten via nieuwsbrieven, tijdens ouderavonden en op de website van De Zande. Informatie over de doelstellingen, processen en voordelen van het TC moet duidelijk worden gecommuniceerd, zodat

ouder(s) en voogd(en) begrijpen hoe hun input kan bijdragen aan de besluitvorming en ontwikkeling van hun kind.

Het optimaliseren van de communicatietool kan de interactie tussen De Zande en de ouder(s)/voogd(en) verbeteren. Dit kan door een gebruiksvriendelijk platform te implementeren waar ouder(s)/voogd(en) gemakkelijk toegang hebben tot informatie over hun kind, meldingen kunnen ontvangen over belangrijke gebeurtenissen, en direct kunnen communiceren met begeleiders en andere stafleden. Een goed georganiseerde communicatietool kan zorgen voor snellere, efficiëntere en transparantere communicatie, wat bijdraagt aan een hogere mate van betrokkenheid en tevredenheid.

5.1.4. Bedreigingen

De moeilijke bereikbaarheid van De Zande creëert een dreigende situatie voor ouder(s)/voogd(en) die betrokken willen zijn bij de zorg van hun kind. De ontoegankelijkheid belemmert de ouder(s)/voogd(en) om actief deel te nemen aan belangrijke beslissingen en nauw betrokken te zijn bij het traject. Ook geven ouder(s)/voogd(en) aan dat de communicatie soms wat moeizamer loopt. De manier van communiceren moet daarom afgestemd worden op de communicatiestijl van de ouder(s)/voogd(en). Ook valt op dat het begrip participatie een probleem blijft. Het begrip is onduidelijk wat ertoe leidt dat er minder participatie is van de ouder(s)/voogd(en). Doordat ouder(s)/voogd(en) niet weten wat het begrip betekent, hebben ze misschien minder nood om mee te denken en beslissen binnen De Zande.

5.2. Kwalitatief onderzoek

5.2.1. Sterktes

Binnen de SWOT-analyse van het kwalitatief onderzoek kwamen enkele sterktes aan het licht die de effectiviteit van jongerenparticipatie binnen De Zande, campus Ruiselede kunnen vergroten. Ten eerste merken we dat de band met de begeleiders een belangrijk gegeven is die de participatie van jongeren positief kan beïnvloeden. Het gevoel dat er geluisterd wordt naar hen en het kunnen meebeslissen, zorgt voor een positieve relatie tussen beiden. Sommigen geven aan te kunnen rekenen op hun individuele begeleider. De jongeren hebben het gevoel dat ze met al hun ideeën of bedenkingen terecht kunnen aangezien er een open en positieve sfeer is binnen de leefgroep. De openheid en de positieve sfeer zijn een extra stimulator voor de jongeren om te participeren. Een aantal jongeren geven aan dat ze onmiddellijk een antwoord krijgen op hun vragen of ideeën.

5.2.2. Zwaktes

Uit het kwalitatief onderzoek is gebleken dat er volgens de respondenten binnen de werking van De Zande op vlak van participatie bepaalde zwaktes aanwezig zijn. De behandelingstijd van bepaalde vragen wordt als drempel ervaren. Zo duurt het voor sommige jongeren te lang vooraleer ze een antwoord krijgen op hun vraag. De vraag moet vaak door verschillende personen binnen De Zande worden goedgekeurd. Daarnaast hebben de jongeren niet het gevoel dat begeleiders allemaal op dezelfde lijn zitten.

Gebrek aan duidelijkheid en eenduidigheid wordt binnen de leefgroepen gezien als een drempel, waarbij de ene begeleider eerder geneigd is om de sanctie van 'naar de kamer sturen' toe te passen dan de andere. Om nog een voorbeeld te geven rond onduidelijkheid komt het vaak voor dat begeleiders verschillende antwoorden geven op eenzelfde vraag, wat voor verwarring zorgt bij de

jongeren. Aansluitend hierbij hebben de jongeren het gevoel dat hun participatiemogelijkheden afhankelijk zijn naargelang de gemoedstoestand van de begeleiders. Ten slotte merken de jongeren een gebrek aan discretie op van begeleiders met betrekking tot gevoelige informatie. In leefgroepen maken begeleiders vaak grappen over de achtergrond of thuissituatie van de jongeren, waardoor de andere jongeren meer te weten komen. Hierdoor houdt de betreffende jongere zijn persoonlijke zaken liever voor zichzelf.

5.2.3.Kansen

Binnen de SWOT-analyse van het kwalitatief onderzoek kwamen enkele kansen boven water die de effectiviteit van jongerenparticipatie binnen De Zande, campus Ruiselede kunnen optimaliseren. Na de cirkel- en individuele gesprekken merkten we op dat commissaris Eveline zich engageert als aanspreekpunt voor de jongeren van De Zande. Jongeren gaven aan dat ze graag beroep zouden doen op Eveline, maar vertelden ons dat ze deze kans niet konden benutten omdat ze niet langer actief aanwezig is op de campus. Men kan namelijk bij haar terecht voor vragen en klachten. Hierdoor valt deze opportuniteit om de jongeren hun stem te laten horen in duigen.

Daarnaast kunnen er workshops op maat en interesse van de jongeren georganiseerd worden. Deze kunnen onderwerpen omvatten die momenteel relevant zijn voor de jongeren en hun traject. Bovendien kunnen deze workshops ondersteuning bieden bij het leren participeren en hun kennis vergroten over het onderwerp participatie. Mogelijke topics zijn: het consequent en correct formuleren van de mening, het leren assertief omgaan met een negatieve reactie, etc. Daarnaast zien we kansen voor een transparantere benadering van budgetbeheer richting de jongeren. De jongeren ervaren namelijk frustraties omdat ze geen eenduidige antwoorden verkrijgen. Deze frustraties kunnen leiden tot minder inbreng van de jongeren in de toekomst.

Het herzien van de organisatiewerking omtrent de rol van de IB, zien wij als vierde opportuniteit. Enkele jongeren gaven namelijk aan hun IB niet vaak te zien, waardoor IB-momenten zelden voorkomen. Hun persoonlijke mening wordt hierdoor als minder belangrijk geacht, alsook leidt dit tot het ontbreken van advies op maat. Jongeren gaven ook aan dat er een inconsistentie leeft tussen de begeleiders. Bij het delen van hun mening leidt dit tot verschillende antwoorden. Het is noodzakelijk dat er meer afstemming plaatsvindt tussen de leefgroepsbegeleiders.

Tot slot willen we het gebruik van de sanctie "kamermoment" bespreken. Jongeren hebben aangegeven dat begeleiders deze sanctie misbruiken. Als een begeleider ontevreden is over de mening van een jongere, kan dit resulteren in een kamermoment voor de jongere. Het lijkt ons noodzakelijk om het doel van deze sanctie te heroverwegen en indien deze sanctie wordt behouden goed af te stemmen in welke gevallen deze sanctie kan worden uitgesproken.

5.2.4. Bedreigingen

Ten eerste kan het gebrek aan opvolging van de inbreng van de jongeren leiden tot gevoelens van apathie en desinteresse. Wanneer jongeren merken dat hun ideeën en voorstellen niet serieus worden genomen of geen concrete acties tot gevolg hebben, kunnen ze ontmoedigd raken om in de toekomst deel te nemen aan participatie-initiatieven.

Daarnaast vormen budgetbeperkingen een significante bedreiging. Veel van de voorstellen en ideeën van de jongeren kunnen niet worden gerealiseerd vanwege financiële beperkingen. Dit kan leiden tot frustraties bij de jongeren en kan het vertrouwen van jongeren in het participatiesysteem ondermijnen, aangezien ze het gevoel kunnen krijgen dat hun input geen daadwerkelijke impact heeft. Een andere bedreiging is het gebruik van kamermomenten als dreigmiddel. Dit kan een negatieve invloed hebben op bereidheid van jongeren om hun mening te uiten. Als jongeren bang zijn voor repercussies of straffen, zullen ze minder geneigd zijn om openlijk deel te nemen aan discussies en hun ideeën te delen. Dit kan leiden tot een omgeving waarin jongeren zich niet vrij voelen om zich uit te spreken.

Tot slot kunnen praktische beperkingen en tijdgebrek de participatie van de jongeren belemmeren. Jongeren worden soms verhinderd om deel te nemen aan raden en overleggen vanwege andere verplichtingen of omdat ze ervoor kiezen hun tijd aan andere taken te besteden. Dit probleem wordt verergerd door het gebrek aan eenduidige antwoorden van verschillende begeleiders, wat kan resulteren in inconsistenties en verwarring. Deze factoren kunnen ervoor zorgen dat jongeren afhaken en minder actief deelnemen aan de participatieprocessen binnen de organisatie.

6. Aanbevelingen

6.1. Ouder(s)/voogd(en)

Het organiseren van meer familiedagen zou de kans geven aan dat ouder(s)/voogd(en) kunnen participeren op een informelere manier. Door deel te nemen aan deze informele gelegenheden, krijgen ouder(s)/voogd(en) de gelegenheid om op een laagdrempelige manier met hun kind en hun begeleider te interageren. Dit bevordert niet alleen een betere communicatie tussen allen, maar versterkt ook de onderlinge relatie. Hierdoor wordt een omgeving gecreëerd waarin zowel ouder(s)/voogd(en) als de zoon zich meer op hun gemak voelen, wat een positieve invloed kan hebben op de samenwerking.

Een andere aanbeveling is dat de organisatie een welkomstboekje kan introduceren in de opstartprocedure van een traject. Op die manier kunnen ouder(s)/voogd(en) meer kennis krijgen over wat participatie precies is en hoe deze tot uiting komt in De Zande. Dit geeft de ouder(s)/voogd(en) meer veiligheid om mee te participeren.

Daarnaast kan de organisatie inzetten op het optimaliseren van de communicatietool. Ouder(s)/voogd(en) ervaren soms een moeilijke communicatie met De Zande. De communicatie kan meer op maat gebeuren van ouder(s)/voogd(en) opdat zij meer hun stem laten horen.

Verder kan de organisatie streven naar een optimalere bereikbaarheid. Ouder(s)/voogd(en) hebben soms moeite om naar de bezoekersmomenten te komen, omdat de belbus van De Lijn tot na een bepaald uur niet meer rijdt. Het overleggen met het politiek bestuur van de stad om toegankelijker openbaar vervoer te realiseren, kan een alternatief bieden.

6.2. Jongeren

De belangrijkste aanbeveling is dat de gesprekken met individuele begeleiders het grootste aandachtspunt voor verbetering zijn. Jongeren geven aan dat er meer momenten en activiteiten met hun individuele begeleider nodig zijn om participatie te stimuleren.

Daarnaast is er behoefte aan meer eerlijkheid en transparantie bij de handhaving van regels en budgetverdeling. Jongeren hebben het gevoel dat hun meningen niet altijd serieus worden genomen en dat er meer actie moet worden ondernomen naar aanleiding van hun inbreng.

Vervolgens moet er meer duidelijkheid komen over de rol van commissaris Eveline. Als zij nog steeds het aanspreekpunt voor jongeren is, moet dit beter gecommuniceerd worden naar hen toe. Zo niet, dan moet er naar een alternatief worden gezocht om de stem van de jongeren te laten horen.

Wij raden aan om het nut en gebruik van de sanctie 'kamermoment' te herzien. Ons onderzoek toont aan dat jongeren hun stem niet meer durven te laten horen uit angst voor deze sanctie, waardoor de effectiviteit ervan afneemt. Het optimaliseren van het beleid op dit gebied is daarom wenselijk.

Het organiseren van op maat gemaakte workshops, afgestemd op de interesses van jongeren, kan bijdragen aan het sensibiliseren van hen over het belang van participatie en kan hen tevens motiveren om hun stem te laten horen. Deze workshops zouden relevante onderwerpen moeten behandelen die aansluiten bij het traject van de jongeren.

7. Bronnenlijst

Andriessen, D., Ganzevles, M., Welbie, M., Commissie Langdurige Zorg en Ondersteuning van ZonMw, Lectoraat Onderzoekend Vermogen, & Hogeschool Utrecht. (2022). CIRKELEN ROND JE ONDERZOEK: LANGDURIGE ZORG EN ONDERSTEUNING.

Agentschap Opgroeien, & Massoels, M. (2019). *Modulering van de publiek jeugdinstantellingen 3.0*. https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/modulering_publieke_jeugdinstantellingen_3_0.pdf

Bekwaamheid | Rechtspositie - jeugdhulp. (z.d.). <https://www.rechtspositie.be/themas/bekwaamheid#:~:text=Artikel%20van%20het%20decreet,jongeren%20in%20de%20integrale%20jeugdhulp.>

Bezoek GI Everberg voor het keuzetraject. (2024, 18 maart). Bezoek Gemeenschapsinstelling.

Bosmans, J., R., Roose, R., Verenigde Naties, Bosmans, & Shier. (2010). *Participatie van Jongeren Gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand en Centrum De Grubbe*. https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/participatie_jongeren.pdf

Callegaro, M., Manfreda, K. L., & Vehovar, V. (2015). *Web survey methodology*. SAGE Publications Ltd. https://study.sagepub.com/sites/default/files/9781473927308_web.pdf

Commissie van Toezicht voor jeugdinstantellingen. (2019). *Jaarverslag*. (p2)

Contextgericht werken in halte 51, een exploratief onderzoek.. Wat is er? Wat kan er?. (z.d.). https://repository.teneo.libis.be/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE9349603&

Coppens, M., Blancke, F., videogesprek, 21 mei 2024.

Decreet betreffende de integrale jeugdhulp. (z.d.). <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023237&datum=&geannoteerd=false&print=false#H1062144>

Decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp [en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht (ing. decr. 15 maart 2019, art. 3, l: 1 september 2019)]. (z.d.). <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1013455.html>

Decreet houdende de organisatie van pleegzorg. (z.d.). <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1022084&datum=&geannoteerd=false&print=false>

Détention des mineurs: une expérience déstructurante. (2023, 18 oktober). Vie-publique.fr. Geraadpleegd op 6 mei 2024, van <https://www.vie-publique.fr/en-bref/291424-detention-des-mineurs#:~:text=En%202022%2C%203%20142%20mineurs,au%201er%20janvier%202021.>

Fivoor. (2024, 17 januari). *Theoretische grondslag behandelvisie* - Fivoor. Geraadpleegd op 2 mei 2024, van <https://www.fivoor.nl/wijzijnfivoor/werken-bij-tbs/behandelvisie-tbs/>

Gemeenschapsinstelling Jeugdhulp. (z.d.). <https://www.jeugdhulp.be/organisaties/gemeenschapsinstelling#:~:text=Gemeenschapsinstellingen%20zijn%20gesloten%20jeugdinstantellingen.,termijn%20van%20maximum%2030%20dagen.>

Gielen, N., & Van Wesemael, E. (2010). Ervaringen van studenten met activerende werkvormen: Een kwalitatieve analyse van focusgroep interviews. https://repository-teneo-libis-be.kuleuven.e-bronnen.be/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE743627&

Heb je in de jeugdhulp je eigen rechten? (z.d.).

Kinderrechtencommissariaat. <https://www.kinderrechten.be/vraag-en-antwoord/heb-je-in-de-jeugdhulp-je-eigen-rechten#:~:text=De%20rechten%20voor%20kinderen%20en%20jongeren%20gaan%20over%3A&text=Recht%20op%20duidelijke%20informatie,op%20respect%20voor%20het%20gezinsleven>

Hermans, K. & Steens, R. (2022, 22 juni). *Participatieruimte van jongeren in gemeenschapsinstellingen*. KU Leuven Opgroeien. Geraadpleegd op 2 mei 2024, van <https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/eindrapport-participatieruimte-220620.pdf>

Justice / Annuaire et contacts / Annuaire des établissements pénitentiaires. (z.d.). DAP. http://www.annuaire.justice.gouv.fr/annuaire-12162/annuaire-des-etablissements-penitentiaires-22648.html#cmq_path=https%3A%2F%2Fjustice.comarquage.fr%2Fpois%2F4eb263282935944ef5000126%3Fcontext%3Dlist%26context%3Dhide%3Dmap%3DTrue%26context%3Dhide%3Dcategory%3DTrue%26context%3Dwidget%3Dmode%3Dtrue%26context%3Dterritory%3D4eb2fa76b473e41c18000001%26context%3Dcategories%3D%25C3%2589tablissement%2Bp%25C3%25A9nitentiaire%2B%2528EP%2529%26context%3Dgroup%3D%26context%3Dorganism%3Dtype%3D%26context%3Dorganization%3D%26context%3Dschema%3DAll%26context%3Dsubscription%3D%26context%3Dtwo%3Dcol%3DFalse%26context%3Dhide%3Ddirectory%3DFalse%26context%3Dhide%3Dlist%3DFalse%26context%3Dpois%3Dtab%3D%26context%3Dwhat%3D

Kinderrechten. (2023, 12 september). *Kinderrechtenverdrag: 54 afspraken over de rechten van het kind*. Geraadpleegd op 6 mei 2024, van <https://www.kinderrechten.nl/professionals/verdragstekst/>

Kinderrechten. (2023, 12 september). *Wat doen wij*. Geraadpleegd op 7 mei 2024, van <https://www.kinderrechten.nl/kinderrechten-nl/wat-doen-wij/>

Kinderrechten. (2023, 12 september). *Waarom doen wij dat?*. Geraadpleegd op 7 mei 2024, van <https://www.kinderrechten.nl/kinderrechten-nl/waarom-doen-wij-dat/>

Kinderrechten in beweging. (19 maart, 2024). *Kinder- en jongerenparticipatie*. Geraadpleegd op 7 mei 2024, van <https://www.kinderrechteninbeweging.nl/kinderrechten-in-beweging/kinder-en-jongeren-participatie/>

La Convention Internationale des Droits de l'Enfant (CIDE) - UNICEF. (2024, 29 maart). UNICEF. <https://www.unicef.fr/convention-droits-enfants/#enfant-deracine>

Lucassen, P. L. B. J., & Hartman, T. C. olde. (Eds.). (2007). *Kwalitatief onderzoek: Praktische methoden voor de medische praktijk*. (1st ed. 2007.). Bohn Stafleu van Loghum. <https://doi.org/10.1007/978-90-313-6373-5>

Met je team/met je klas: proactieve cirkel. (2024). Katholiekonderwijs.Vlaanderen. Geraadpleegd op 6 mei 2024, van <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/inspirerendburgerschap/toolboxinspirerendburgerschap/proactieve->

[cirkel#:~:text=Wat%20is%20een%20proactieve%20cirkel,onderwerpen%20dienen%20besproken%20te%20worden.](#)

MINISTÈRE DE LA JUSTICE. (z.d.). *L'ADMINISTRATION PÉNITENTIAIRE*.

Neckebroeck, C., Vanderstraeten, I., & Verhaeghe, M. (2021). *Onderzoeksvaardigheden voor onderwijs, zorg en welzijn (Derde druk, eerste bijdruk)*. De Boeck.

Nederlands Jeugdinstuut. (2024). *Jeugdparticipatie vormgeven*. Geraadpleegd op 7 mei 2024, van <https://www.nji.nl/jeugdparticipatie/jeugdparticipatie-vormgeven>

Opgroeien. (2023, 24 februari). Opgroeien. Geraadpleegd op 2 mei 2024, van <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/participatie/wat-participatie>

Pieter-Jan Moortgat – Kristof De Meulemeester. (2024). Infofiche. In *STUDIEGEBIED SOCIAAL-AGOGISCH WERK*. Geraadpleegd op 2 mei 2024.

Polstra, L. (2001). Participatie in de sociale hulpverlening. Inleiding ter gelegenheid van de Vlaams-Nederlandse Agogendagen. 8/9 maart, 2001.

Pomp, E. & Expertisecentrum Forensische Psychiatrie. (2009). *Het Good Lives Model*. Geraadpleegd op 2 mei 2024, van <https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/efp-good-lives-model-literatuurstudie.pdf>

Rap, S., Verkroost, D., Bruning, M., Emma van den Broek, Thijs Hannema, & Arjan de Vries. (z.d.). *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk: tweede deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*. In Afdeling Jeugdrecht, Instituut Voor Privaatrecht van de Faculteit Der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden (pp. 1–57). Geraadpleegd op 10 mei 2024, van <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/rechtsgeleerdheid/instituut-voor-privaatrecht/jr-tweede-deel-oz-kansen-en-momenten-voor-participatie-in-het-jeugdhulptraject-2.0.pdf>

Recht op inspraak en participatie | Rechtspositie - Jeugdhulp. (z.d.). Geraadpleegd op 2 mei 2024, van <https://www.rechtspositie.be/werkmappen/recht-op-inspraak-en-participatie?fbclid=IwAR3J43fY7AfExWYya6AS77XFDB-gnrwMef5wG-qyZZwvSvemNkudWzykPpo#toc-2-1-artikel-16-drm-inspraak-en-participatie-bij-de-eigen-jeugdhulp>

Rechten voor de ouder | Jeugdhulp. (z.d.). <https://www.jeugdhulp.be/themas/rechten-in-de-jeugdhulp/rechten-voor-de-ouder>

Regelgeving | Jeugdhulp. (z.d.). <https://www.jeugdhulp.be/over-jeugdhulp/regelgeving>

Steens, R., Hermans, K., Amandine Van der Aa, & Stijn Wielemans. (2022). Participatieruimte van jongeren in gemeenschapsinstellingen. In *EINDRAPPORT*. (p28, 52, 48,49, 50)

Stoop, I. (2010). Internet enquêtes: oplossing of probleem? *TSG. Tijdschrift Voor Gezondheidswetenschappen/TSG*, 88(2), 45–46. <https://doi.org/10.1007/bf03089536>

Swaen, B. (2023, 6 februari). *Wat is een focusgroep of focusgroep-interview?* <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/focusgroep/>

UNICEF België. (z.d.). *Het Kinderrechtenverdrag*. Geraadpleegd op 6 mei 2024, van <https://www.unicef.be/nl/de-bestaansreden-van-unicef/het-kinderrechtenverdrag>

Veltjen, S., Put, J., & H. Op de Beeck. (2010). *De beleving van jongeren in Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdbijstand "De Zande"* [Thesis]. (p43,52,54)

Wet [betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade]. (z.d.). <https://codex.vlaanderen.be/portals/codex/documenten/1003610.html>

Wilkinson, Morgan, Powell, & Single. (z.d.). Bijlagen. In *Bijlagen* (pp. 197–200). <https://vlaamsvredesinstituut.eu/wp-content/uploads/2019/03/bijlagen.pdf>

Zoeken op onderwerp. (z.d.).

Jeugdrecht.be. <https://www.jeugdrecht.be/search?tags%5B0%5D=tags%3A22>

8. Bijlagen

8.1. Samenwerkingsovereenkomst

VIVES
hogeschool

STUDIEGEBIED SOCIAAL-AGOGISCH WERK

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST BACHELORPROEF

Titel project: Werken rond een participatieve basiscultuur binnen De Zande, campus Ruiselede

Projectindlener (organisatie): Gemeenschapsinstelling (GI) De Zande, campus Ruiselede

Contactpersoon organisatie: Pieter-Jan Moortgat & Kristof De Meulemeester

Studenten: Chiandro Verschaeve, Chloë Van Steenbrugge, Davina Dejonghe, Febe Vanderbeken, Janick van Loock, Margaux Maebe, Marie Degryse en Julia Gheysens

Bachelorproefbegeleider: Sarah Ait Hmeid

1. De probleemstelling: algemene situering van het project

1.1. Inleiding: de projectomgeving

Het project situeert zich in gemeenschapsinstelling (GI) De Zande, campus Ruiselede. In De Zande verblijven enkel jongens die een delict of meerdere delicten hebben gepleegd of waarvan een vermoeden is dat ze delict plegers zijn. Het doel van dergelijk verblijf is om de jongere te laten stilstaan bij de feiten die zijn gebeurd. Daarnaast is het gericht op tot rust komen en structuur bieden. De ouders worden hierbij ook betrokken (*Verblijf | Jeugdhulp, z.d.*).

Het project gaat over de mate van participatie, alsook de beleving die de jongeren ervaren in de vijf begeleidingsleefgroepen (43 jongeren). Ook de context wordt bij het project betrokken (*Pieter-Jan Moortgat – Kristof De Meulemeester, 2024*).

1.2. Algemeen maatschappelijke context of aanleiding

Betrokkenheid en inspraak hebben is een levend thema in GI De Zande. Het draagt bij tot een positief leefklimaat, maar heeft ook een zinvol effect op de relatie tussen de jongere, de context en de hulpverlening. Participatie bestaat uit vier niveaus: micro-, meso-, macro- en metaniveau. Binnen De Zande focussen ze zich op de eerste twee niveaus: het micro- en mesoniveau (*Pieter-Jan Moortgat – Kristof De Meulemeester, 2024*).

Samenwerkingsovereenkomst

Participatie op het microniveau staat voor het eigen hulpverleningstraject. De jeugdhulp zoekt naar gepersonaliseerde ondersteuning, waarbij zowel jongeren als ouders actief betrokken zijn bij het vormgeven van hun eigen hulptraject. Dit vereist een actieve deelname van de hulpverlener, die open staat voor input, luistert naar behoeften en vooral samenwerkt met het gezin om aan oplossingen te werken (Pieter-Jan Moortgat – Kristof De Meulemeester, 2024).

Participatie in het beleid van voorziening, dienst of netwerk, ofwel betrokkenheid op meso-niveau, focust zich op hoe de organisatie op participatie inspeelt en hiervoor de voorwaarden schept. De Zande schept mogelijkheden zodat jongeren en ouders mee kunnen denken, doen en beslissen. Op deze manier krijgen deze inspraak in het functioneren van de organisatie die hen begeleidt en geven ze mee vorm aan de verdere uitbouw van de hulpverlenende dienst (Pieter-Jan Moortgat – Kristof De Meulemeester, 2024).

Er bestaat al heel wat fora op het niveau van de jongere, zoals een trajectoverleg waarbij de jongere aansluit, rondetafelgesprekken, een bewoners- en jongerenraad, gesprekken met begeleiding, vragenlijst over leefklimaat, ... Ouders mogen ook aansluiten tijdens overleggen, rondetafelgesprekken, gesprekken met begeleiding en contextwerkers en er zijn ook tal van huisbezoeken. In De Zande is er dus al heel wat participatie, maar de belangrijkste vraag is hoe deze wordt beleefd door de jongere en hun context (Pieter-Jan Moortgat – Kristof De Meulemeester, 2024).

2. Concrete opdracht

2.1. Eigenlijke projectopdracht en doelstellingen

Participatie wordt binnen de Zande als een belangrijk element ervaren in de bijdrage tot een positief leefklimaat. Daarnaast is dit ook belangrijk in de relatie tussen de jongere, context en hulpverlening. De laatste jaren wordt er hier sterk op ingezet. De opdrachtgevers willen graag te weten komen in welke mate de jongere een gevoel van inspraak of betrokkenheid ervaart.

De meerwaarde voor de opdrachtgever is dat wij aan de slag gaan met alle informatie, alsook ideeën zullen verzamelen. Zij kunnen met ons resultaat verder aan de slag gaan en zo verdere stappen ondernemen. Op deze manier verkrijgt men een duidelijk beeld over hoe de jongere zijn betrokkenheid ervaart en hoe hij het misschien anders wil zien.

De organisatie verwacht een overzicht van de reeds bestaande participatiemogelijkheden en hun effectiviteit. Als tweede verwachten ze een rapport over hoe jongeren en ouders de participatiemogelijkheden kennen en ervaren. Daarnaast willen de opdrachtgevers dat we aanbevelingen geven over hoe we de participatieruimte uit kunnen breiden en dit zowel aan ouders als jongeren kunnen laten weten. Ons eindproduct stellen we voor aan de jongeren en maken we kenbaar bij de ouders.

Basisdoelstellingen:

Participatie van jongeren:

- Op welk niveau hebben jongeren het gevoel dat ze kunnen participeren?

- Herkennen ze de zaken die al aanwezig/geïnstalleerd zijn ter bevordering van de participatie?
- Hebben ze het gevoel dat ze kunnen participeren binnen hun traject? Zo ja, tot op welk niveau?
- Hebben jongeren het gevoel dat ze kunnen participeren binnen de organisatie en de werking? Zo ja, tot op welk niveau?
- Waar is er mogelijk nog uitbreidingsruimte waar jongeren kunnen participeren binnen hun traject/werking/beleid?
- Voelen jongeren zich gehoord en serieus genomen wanneer ze ideeën of suggesties voor verandering binnen de organisatie naar voren brengen?

Participatie van ouders:

- Hebben ouders het gevoel dat ze kunnen participeren?
- Hebben ouders het gevoel dat ze kunnen participeren binnen het traject van hun zoon? Zo ja, tot op welk niveau?
- Hebben ouders het gevoel dat ze kunnen participeren binnen de organisatie en de werking? Zo ja, tot op welk niveau?
- Waar is er mogelijk nog uitbreidingsruimte waar ouders kunnen participeren binnen hun traject/werking/beleid

Uitbreidingsdoelstellingen

- Een aantal aanbevelingen aan de campus op welke manier ze de participatieruimte uit kunnen breiden, maar er evenzeer voor zorgen dat de ook zo ervaren wordt en gebruikt wordt.
- Experimenteren met een door de projectgroep te bepalen methodiek of participatie-initiatief.

2.2. Op te leveren producten en diensten

- Overzicht van de reeds bestaande participatiemogelijkheden en hun effectiviteit.
- Rapport over hoe jongeren en ouders de participatiemogelijkheden kennen en ervaren.
- Aanbevelingen hoe de participatieruimte binnen De Zande kan worden uitgebreid en hoe De Zande dit aan zowel ouders als jongeren kan laten weten.
- Het resultaat van dit (participatief) eindproduct aan jongeren en ouders kenbaar maken.

3. Plan van aanpak

3.1 Timing

PROJECTPLAN		
Onderzoeksfasen Projectplan	Deelfasen	Activiteiten
Projectvoorstel	COV: In welke mate hebben jongeren en ouder(s)/voogden het gevoel te kunnen participeren binnen de	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen van projectplan • Deelonderzoeksvragen formuleren • Start OneDrive

	<p>gemeenschapsinstelling Ruisselede?</p> <p>Doelstellingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van de reeds bestaande participatiemogelijkheden en hun effectiviteit. • Rapport over hoe jongeren en ouders de participatiemogelijkheden kennen en ervaren. • Aanbevelingen hoe we participatieruimte uit kunnen breiden en dit aan zowel ouders als jongeren kunnen laten weten. • Het resultaat van dit (participatief) eindproduct aan jongeren en ouders kenbaar maken. <p>Methodologie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kwantitatief • Kwalitatief <p>Einddeadline</p>
--	---

Probleemstelling	<p>Literatuurstudie</p> <p>"Inleiding" van het onderzoek</p>	<p>Opzoeken, lezen, relevante info selecteren, info samenbundelen, refereren, conclusies trekken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Situering/aanleiding formuleren • Doelstellingen KWAN & KWAL • Afbakening KWAN & KWAL • Onderzoeksvragen KWAN & KWAL
Onderzoeksontwerp	<p>Kwantitatief onderzoek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wie? • Wat? • Hoe? <p>Kwalitatief onderzoek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wie? • Wat? • Hoe? 	<ul style="list-style-type: none"> • Ouders van de jongeren in gemeenschapsinstelling De Zande • Steekproef samenstellen, externe validiteit nakijken, steekproefkader samenstellen, denken over non-respons • Enquêtevragen opstellen • Jongeren in gemeenschapsinstelling De Zande • Focusgroepen/cirkelen • Interviewschema/enquêtes <ul style="list-style-type: none"> ◦ Vragen opstellen
Praktische organisatie	<p>Kwantitatief</p> <p>Kwalitatief</p> <p>Probleemstelling uitschrijven</p>	<p>Enquêtes uitsturen via mail CB</p> <p>Interviewschema/enquêtes afdrukken</p>

Focusgroepen samenstellen	Wie welke groep
Vervoer inplannen	Wie rijdt wanneer?

Data verzameling/analyse/rapport	Kwantitatief onderzoek Data-verzameling Data-analyse Rapportage	Ouders vullen enquêtes in, resultaten online ingeven, Excel aanpassen Analyseren van resultaten en data Interpreteren Rapporteren over geanalyseerde en geïnterpreteerde data Uitvoeren
	Kwalitatief onderzoek Data-verzameling Data-analyse Rapportage	focusgroepen/cirkelen en uitschrijven Analyseren van de hierdoor verkregen data en deze interpreteren Rapporteren over geanalyseerde en geïnterpreteerde data
	Onderzoeksrapport samenstellen	Antwoorden op de COV & DOV's Geïntegreerde conclusie schrijven
	Presentatie	Presentatie maken voor opdrachtgevers Creatieve uitwerking project voor groter publiek (poster...)
Resultaten	Advies/aanbevelingen formuleren	Deze formuleren
	Onderzoek voorstellen	Presentatie brengen voor gekozen publiek

TIJDSLUIJN								
Onderzoeksfasen	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8
Projectvoorstel	x	x						
Probleemstelling	x	x						
Onderzoek ontwerp	x	x	x					
Praktische organisaties			x	x				

Samenwerkingsovereenkomst

Data verzameling/analyse/rapport				x	x	x	x	
Resultaten							x	x

3.2 Projectplan

Ouders	Jongeren
Literatuurstudie Participatie	
Context begeleiding brengt ouders op de hoogte	Individuele begeleiders brengen jongeren op de hoogte
Kwantitatief onderzoek: Enquêtes <ul style="list-style-type: none"> - CB staat hen bij - Lijst ouders die willen meedoen door CB - Beloning afstemmen met CB 	Kwalitatief onderzoek: Focusgroep/cirkelen <ul style="list-style-type: none"> - Neutraal (weinig begeleiding) - Gerichte vragen - Schaal 1-5 - Eventueel polsen activiteit nadien
Brief met bijgesloten informed consent	Indien weinig medewerking ook enquêtes Polen hoe jongeren motiveren
	Jongeren- en bewonersraad bijwonen+ verslagen inkijken

4. Afspraken

4.1. De voorziene werktijden en werkperiode

We werken elke weekdag van 9u tot 17u aan ons bachelor project. Wij komen telkens samen op de campus om aan ons project te werken. Daarnaast hebben we ook regelmatig contact met de opdrachtgevers om het verloop van ons project te duiden en om vragen te stellen. Op woensdag 8 mei, donderdag 16 mei en vrijdag 24 mei liggen de contactmomenten met de opdrachtgevers reeds vast. Op donderdag 16 mei mogen we met vier studenten een inleefdag bijwonen. De andere vier studenten zullen dan op woensdag 22 mei de jongerenraad meevolgen.

4.2. De supervisie en ondersteuning vanuit de projectindieners

We mogen steeds contact opnemen met de projectindieners(s) via mail, maar worden hierbij wel gevraagd om dit zo veel mogelijk te beperken door bijvoorbeeld vragen te bundelen. Hiervoor werd er reeds een contactpersoon aangeduid, namelijk Margaux Maebe. Margaux zal het mailverkeer met de projectindieners op haar nemen, mails opstellen en beantwoorden... Dit steeds in samenspraak met de volledige groep. Hiernaast wordt er ook wekelijks een online feedbackmoment voorzien met de

projectindieners waarbij er vragen kunnen worden gesteld, feedback kan worden gevraagd... Zo hebben we reeds enkele online momenten vastgelegd, namelijk op woensdag 8 mei, donderdag 16 mei en vrijdag 24 mei.

4.3. Bemiddelingsprocedure voor bijsturing en bij eventuele (inhoudelijke) conflicten

Mochten er mogelijke conflicten ontstaan, dan kunnen we terecht bij onze bachelorproefbegeleidster. Zij staat open voor al onze ideeën, opmerkingen en moeilijkheden.

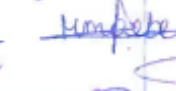

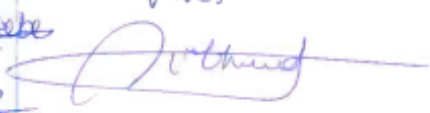
5. Middelen

De Zande voorziet een budget van 1000 euro om ons project tot een goed einde te brengen. Per kost die de studenten maken, moet er apart een schuldvordering ingediend worden. Bij elke uitgave moet een kasticket of factuur toegevoegd worden. Voor de kilometervergoeding dient men een routebeschrijving van Google Maps bij te voegen. Iedere schuldvordering komt in een Excel overzicht.

6. Auteursrecht → zie apart contract

Handtekeningen
(+ 'gelezen en goedgekeurd')

Samenwerkingsovereenkomst

Studenten	Bachelorproefbegeleider	Projectindieners
<u>Gelezen & Goedgekeurd</u>	Sarah Al Meid	
 	i.o.v	De neulerester k.
 	Vives	
 		

7

8.2. Enquête ouder(s)/voogd(en)

24-05-2024, 14:37

Werken rond participatie binnen De Zande, campus Ruiselede

Werken rond participatie binnen De Zande, campus Ruiselede

Geachte ouder(s) of voogd(en),

Wij zijn acht studenten aan de hogeschool VIVES te Kortrijk. Voor onze bachelorproef werken wij rond participatie binnen de gemeenschapsinstelling De Zande, campus Ruiselede. Binnen dit onderzoek willen we te weten komen hoe de participatie van jongeren in de gemeenschapsinstelling 'De Zande Ruiselede' verloopt, en hoe zij deze participatie ervaren. Daarnaast streven we ernaar om ook de mate van participatie en de ervaring ervan bij de ouder(s) of voogd(en) van de jongeren te onderzoeken.

Participatie binnen dit onderzoek betekent voor ons het 'mee mogen, willen en kunnen doen' van de jongeren van de voorziening en hun context. Met de context bedoelen we de ouder(s), voogd(en), broer of zus, grootouder(s), pleegouder(s), vriend(en)... Mensen hebben het recht om mee te mogen doen en beslissen over zaken die invloed hebben op hun leven. Mensen willen zelf ook meedoen om op deze manier beslissingen te maken over hun leven. Daarnaast gaat het ook over 'mee kunnen doen'.

Graag zouden wij u hier enkele vragen over willen stellen. Deze gegevens worden enkel gebruikt voor dit onderzoek en zullen niet openbaar worden gemaakt. De resultaten worden enkel en alleen verwerkt in een rapport voor de gemeenschapsinstelling. Bij het invullen en verzenden van de enquête gaat u er automatisch mee akkoord dat uw antwoorden gebruikt worden in ons onderzoek.

* Verplichte vraag

1. Naam *

2. E-mail *

Het begrip 'participatie'

Binnen dit onderdeel zullen we gaan afoetsen of het begrip 'participatie' duidelijk is. Indien dit niet duidelijk is, zal er een grondige uitleg worden geboden van het begrip.

3. Is het begrip 'participatie' duidelijk voor u? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja Ga naar vraag 4
- Nee, ik heb meer uitleg nodig

Uitleg participatie

Participatie draait om het 'mee mogen, willen en kunnen doen' van jongeren in een voorziening en hun ouder(s)/voogd(en). Dit betekent dat mensen het recht hebben om mee te doen en mee te beslissen over zaken die invloed hebben op hun leven. Ze willen zelf ook actief deelnemen om hun leven vorm te geven. De voorstellen die de jongeren hebben tijdens een bewonersraad zijn hier een voorbeeld van. Daarnaast moeten voorzieningen zo georganiseerd zijn dat ze deze participatie mogelijk maken, zodat bewoners en hun omgeving inspraak hebben (Opgroeien, 2023). Voorbeelden hiervan zijn; simpele zaken zoals het uitkiezen van een dvd, buiten willen voetballen, bak-/kookvoorstellen...

Minderjarigen hebben het recht om mee te praten en beslissen over dingen die belangrijk zijn binnen hun traject. Hun mening moet altijd worden meegenomen (Recht op Inspraak en Participatie | Rechtspositie - Jeugdhulp, z.d.). Dit geldt namelijk ook voor de ouder(s)/voogd(en). Een concreet voorbeeld hiervan is dat de jongeren de kansen krijgen om hun eigen studentenjob te zoeken in plaats dat begeleiding dit voor hen doet.

Participatie heeft ook invloed op de jongeren en de ouder(s)/voogd(en) zelf. Het kan hun gevoel van eigenwaarde en identiteit versterken. Hiernaast zorgt het er ook voor dat jongeren meer betrokken zijn bij hun traject en dat de kwaliteit van zorg verbetert. Als jongeren inspraak hebben, voelen ze zich meer krachtig en in staat om beslissingen te nemen.

Bevraging herkenning participatie-initiatieven

Binnen dit onderdeel zullen we gaan onderzoeken of de participatie-initiatieven binnen De Zande, campus Ruiselede gekend zijn. Indien u deze herkent zal u worden doorgestuurd naar vragen die betrekking hebben op de ervaring van de participatie-initiatieven. Indien u deze initiatieven niet herkent, zal u uw mening mogen geven over hoe de participatie binnen De Zande kan worden vergroot.

Hieronder vindt u een overzicht van de reeds bestaande initiatieven binnen De Zande, campus Ruiselede:

- **Trajectoverleg (TOV).**
- **De ronde tafel.**
- **Gesprekken met individuele begeleider.**
- **Gesprekken met contextwerker.**
- **Huisbezoeken.**

4. Herkent u de participatie-initiatieven die worden uitgevoerd binnen De Zande, campus Ruiselede? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja *Ga naar vraag 5*
- Nee *Ga naar vraag 11*

Bevraging ervaring participatie-initiatieven

Binnen dit onderdeel van de enquête zullen we dieper ingaan op uw ervaring met de participatie-initiatieven binnen De Zande, campus Ruiselede. Hiernaast willen we ook uw mening horen over de reeds bestaande initiatieven.

5. Welke participatie-initiatieven herkent u? *

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Trajectoverleg (TOV)
- De ronde tafel
- Gesprekken met individuele begeleider
- Gesprekken met contextwerker
- Huisbezoeken
- Anders: _____

6. Welke participatie-initiatieven mogen van u worden behouden binnen De Zande, campus Ruselede?

Hieronder ziet u het overzicht van de reeds bestaande participatie-initiatieven binnen De Zande, campus Ruselede. We vragen ons af welke initiatieven u ziet als een meerwaarde.

Markeer slechts één ovaal.

- Trajectoverleg (TOV)
- De ronde tafel
- Gesprekken met individuele begeleider
- Gesprekken met contextwerker
- Huisbezoeken
- Anders: _____

7. Welke participatie-initiatieven hebben nood aan verbetering binnen De Zande, campus Ruselede?

Hieronder ziet u opnieuw het overzicht van de reeds bestaande participatie-initiatieven binnen De Zande, campus Ruselede. We vragen ons af welke initiatieven volgens u nood hebben aan verbetering.

Markeer slechts één ovaal.

- Trajectoverleg (TOV)
- De ronde tafel
- Gesprekken met individuele begeleider
- Gesprekken met contextwerker
- Huisbezoeken
- Anders: _____

8. Vindt u de participatie-initiatieven die binnen De Zande, campus Ruiselede worden uitgevoerd toegankelijk?

Met deze vraag willen we toetsen of u makkelijk kan deelnemen aan de participatie-initiatieven die werden gerealiseerd binnen De Zande, campus Ruiselede. Heeft u makkelijk de kans om deel te nemen eraan? Wordt u op tijd op de hoogte gebracht wanneer er een initiatief plaatsvindt?

Uitleg bij de antwoordmogelijkheden:

1: De participatie-initiatieven binnen De Zande, campus Ruiselede zijn HELEMAAL NIET toegankelijk.

2: De participatie-initiatieven binnen De Zande, campus Ruiselede zijn EERDER NIET toegankelijk.

3: Ik heb hier geen mening over.

4: De participatie-initiatieven binnen De Zande, campus Ruiselede zijn EERDER WEL toegankelijk.

5: De participatie-initiatieven binnen De Zande, campus Ruiselede zijn WEL toegankelijk.

Markeer slechts één ovaal.

1 2 3 4 5

Helt Eerder wel

9. Vindt u dat er genoeg aan de slag wordt gegaan met uw inbreng en/of ideeën omtrent veranderingen binnen De Zande, campus Ruiselede?

Uitleg bij de antwoordmogelijkheden:

1: Er wordt HELEMAAL NIET aan de slag gegaan met mijn inbreng en/of ideeën.

2: Er wordt EERDER NIET aan de slag gegaan met mijn inbreng en/of ideeën.

3: Ik heb hier geen mening over.

4: Er wordt EERDER WEL aan de slag gegaan met mijn inbreng en/of ideeën.

5: Er wordt WEL aan de slag gegaan met mijn inbreng en/of ideeën.

Markeer slechts één ovaal.

1 2 3 4 5

Helt Eerder wel

10. Welke positieve factoren zorgen ervoor dat u kan/wil participeren binnen De Zande, campus Ruiselede?

We geven hieronder enkele voorbeelden van positieve factoren die een invloed kunnen hebben op de bereidheid om binnen De Zande, campus Ruiselede te participeren. Er is ook ruimte om zelf positieve factoren aan te vullen.

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Het personeel is vriendelijk.
- U voelt zich welkom.
- U vertrouwt het personeel.
- De gemeenschapsinstelling is goed bereikbaar, ik/(wij) geraak/geraken er gemakkelijk.
- U wordt uitgenodigd om deel te nemen.
- Ik wil me inzetten voor mijn kind.
- Er wordt duidelijk gecommuniceerd.
- Anders: _____

Bevraging negatieve factoren

Binnen dit onderdeel willen we nagaan hoe er binnen De Zande, campus Ruiselede kan worden gewerkt aan de participatiecultuur. Met de volgende vragen willen we nagaan wat ervoor zorgt dat u niet wil/kan participeren.

11. Welke negatieve factoren zorgen ervoor dat u niet kan/wil participeren binnen De Zande, campus Ruiselede?

We geven hieronder enkele voorbeelden van negatieve factoren die een invloed kunnen hebben op de bereidheid om binnen De Zande, campus Ruiselede te participeren. Er is ook ruimte om zelf negatieve factoren aan te vullen.

Vink alle toepasselijke opties aan.

- Het personeel is onvriendelijk.
- U voelt zich niet welkom.
- U vertrouwt het personeel niet.
- De gemeenschapsinstelling is niet goed bereikbaar, ik/(wij) geraken er niet gemakkelijk.
- U wordt niet uitgenodigd om deel te nemen.
- Ik wil me niet inzetten voor mijn kind.
- Er wordt niet duidelijk gecommuniceerd.
- Anders: _____

Bevraging verbetering participatie-initiatieven

Binnen dit laatste onderdeel zullen we uw mening vragen over hoe de mate van participatie kan worden vergroot binnen De Zande, campus Ruiselede. Indien u ideeën of opmerkingen heeft, kunt u deze hieronder vermelden.

12. Op welke manier denkt u dat de mate van participatie kan worden vergroot binnen De Zande, campus Ruiselede? *

Op welke manier denkt u dat de mate van participatie kan worden vergroot binnen De Zande, campus Ruiselede? Vindt u dat er meer familiedagen moeten worden georganiseerd? Vindt u dat ouder(s)/voogd(en) meer moeten worden betrokken bij het uitvoeren van veranderingen binnen De Zande, campus Ruiselede?

Bedankt voor uw medewerking!

Wij willen u bedanken voor de medewerking aan ons onderzoek. We hopen het verblijf binnen De Zande, Campus Ruiselede van uw zoon en andere jongeren aangenamer te maken door ons onderzoek.

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulieren

8.3. Informed consent

NAAM OUDER/VOOGD:
NAAM KIND:
ADRES:
EMAILADRES: GSM-nummer:
DATUM:
ONDERZOEKSHANDELING: Interview/spraakopname mental mapping schetsen foto's video enquête

Goedkeuring ouder/voogd,

Ik geef mijn goedkeuring tot het gebruik van elementen uit de onderzoekshandelingen met uw kind uitgevoerd door de studenten van de hogeschool VIVES. Dit in het kader van een bachelor proef over de participatie binnen de gemeenschapsinstelling De Zande te Ruiselede, editie 2023-2024. De gegevens zullen in een verwerkte versie bezorgd worden aan de hogeschool Vives en de aangeduide projectpartners van de gemeenschapsinstelling De Zande te Ruiselede. De info uit interviews, enquêtes en persoonsbeschrijvingen worden zoveel als mogelijk geanonimiseerd. Foto's, videofragmenten en geluidsopnames mogen gebruikt worden in functie van de onderzoekshandelingen en verwerking. Foto's, videofragmenten mogen gebruikt worden in eindpresentaties en publicaties van de studenten.

Plaats,

Datum :

Handtekening

VOORBEELD TRANSCRIPTIE

Student: We gaan ons voorstellen...

Jongere: “Is dat voor dat gesprek of we ons gelukkig voelen?”

Student: ja soort van, je kan het vergelijken.

Student: J. en ik zijn hier voor een onderzoek dat we moeten voeren voor school om te kunnen afstuderen. Ons onderzoek hier in de Zande gaat eigenlijk over hoe dat jullie je voelen en of jullie het gevoel hebben dat jullie mogen meebeslissen, dat jullie iets te zeggen hebben en aan de hand van een paar vragen.

Student: Is het oke voor iedereen dat we dit opnemen om nadien te verwerken?

Jongere: “Moeten we onze gevoelens zeggen.”

Student: Ja

Jongere: “Met gezicht enzo?”

Janick: nee gewoon spraak, dit gaat nergens opkomen maar is alleen voor ons zodat we dit achteraf makkelijk kunnen verwerken.

Student: Het is om ons te helpen onthouden wat jullie zeggen want als we alles moeten typen gaat dit voor nu teveel werk zijn. Het is ook toffer om gewoon zo te kunnen babbelen met elkaar.

Jongere: “Alzz is goed.”

Begeleider: “Moeten wij even weggaan zodat ze echt kunnen zeggen wat ze denken?”

Jongeren lachend en in koor: “Ja”

Jongere: “Doen jullie de deur ook toe?” “Waar is die andere jongere?”

Begeleider: “Ja we gaan de deur toe doen en die jongere is naar de les.”

Jongeren hebben kort informeel gesprek.

Student: Die onderwerpen gaan we straks bespreken die hoeven niet op audio te staan. Doe dat straks maar op de kamer.

Student: Dus ons onderzoek gaat over participatie, dit is een moeilijk woord voor hebben jullie het gevoel dat jullie mogen meebeslissen en dat jullie iets te zeggen hebben. Als jullie zeggen wordt daar iets mee gedaan of niets?

Jongere: “Zijn jullie al aan het opnemen?”

Student: Nu zijn we aan het opnemen.

Jongere: “Mag je dat alsjeblieft verwijderen en opnieuw opnemen want ons gesprek staat erop.”

Student: Dat is oke je moet je geen zorgen maken dat gaat niet verwerkt worden. (zie: jongeren hebben kort informeel gesprek)

Jongere: “ah ok.”

Student: Wat er gezegd wordt blijft ook hier, het is niet de bedoeling dat de begeleiders weten wie wat heeft gezegd. Het is voor ons onderzoek eigenlijk gewoon belangrijk om te weten hoe jullie je hier voelen en stel dat jullie aangeven van kijk we hebben hier helemaal niks te zeggen dan kunnen wij dat ook meenemen en komt dit in ons onderzoek. De Zande kan daar dan iets mee doen om dat aan te passen voor jullie. De begeleiders zelf weten van niks, alles blijft binnen de cirkel. Moet ik daar nog iets aan toevoegen?

Student: euh nee enkel nog onze vragen. We gaan een vraag stellen en dan laten we die rondgaan en dan mag iedereen om beurt even antwoorden. Daar kan nadien over gesproken worden maar we gaan proberen iedereen te laten uitpraten.

Student: Je hoeft niet perse iets te zeggen als je dat niet wil maar het zou tof zijn voor ons als iedereen actief meewerkt. Stel dat je zegt ik zie het echt niet meer zitten dan mag je gerust weggaan we gaan niemand verplichten om deel te nemen. Stel dat er iemand is die zegt ik doe dit liever individueel dan kunnen wij gerust woensdag nog eens terugkomen om een individueel gesprek te hebben als jullie je daar comfortabeler bij voelen. Je kan dit dan tegen iemand van ons zeggen en er misschien ietsje opener over praten.

Student: Eum we gaan beginnen met een luchtige vraag om de sfeer er een beetje in te brengen en de vraag is: als je een jaar de wereld zou rondreizen waar zou je naartoe gaan?

Jongere: “Moet ik beginnen?”

Student: Jij begint.

Jongere: Gaan jullie ook meedoen in het gesprek?

Student: Wij gaan ook meedoen.

Jongere: “Begin maar daar.” (Wijst andere jongere aan.)

Student: Neenee jij mag beginnen.

Jongere: “Ik?”

Student: Ja.

Jongere: “Naar waar zou ik reizen? Ik wil Tibet zien, ik wil Miami zien, ik wil Egypte zien, nog een keer naar Londen gaan. Ja ik wil nog een keer naar Zweden gaan en dan ja misschien naar de kanten van Hawaii en daar nog keer kijken.

Student: Zeker een jaar vol. (Wijst volgende jongere aan die mag vertellen.)

Jongere: “Ja ik zou naar Tsjetsjenië willen gaan. Naar Turkije, Egypte, Jordanie meer weet ik niet.

Student: Dat is goed dat is een jaar vol.

Student: Vertel eens. (Knikt naar jongere om hem aan het woord te laten.)

Jongere: “Naar Ghana, Nigeria, Londen, naar euh Dubai.

Student: Dubai? (Lacht jongere toe.)

Jongere: (Kijkt blij en lacht) Jaja zeker. “En Miami, New York, heel misschien nog euh Spanje.

Jongere: “Mijn grootste droom dat is naar Ghana gaan, dan Dubai dan Amerika, dan Spanje.

Student: Ok, mooi. (Knikt naar jongere om hem aan het woord te laten.)

Jongere: “Ik weet ni overal een beetje.”

Student: Heel de wereld?

Jongere: “Het is te zien waar ik geraak eh ja.”

Student: En als je nu mag dromen?

Jongere: “Malta en Dubai enzo, niks specifiek.”

Jongere: “Ik wil een keer naar Berlijn gaan...”

groep lacht hier een beetje mee

Student: Nee nee dat is oke, Berlijn is een mooie stad. (Houdt de andere jongeren kalm zodat iedereen zijn verhaal kan doen.)

Jongere: “Naar Londen gewoon, Los Angeles en euh ja China ergens gewoon in de natuur de bergen enzo. Dat lijkt mij wel cool.”

Jongere: “Bij Tibet en zo daar?” “En Berlijn?”

Jongere: “Gewoon naar daar.”

Student: (Valt jongere bij) Berlijn is een mooie stad hoor.

Jongere: “Dat is toch geen land?”

Janick: Dat is geen land maar je mag overal naartoe gaan waar je wilt.

Jongere: “Ik heb toch ook Londen gezegd?”

Student: Allemaal mooie landen en steden ik volg jullie, ik zou gaan naar: China vond ik wel een mooie suggestie, Dubai voor de luxe en Turkije.

Jongere: “En Thailand?”

Student: Thailand is wel heel duur.

Jongere: “Maar als je naar Dubai kan kunt ge ook naar Thailand.”

Student: Dubai is goedkoper als je denkt hoor.

Jongere: Ja maar niet voor toeristen denk ik.

Student: Nee dat is moeilijk, maar het zijn ook dromen natuurlijk.

Student: Euh ik zou zeer graag een keer naar Australie gaan en anders een beetje Amerika rondreizen, Europa spreekt mij minder aan.

Student: Ja, die jongere is er niet. Goed dit was even onze check in, een beetje luchtig maar nu gaan we over naar de echte vragen die echt in ons onderzoek zijn betrokken. De eerste vraag.

Student: Wat wordt er volgens jullie gedaan hier in de Zande waardoor jullie kunnen meedenken en meebeslissen? Wat wordt er vanuit de organisatie gedaan denken jullie?

Jongere: Niets.

Jongere: Jawel, er worden wel dingen gedaan maar dat heeft geen invloed.

Student: Kan je concrete voorbeelden geven?

Jongere: Kijk, wij doen op de bewonersraad een soort gesprek waar we eten enzo kunnen bestellen ofzo en dan is er ook stukje vragen voor begeleiding en vragen voor teamvergadering. En we stellen veel vragen zoals “Kan die deur toe als we met twee in het hok zitten, kunnen we ja wacht eh euh ja gewoon zo bepaalde dingen zoals youtube of kunnen we spotify voor muziek of ja. Gewoon dat soort vragen of kunnen we iets aankopen, kunnen we keer iets gaan doen buiten met de mensen die extra verlof hebben en dan komt da allemaal op die vergadering. En dan is het teamvergadering, zitten wij een dag op de kamer en nadien komen we uit de kamer en zitten ze daar allemaal en dan zeggen ze zo van “Ja jullie doen het goed in de playstation hok maar de deur blijft op een kier en dan zeggen ze ja we gaan meer controleren op jullie kuisen en meer controleren op dit en we gaan dat doen. Snap je dus al onze voorstellen zijn eigenlijk niet gehoord en als we dan zeggen dat er geen goede dingen komen dan zeggen ze dat ze meer te bespreken hebben. Dan kan het zijn dat de week erna weer teamvergadering is en dan gebeuren weer zelfde dingen. En ik weet ik spreek voor

mezelf maar ik denk wat anderen zich daarin kunnen vinden als ik soms de frustraties van hen ook hoor dat dat wel zo is.

Jongere: Het is ook zo met de sport. Ze vragen dan wat willen jullie doen van sport en dan zeggen we allemaal hetzelfde maar ze luisteren niet. Soms wel maar zij kiezen nog steeds, iedereen vraagt hetzelfde en dan doen ze toch nog iets anders.

Student: Heb je misschien een concreet voorbeeld?

Jongere: Ja wat was dat de vorige keer?

Jongere: Kijk kijk vorige keer vroegen we voetbal en dan geven ze ons hockey.

Jongere: Ja ja iedereen zegt voetbal en dan komen ze met de glimlach op hun gezicht “jongens we gaan hockey spelen”

Jongere: Of we zeggen fitness en dan gaan we voetballen. Dus als we dan keer geen voetbal zeggen dan gaan we dat doen. Of we vragen we gaan naar Beernem en ok ni altijd kan dat geregeld worden maar als we dit vaak vragen zou dit op den duur geregeld moete kunnen worden.

Janick: Ok hebben jullie zo nog voorbeelden?

Jongere: Ja met die hockey, we stellen dan voetbal voor en dan krijgen we dat niet dus heb ik ook niet meegedaan want ja niemand wil dat.

Student: Nu ok ik weet dat sommige naar de jongerenraad gaan, voelt dat aan als een moment waarbij je mee kan beslissen en mee kan denken over wat er hier allemaal gebeurt.

Jongere: De cv's zijn alleszins beter dan het team begeleiding, meestal pakken ze dingen aan maar de dingen die niet kunnen bijvoorbeeld dan dus niet. Zo jongerentelefoons da kan ni want da wordt dan per campus geregeld en daar kan niks aan gedaan worden. Als we vragen om het veld effen te leggen dan gaan ze dat gewoon doen en zeggen ze ja het is mogelijk we gaan dat doen en even aflijnen ook. Maar in de leefgroep dan nee.

Student In de leefgroep is dit moeilijker?

Jongere: Ja maar we denken dat ze frustraties van thuis ophouden en dat hier uiten.

Student: Sorry kan je dit even herhalen?

Jongere: Ze uiten de frustraties van thuis hier.

Jongere: Ja dit is waar, ze zijn thuis boos en komen dan hier zagen en moeilijk doen op alles ze zeggen dan “ja allemaal rustig doen want ik ben boos”. Dan denke wij allee je bent toch begeleiding op je werk je moet da thuis laten.

Jongere: Ja dan gaan ze zoeken om jou boos te krijgen en dan krijgt hij jou boos. Niet allemaal maar sommigen lokken het echt uit.

Jongere: Ja man echt waar, bijvoorbeeld iemand kan iets op de kamer hebben met nicotine en dan kan hij 1 of 2 dagen krijgen maar als ik dat doe moet ik 5 dagen snap je? Eerste dag mag ik niet uit maar tweede dag moet ik stapsgewijs of moet ik taken doen. Maar een ander mag direct gewoon normaal dus er zit geen eerlijkheid in.

Jongere: Ik vind dat ook wel, ze zijn heel los in het straffen verzinnen en de ene krijgt een lichtere straf voor hetzelfde dan een ander. Ik vind dat ze dezelfde straf op moeten plakken.

Student: Het mag duidelijker zijn voor jullie.

Jongeren in koor: Ja.

Jongeren: we zitten al in onduidelijkheid en dan geef je alleen maar meer stress en irritatie waardoor we ook snel ontploffen snap je.

Student: dus weinig voorbeelden die jullie kunnen opnoemen daarin kunnen we meedenken of meebeslissen.

Student: Dus jullie hebben een bewonersraad dat is met jullie en dan hebben jullie een jongerenraad waarbij één iemand van de leefgroep mag gaan en dan zijn er nog ronde tafel gesprekken. Mogen jullie daar soms bij zijn?

Jongere: Ja daar moeten we altijd bij zijn.

Student: En heb je daar het gevoel dat je iets mag zeggen?

Jongere: ja, tov's ook dat is meer intern daar kunnen we ook veel vragen. Dat je meer mag videobellen met je vader ofzo. Ronde tafel is meer om je uitstroom enzo.

Jongere: Op tov stel je dingen voor en op ronde tafel krijg je dan antwoorden enzo.

Jongere: Iedereen heeft ander traject en andere procedure ook maar er is wel verschil met andere campussen.

Jongere: Beter of slechter hier?

Jongere: slechter hier. Kan weinig besproken worden snap je ik heb moeilijke procedure en geen mensen die naar hier kunnen komen dus ik wou dan een dagje buiten maar dat mag dan niet. Of ik vraag om een activiteit binnen te doen en ze zeggen ja maar ik wacht al 2 maanden en er komt niks. Ik ga de mensen opstoken dat ze bellen en ze doen dat dan snap je en dan houden ze je gewoon aan het lijntje.

Student: **Ok goed, nu er zijn toch wel enkele voorbeelden geweest van inspraak die jullie hebben, welke zouden moeten blijven bestaan? Zoals de jongerenraad en bewonersraad...**

Jongere: Zowiezo moet de bewonersraad blijven want anders kunnen we niet kiezen welk eten we gaan krijgen in het weekend enzo.

Jongere: De jongerenraad en tov en ronde tafels mogen ook zeker blijven maar sommige dingen moeten gewoon anders aangepakt worden.

Jongere: er komen daar mooie dingen uit en je leert elkaar ook kennen, welke smaak van eten enzo maar als we voorstellen doen en die worden niet gehoord of we krijgen geen antwoorden meer dan is dat jammer.

Student: Dus er ontbreken wel enkele zaken dan?

Jongere: Ja er ontbreken zeker dingen.

Student: Wat zou er dan concreet moeten bijkomen?

Jongere: We hebben nu twee soorten we hebben leefgroepmoment en we hebben bewonersraad, bij de één wordt een taak gedaan enzo maar eigenlijk moet deze samen. Ik heb nooit problemen gehad in andere instellingen maar hier splitsen ze dingen op en krijgen we chaos. In andere instellingen werden de negatieve dingen benoemd en werden de positieve ook beloond.

Jongere: Ook als we iets voorstellen op de bewonersraad dat ze in team ook goed moeten kijken naar wat we eigenlijk vragen. Ze moeten niet gewoon nee zeggen maar openblijven. Ze moeten kijken naar wat er goed loopt en wat niet. Misschien kan je zeggen laat hun een keer proberen en als dan iets gebeurt dan weten we wel dat we die kans gekregen hebben maar we hebben het zelf verprutst.

Student: Dus jij zegt die twee zaken samenvoegen, en jij zegt nu eigenlijk meer verantwoordelijkheid bij de jongeren leggen, kansen geven en kijken wat ze ermee doen?

Jongere: ja, anders ga je het nooit weten

Jongere: gewoon een beetje vrijheid meneer

Student: een beetje vrijheid geven?

Jongere: ja, gewoon zeggen doe maar een keer we zien wel hoe dat loopt. Zo kom je erachter of het lukt of niet he.

Student: Ja, maar het is niet dat jullie nu zeggen van compleet zouden wij eigenlijk gewoon een nieuwe raad van dit willen of wij zouden daar ne keer met die persoon willen kunnen samenzitten, das ni...?

jongeren knikken van neen

Student: Oké goed, nu de vraag van wat kan er nog verbeterd worden is eigenlijk al redelijk goed uitgelegd geweest he?

Student: Inderdaad

Student: goed

Student: Uuumh.. Dan bijvoorbeeld uuhm... neemt iedereen altijd deel aan de bewonersraad?

Jongere: behalve als je op weekend bent.

Student: Ik bedoel is het verplicht of heb je daar een vrije keuze in?

Jongere: je kan ook gewoon op uw kamer gaan zitten tot het gedaan is, toch?

Jongere: Maar je hebt wel zo gelijk als we druk zijn, dan moet je uw stoel achteruitzetten maar dan mag je niet meer praten snapje? Dan kan je niets meer beslissen.

Student: Ja

Student: En heeft er al een keer iemand van jullie voorgehad dat je zegt van "ik doe niet mee, ik ga op mij kamer gaan zitten"?

Jongere: ik toch niet

Student: Moest dit bij iemand het geval zijn, zouden wij gewoon graag weten van "waarom zou je dan beslissen van kga niet deelnemen".

Jongere: als ik niet zou deelnemen zou da gewoon zijn da we toch altijd... maakt niet uit wat we zeggen het gaat toch altijd, in meeste gevallen toch neen zijn. Dus daarom zou ik er dan niet bij zijn maar ik zit er gewoon bij voor de leute. Anders zit ik toch gewoon op mijn kamer niets te doen.

Student: oké, vinden jullie dat gemakkelijk om deel te nemen aan de gesprekken? Zoals bv. dit of de jongerenraad om daar uw mening te geven? Of vind je dat moeilijker?

Jongere: Ja makkelijk ja

Jongere: ik denk dat gaat hier makkelijker omdat als je hier gaat praten, da gaat nu waarschijnlijk nergens naartoe. Maar als je bv. met de begeleiders zit en er is een probleem en je wilt iets zeggen over een begeleider, dan schrijft die da op en dan gaat die andere begeleider da lezen en dan gaat die zo scheef zitten kijken naar jou daje zo boos zijt enzo, en das gewoon irritant snap je?

Jongere: ze zeggen altijd "ja wij verdedigen onze collega's". Maar wat als wij gelijk hebben? Ga je dan nog steeds je collega verdedigen? Je kan ook gewoon toegeven als een normaal mens van "oké je hebt gelijk, wij zijn fout nu op dit moment". Maar zij steken dat soms weg. Gelijk ik zat bv. In leefgroep 6 en daar was ook zo'n discussie en hij werd gewoon boos omdat hij wist dat ik gelijk had en hij heeft mij naar kamer gestuurd voor een hele dag.

Student: Dus wat dat jullie nu eigenlijk zeggen is “wij kunnen praten, maar wij kunnen eigenlijk niet vertrouwen dat er niets mee gedaan wordt want het gaat verder en wij krijgen er dan problemen mee”?

Jongere: ja dat en informatie van buitenaf. Ik bedoel: iemand heeft iets uitgestoken op weekend of die heeft cocaïne gesnoven, denk je dat ik dat weet van die gast? Nee die maken grapjes daarover snapje. Over mensen hun feiten, ik hoor alleen maar grappen. Oké wij maken daar ook grappen van, maar omdat wij elkaar kennen doen wij dat ofzo. Maar er gaat iets gebeuren zo gelijk iemand zijn moeder is ziek, we kunnen dat niet weten en je wil niet dat we dat weten dat iemand heeft problemen gehad of heeft iets raar gedaan. Zij gaan daar grappen over maken waardoor dat wij dat ook weten snapje, waardoor wij dat eigenlijk kunnen misbruiken snapje.

Student: Dus momenten zoals dit is het gemakkelijker om jullie mening te delen dan gewoon?

Jongere: Die hebben gewoon te veel te zeggen man. Dat is niet normaal.

Jongere: Ja we worden niet altijd gehoord snap je? Die nemen dat niet serieus.

Student: oké, nu hebben jullie het gevoel dat er geluisterd wordt naar jullie inbreng en mening?

Jongere: wat is dat?

Student: als je iets zegt, dat daarnaar geluisterd wordt en dat het wordt meegenomen

Jongere: ze luisteren daarnaar, maar ze doen er niets mee

Jongere: ja!! Ze zeggen van “ja we gaan dat meenemen” maar dan daar achter...

Jongere: Alé ze zijn geïnteresseerd maar dan ook weer niet. Ze willen gewoon weten wat er is met jou, maar niet dat ze dat echt willen weten.

Jongere: dat boeit hun totaal niet.

Jongere: Ze willen gewoon... ja hoe moet ik het uitleggen?

Jongere: ken je dat zo mensen dat gewoon dat dat moet van hun werk

Jongere: Ja

Jongere: ken je dat zo mensen van op school die zo net hun best doen om er net door te zijn snap je? Dus die misbruiken gewoon alles, die doen gewoon wat er net moet gedaan worden. Die gaan niet meer doen snap je? Das gewoon ja snap je? Ale als ze iets niet moeten brengen, gaan ze dat ook niet brengen. En ze moeten dat niet das geen verplichting snapje dus ze gaan dat ook niet doen.

Jongere: als er procedures moeten gevolgd worden, dan volgen ze die met gemak

Student: oké duidelijk

Jongere: Er zijn ook zo'n dingen als we gelijk een minuut of twee minuten te laat op kamer zitten, dat is een groot probleem. Maar ze komen ons wel altijd 5 minuten te laat ons eruit halen.

Jongere: we horen ze altijd lachen enzo en dan ze doen zo dom met ons.

Student: hoe bedoel je?

Jongere: ik bedoel bv. Het is 21:20 he en we moeten al kamer gaan, we doen moeilijk, na 2 minuten gaan we kamer en dan wanneer wij uit kamer moeten gaan, horen we ze altijd lachen enzo en dom doen en dan zeggen wij "ja, waarom komen jullie zo laat"? "Ja neen kijk er was dat en er was dat" Terwijl we horen ze gewoon lachen.

Jongere: ja ze vertellen gewoon leugens... wtf oockkk

Jongere: zeker mevrouw femke

Jongere: kijk 2 dingen: we eten in de zetel he hier gewoon in de zetel...

Jongere: ja we mogen hier geen koffie drinken, wij komen hier in de zetel met koffie en ze sturen mij gelijk naar de tafel en dan 2 minuten later komen die zelf met een tas koffie in de zetel zitten.

Jongere: of gelijk die kast..

Jongere: moesten wij op die kast zitten, ze maken da zelf kapot en zeggen dan dat wij.

Jongere: wij leunen daartegen en ze zeggen van "ga daar een keer van"

Jongere: er zijn stoelen voor iets

Jongere: Ik noem die hypocriet, dat zelf geen scheldwoord. Ik zit twee dagen op kamer... wa is da? Da is een kwartier

Jongere: BENDE JOHNY'S, in twee dagen een schema... wtfak?

Jongere: het probleem hé, ik ga gewoon eerlijk zeggen, het probleem is dat zij denken dat ze te hoog zijn.

Jongere: ze denken ze zijn directeur, maar ze zijn allemaal simpele begeleiders

Jongere: ik ken mensen van hun leeftijd, ik feest gewoon met hun snap je dat gewoon het ergste dat ik gewoon die leeftijd ken snap je? Ale ja, ik ga geen tekeningetje maken maar ik weet wel wat er bij het lichtfestival gebeurt snapte?

Student: oké dus ik mag eigenlijk nu gewoon zeggen "jullie hebben niet het gevoel dat als jullie iets zeggen dat daarmee aan de slag wordt gegaan"?

Jongere: ja

Jongere: ja ze luisteren maar ze gaan er niet mee aan de slag.

Student: oké en hebben jullie een idee dan, buiten de zaken die jullie net al aangegeven hebben, hoe dat dat komt? Wat de reden daarvoor kan zijn?

Jongere: dat is hier gewoon zo

Jongere: dat is gewoon luiheid, dat is lui zijn

Jongere: maar ik denk, er zijn veel nieuwe gekomen, zij denken dat zij alles weten.

Jongere: ze komen hier, ze zijn nieuw en opeens na 1 week ze denken ze weten alles. Ze doen gewoon tantoe dom

Jongere: We moeten jullie ook niet vertellen, kijk ze zitten hiernaast gewoon te poolen in plaats van in hun bureau gewoon een beetje te typen en administratie te doen dus kbedoel zo zijn ze dan, ale kga nu ni zeggen van kijk die doen hun werk niet want ze doen het wel, maar net goed genoeg om te tonen van ja kijk wij hebben het gedaan en voor de rest wordt er niks van ons verwacht.

Jongere: kweetni wat ik moet zeggen, ze zijn gewoon hier hypocriet he. Als wij vaper ofzo op kamer, wij krijgen sancties. Maar zij gaan gewoon stiekem in da kot na 9 uur zitten vaper terwijl je niet mag roken hier want dat is gebied van Vlaamse Overheid.

Jongere: en je mag niet tijdens uw uren naar beneden gaan, naar de poort, uw leefgroep achterlaten en hier uw collega achterlaten met heel de leefgroep om gewoon een beetje een sigaretje te gaan roken. Maar wat doen ze? Zij gaan gewoon naar beneden, ze gaan aan de poort gaan staan en ze zijn aan het roken.

Jongere: ze zeggen dan gewoon van “kga keer beleg gaan halen” of “kga eten halen of melk”

Jongere: Welke melk ga je halen? Je gaat gewoon roken dat is het.

Jongere: das fucked up he...

Jongere: ze hebben regels maar ze volgen ze niet omdat zij begeleider zijn.

Student: oké goed, maar jullie geven wel nog altijd jullie mening, er zijn nog altijd zaken zoals de jongerenraad waaraan jullie willen deelnemen, de bewonersraad: jullie willen daaraan deelnemen. Welke positieve zaken zorgen ervoor dat jullie blijven deelnemen?

Jongere: omdat het anders saai is om de hele dag op kamer te zitten

Student: Dus eigenlijk is het gewoon een beetje om jouw tijd te verdoen dat je deelneemt als we het zo mogen verstaan?

Jongere: ja en ook als er iets is dat je dat ook kan gaan zeggen, als er toch iets te binnen schiet daja da gewoon kan zeggen.

Jongere: en bv. Ook andere jongeren die iets willen zeggen maar geen zin hebben om te gaan, dan ga ik met hun vragen. Maar als er iets mij te binnen schiet dan ga ik gewoon.

Student: Stel je zit met iets en je durft dat niet voor de hele groep brengen tijdens de bewonersraad, kan je dan naar een individueel persoon dat je hier vertrouwt?

Jongere: als de CB passeert, als meneer Kristof passeert, want als hij dienst heeft passeert hij hier altijd, dan mag je hem daar gewoon over aanspreken en die gaat dat doen voor u.

Jongere: voor de rest kunt ge met uw IB praten maar ja tis niet dat ze daar heel veel mee doen

Jongere: da komt toch uit, ik zegget u ik weet door mensen dat dingen altijd uitkomen, door bv. Uw moeder.

Jongere: ah meneer N. ?

Jongere: ook ja we hadden begeleider die vertelde alles over zijn ouders echt alles, er zijn gewoon dingen of ze maken grapjes over mensen hun moeder, ik moet hun naam niet kennen, ik moet niet weten wie ze zijn, ik moet niet weten dat ouders drugsverslaafd zijn of dat die alcoholiekers zijn of alleenstaande is. Als die persoon mij da wil zeggen, dan gaat hij da zelf zeggen he. Zij moeten daar geen grappen over maken snap je?

Student: maar dus de positieve zaken: je kunt sommige dingen wel vertellen gewoon tegen de CB's en tijdsverdrijf. Voor de rest?

Jongere: ja niemand sluit zichzelf graag op hé

Student: Kristof is dus een soort vertrouwenspersoon voor jullie?

Jongere: ja Kristof is een goeie

Jongere: en mevrouw T. ook!

Jongere: en meneer G. ook

jongeren beginnen onderling over een situatie van een snoepzak tijdens de ramadan dat niet eerlijk zou verlopen zijn met de begeleiding

Jongere: we zijn eigenlijk gelijk dieren in de zoo hé

andere jongeren gaan akkoord en beginnen er mee te lachen

Student: Goed dan is alles beantwoord.

Student: willen jullie hier nog iets aan toevoegen? Jullie zijn al heel eerlijk en open geweest en dat appreciëren wij enorm. Misschien iemand die nog iets wil toevoegen dat jullie belangrijk vinden dat wij ook nog weten?

Jongere: Gaat hier iets mee gebeuren?

Student: wij gaan dat uitwerken

Jongere: neen ik bedoel gaan jullie dit aan hun brengen? Want als jullie niets brengen, kan er ook niets veranderen he.

Jongere: gaan jullie hier anoniem iets mee bereiken?

Student: wij gaan dat uittypen en wij gaan alles anoniem verwerken, de begeleiders krijgen uiteindelijk gewoon een samenvatting daarvan, zij krijgen niet de letterlijke tekst te zien.

Jongere: maar hogerop gaat er wel iets misschien proberen aandoen?

jongeren beginnen door elkaar te praten en uiten hun bezorgdheid over dat de begeleiders te weten zullen komen wie wat heeft gezegd

Student De begeleiders gaan niet weten wie wat exact heeft gezegd, de begeleiders krijgen gewoon een samenvatting krijgen en bv. de samenvatting van deze groep zal zijn 'de jongeren hebben het gevoel dat er niets wordt gedaan me wat zij zeggen' dat gaan zij weten, maar zij gaan niet weten wie wat heeft gezegd dat is absoluut niet de bedoeling.

Student: het is volledig anoniem.

Een 3tal jongeren: oké is goed

Student Wij gaan vanuit onze samenvatting proberen aanbevelingen doen aan de mensen hogerop, daarom dat wij nu aan jullie vragen van hebben jullie misschien zaken waarvan jullie zeggen dit willen wij veranderd zien of dat zou er mogen bijkomen voor ons?

Jongere: ze gaan er niet naar luisteren

Jongere: ze gaan zeggen "ja we gaan ervoor kijken" maar uiteindelijk gaan ze er niets aandoen

Jongere: ja gewoon niks

Jongere: veel plezier met jullie werk.

afsluiter met de gevoelsmonsters

Antwoorden jongeren:

- Het voelt goed om een keer eerlijk te zijn tegen mensen van hoe het hier is snapje, maar aan de ene kant word je terug boos omdat je aan al die dingen denkt snapje?

- Jullie luisteren naar ons, jullie kijken naar ons, jullie luisteren want dat is hier niet altijd van toepassing. Nu weet ik van ze luisteren, ze gaan da samenvatten en ze gaan da naar hogerop brengen en misschien komt er nu verandering.
- Ik voel mij normaal. Ik vind het wel goed dat jullie zijn gekomen enzo maar in principe dat boeit mij niet want ik ben toch bijna vrij.
- Hetzelfde als de vorige
- Ik heb een plaatje gepakt met iemand die geeuwt omdat ik moe ben. Het gesprek is goed.
- Ik hoop dat jullie er iets mee kunnen doen, dat goed maar eigenlijk is het wel teleurstellend als ik daarnaar terugkijk want dat maakt mij gewoon boos.